

The Project Gutenberg eBook of "Sämre folk": En berättelse, by Ina Lange

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: "Sämre folk": En berättelse

Author: Ina Lange

Release date: February 12, 2005 [EBook #15024]

Most recently updated: December 14, 2020

Language: Swedish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK "SÄMRE FOLK": EN BERÄTTELSE ***

Produced by Matti Järvinen and Distributed Proofreaders Europe.

"SÄMRE FOLK"

EN BERÄTTELSE

Af

Daniel Sten

[Ina Lange]

I. MODERN. — II. SONEN. — III. DOTTERN.

Först publicerad av
Albert Bonniers Förlag 1885.

TILL

FRU ANNE-CHARLOTTE EDGREN

Fru Edgren!

Jag tänker Ni ännu mins det besök vi en gång gjorde i »ett hem»!

I det lilla köket der herrskade en ordning, som hvarje husmor väl förstår att uppskatta, och man omtalade för oss, att den alls icke vackra eller unga qvinna, som vi sågo der, och som hade inrättningens matlagning om händer, ännu var älskad af en man, som redan i femton, tjugu år svärmat för henne.

Ock hur förvånades vi icke, då man vidare omtalade, ait hon, denna samma qvinna, föremålet för så trogen kärlek, under en tid af nära 10 år varit under polisens uppsigt.

Denna korta historia, hvars början och slut vi icke hörde, intresserade oss båda. Jag kunde icke låta bli att tänka på henne, och så formade sig nästan mot min vilja berättelsen om hennes föregående. Först hennes ursprung — modern finska, fadern ryss, — så hennes förutsättningar, hennes omgifning och slutligen hennes öden, som en naturlig följd af hennes halft österländska blod. Jag ville i allt detta söka ett försvar för henne, en förklaring.

Men — jag misslyckades. I stället för att bli försvarare, dref min sanningskärlek mig till att anklaga.

Och jag fann blott ett slags försoning i denne bondes envisa och besynnerliga, men rörande trohet.

Så tag emot den som ett minne, min lilla berättelse. Och tillika min beundran för hvad Ni gifvit oss godt och sant ur lifvet, sådant Ni sett det!

✻Författaren✻.

MODERN.

Gud vet hvarför hon gifte sig med Rellu-Calle, han var ju så förskräckligt ful. När man frågade henne derom på samvete, hade hon alltid samma svar: »Någon skulle väl ta hand om kräket, och när ingen ann ville ha'n, så...»

Om han hade kunnat försörja henne, så hade det kanske varit ett skäl. Men det kunde han inte. Bara till hälften. Han var för klen till *en* mans arbete och hade egentligen bara en half karls kraft. — Ryggen var midt itu redan då jag föddes, — sade han sjelf; — och när de skulle lappa ihop'en, blef det galet. — Puckeln var ovanligt svår, sned och hög. Hufvudet stack upp mellan axlarne med ett hår, borstigt och okammadt; stora öron, röda och dessutom utstående liksom handtagen på en kruka, visade sig mellan hårtestarne. Han hade en liten näsa, som gick och slök luft och regn utan allt slags naturligt skydd. Man kunde se honom den vägen rakt in i halsen, påstods det.

Någon skönhet var han således icke. Och hon tog honom ändå. Menniskan var rent af galen, ja, man sade att hon friat sjelf. Då var hon nitton år, såg ut som »folket gör mest», var flink och dugtig; det var ingen af tjenstepigorna, som gjorde de grofva sysslorna uppe på herrgården så bra som hon.

Han var skomakare till yrket. Hade varit spelman och fuskat med sådant der, men det fick han lägga bort. Kajsa tålde inte musikantlifvet. Hon tyckte mer om skomakareyrket. Isynnerhet som han var den ende på hela Drumsö. Han hade sin verkstad i ett rum på »Torparbacken». Så kallades den lilla byggnadsraden uppe på kullen mellan fälten. Den låg inklämd och inkilad mellan gärdesgårdarne, alldeles invid vägen som ledde förbi rian, ladorna och spannmålsbodarna, icke långt ifrån tegelbruket.

Det var ett par usla hus. Förfallna, grå och osnygga. Ständigt lika smutsig var gården och vägen derutanför. När solen sken, stank den torkande, orenliga leran i värmen, när det regnade, stod hela gården och blänkte, det var en svart, djup, bottenlös välling, soporna drucknade, till hälften i smörjan och här och der stack det fram en gammal känga eller en trasig tallrik. På ena sidan, högre upp, fans en liten täppa, som kallades Rellu-Calles »trädgård». Der tvinade två små krusbärsbuskar, hvilkas bär liknade enkartar till storlek och kulör, dessutom funnos der några solrosor. Dessa stucko djerft fram sina gula kronor, stirrade upp i skyn efter strålarne, spärrade ut med bladen och stretade emot det orättvisa behandlingssätt de voro utsatta för, i det de sågo så sjukligt gula ut som det var dem möjligt. En potatisplanta stred om utrymmet med en frodig tobaksväxt, men torfvan var för liten och de vantrifdes båda. Triumferande och stolt reste sig deremot en buske nässlor, de voro utan vidare pretentioner nöjda med förhållandena och sträckte sig så högt som möjligt upp mot husväggen. Rellu-Calle hade glädje af nässlorna, de trifdes bra och voro så gröna, att det riktigt gjorde honom godt i ögonen att se på dem.

Han delade rummet med drängen och dennes familj. Det svarta, otrefliga rummet! Men om sommarn

arbetade de ute, de andra, då kunde han sitta hela dagen ensam vid fönstret, der hans bord stod. Han arbetade så flitigt han kunde. Svart om fingrarna och brun i ansigtet, satt han med sylen och sömmade det starktluktande kalfskinnet. Men det gick sömnigt. Hans natur var så.

Hon deremot, hon låg på golvet i ingenjörens stora sal med de sex fönstren, skurade och fejade; hvit var hon i hyn och ren så att hon sken, det var en lust att se på henne, lika mycket hvad hon gjorde, antingen hon bakade, bryggde, stöpte ljus, väfde eller tvättade. Alltjemt var hon lika snygg och fin, linnet om hals och armar var hvitt och helt, kjolarne ordentliga och propra: hon var den bästa af alla pigorna.

Nå, hon skulle nu ha honom. Dagen efter bröllopet flyttade hon till torparbacken, och drängens flyttade ut. I sex dagar skurade, sopade, gräfdde, lappade, hamrade, spikade och fejade hon. På den sjunde grät hon. Men på måndagen började hon på igen. Tvättade, sydde och strök. Rellu-Calle tappade becktråd och syl, han satt utanför på gården med sitt bord och glömde arbeta. Han gapade med sin stora mun in i den öppna dörren, der hon syntes, hans hvita tänder lyste, och hans ögon skeno af en glädje, så ny och stor, att han ännu ej kunde fatta den. Det blef icke mycket med hans arbete. Han funderade — öfver sin lycka. Öfver alla världens ting. Medan han såg på henne, flögo hans tankar — långt bort.

En dag blef hans rock underkastad en noggrann undersökning. Kajsa fann i fickorna någonting, som skulle skrämt lifvet af en hufvudstadspiga. Men hennes känsla för honom var »långmodig och förlåtande», hon vände ut och in på fodret, innehållet sprang bort, allesamman, de voro kanske nio eller tio, de galopperade nedåt gården, och Rellu-Calle såg med en undergifven blick den hårdhändta afskedshelsning hon gaf en, som icke ville i väg fort nog. Det var hans favorit, just denna halfvuxna, hans bästa kamrat, född och uppvuxen i rockfickan, en så älsklig tam en, och just den skulle dödas så der omildt. Han hade dem kära, dessa bruna »torrakaner», de förstodo honom, han behöfde bara skrapa på ficklocket så kommo de fram, — de visste genast, de kloka djuren, att de skulle ha frukost ... vattvälling.

Nu var det slut med den fröjden. Vännerna voro borta och döda allesamman. Hans kärlek tålde dock vid denna knäck. Kajsa hade intet hjerta för dessa varelser, som hon i sitt oförstånd kallade »ohyra» — men han förlät henne, och han teg. Hon piskade rocken, skrapade den med knif, tvättade den med borste, vädrade den och lappade den. Så kom byxornas tur. Och sist ägaren sjelf.

Hon var med i bastun, basade på med en ny qvast, skurade om honom, »baddade» och gned. Kamraterna förtäljde, att hon lånat torparmors fårsax, och att Rellu-Calles långa hår strukit med intill sista strået. Hon såpade in hela hufvudet, och oaktadt det qvidande offrets alla qval höll hon så länge på, att han var aldeles hudlös af idel renlighet. Der fans icke en skugga af beck mer; ej ens på fingrarna. Utan ett ljud klädde han på sig efter processen, kröp i sina nytvättade underkläder och gick vid hennes sida hemåt, så föga lik sig sjelf, att han icke rätt visste hvad det var åt honom — han var visst icke »riktigt frisk».

Men om några dagar hade han skaffat sig något af sin förra fernissa. Han drog in smörjan utifrån med stöflarne, dröp omkring med oljan och becket och smetade ner öfver allt. Kajsa kom in som en hvirfvelvind, sand och borste hade hon i baljan, kokande vatten fans det i kitteln. Rellu fick släppa till skinnet, en gång blef han litet skållad på näsan, men det var af våda, det försäkrade hon så trohjärtadt.

Och kom der några af hans forna vänner ifrån tegelbruket på besök in i skomakarstugan, så var det märkvärdigt hvad det just då blef för en brådska med stora bykgrytan i spiseln. Hon lade färskt enristrä under grytfoten och — någonting var det alltid med spjället, det rökte in och det stank, man fick lof att gå ut och tillbaka dit hvarifrån man kommit.

Hjelpste icke oset, så blef det storskurning i stugan. Hela kittelns innehåll tömdes i ett huj ut öfver golvet, det ångade, en het våg svallade öfver allt, det var att akta stöflarne, annars brände det.

Och det gick inte an för Rellu att gå ut med de andra, det var aldeles för brådskande med »lilla frökens skor, som skulle lappas», det fick lof att bli färdigt inom ett par timmar senast.

Så fort kamraterna, de forna supbröderna gingo ut från dörren, gick enrISRöken ut från öppnade spjäll, så att det bolmade ur skorstenen, och skurvattensfloden torkade som genom ett underverk, tack vare viska och trasor. I stället kokade der snart en puttrande rågmjölsgrot i lilla jerngrytan, och Rellu fick en kyss af varma, fylliga läppar. I Kajsas ögon spelade vid dessa tillfällen ett lustigt, skälmskt uttryck — men försvann fort igen.

När sommaren led, började hon stundom se trött ut. Hon stred tappert lika fullt, stred med qvast, borste och viska, slet, stretade emot smuts och orenlighet, men — det var ett drygt arbete. Han var van vid sitt, han var född i det, och det gick inte så lätt att ändra.

Det var en hop med ungar i rummet bredvid, de andra familjerna voro af hans sort. Orenligheten stod henne upp öfver öronen, den kom utifrån, inifrån, trängde in öfverallt, bredde ut sig, förtärde och förstörde. Hon motade, kämpade, först i godo, med leenden, med skämt och med friskt mod. Men senare med tappadt kurage, tröttnad energi, allvarsamt sinne.

Han var god emot henne och nöjd med henne. Det forna var slut för honom. Det nya var annorlunda, visserligen nytt, men ändå bättre.

Det kom nu för tiden stundom en trötthet öfver honom vid arbetet. Han orkade icke, nu mindre än förr. Hon uppmuntrade och uppeggade honom, men — det hjälpte icke. Hans armar slappnade, fingrarna slaknade af, prylen föll ur handen. Ögonen skymdes liksom af en dimma, han såg icke riktigt bra.

Om en stund gick det öfver, och han kunde åter börja. Men det var bättre att se på Kajsa. Hon tvättade. Hennes hvita armar hade blifvit röda. Hennes röda kinder hade blifvit hvita. Och hennes friska fylliga läppar voro ej mer så blodfulla och strama. Lika fullt arbetade hon, hela dagen. Och halva natten.

Men ändå var der stor fattigdom. Icke nöd, nej, långt ifrån, bara fattigdom. Alltid snyggt och renligt. Men Rellu trufdes ändå icke. Hans själ trufdes, men kroppen ej. Hans ögon började glänsa, af stilla lycka måhända, kanske af någon feber, som han icke sjelf kände. Hans bruna, smutsfärgade hy bleknade, hans hår fick en liten skiftning i grått ... det var kanske såpans förtjenst, eller må hända var det någon ting annat...

Kajsa hade grävt ett djupt dike omkring hela Torparbacken och dessutom tvärsigenom gården. Smutsvattnet fick aflopp, leran torkade ut. Hon sopade och räfsade rundt omkring, lade upp en afskrädesög bakom uthusen, ordnade hvar hon kunde. Hon vattnade »trädgården», rensade den, klippte och styrde derinne.

Solrosorna gingo i frö. Det blef höst på allvar. En vacker dag somnade Rellu in vid lästen, satt och sof midt på sjelfva förmiddagen. Det stackars hufvudet hade fallit litet framåt, händerna hängde slappt i skötet på honom. Hon knuffade till honom, skakade om hela den bräckliga gestalten, fick honom vaken och skrattade ett af sina forna skratt, när han så hjälplöst ursäktande såg upp till henne: — Förlåt, hustru!

— Gå och lägg dig — menade hon — du är trött och orkeslös, — du skall ha dig en sup, det stärker!

Rellu gjorde svårigheter, suckade och sade att han ville arbeta. Kajsa tog honom om det oformliga lifvet, ledde honom med vänligt våld till fällbänken, slätade det borstiga ansigtet med flatsidan af sin efter byken ännu fuktiga hand, och lade honom till sängs. Han fick sin sup, insveptes i hennes kapp och kunde på qvällen få höra en stump ur bibeln, eftersom det var lördagsafton.

På söndagen steg han icke upp. Och icke sedan heller.

Om några veckor var der granris på golfvet, på gården, på vägen, hela vägbiten ända ned till stranden. Han var död och bars ned af torparn, drängen och två af brukskarlarna, bars i sin svarta kista till båten. Man for direkte till begravningsplatsen, det var kanske tre kvarts timmes väg från Drumsö om man rodde makligt, och det måste man ju för högtidlighetens skull.

Hafvet var alldeles lugnt, marken frusen, inga löf funnos mer qvar på träden. Kyrkogårdsgångarna voro deremot fulla af gula, röda och grå vissnade blad, det prasslade då man gick, det var en mjuk, rörlig matta, orolig och ostadig. Kajsa i sin långa svarta klädning tyckte, att lifvet var som en sådan höstklädd kyrkogård, och hennes förhoppningar liknade de vissnade, fallna löfven dernere. Snart skulle en vind komma, sprida dem, jaga dem, förinta dem. Hon hade älskat på sitt vis, älskat denne otymplige, vanvårdade, olycklige, som aldrig förr hade sett en solstråle i sitt lufs mörker förr än hon öppnat fönstren på vid gafvel och låtit Guds sol inströmma i detta andliga fängelse.

Men — han tålde icke vid lyckan. Icke solskenet. Det bländade. Han fick solstyg. Och han dog.

Pastorn spilde icke många ord på den döde. Kajsa tyckte, att han gerna kunde sagt något vackrare. Hon uppfattade begravningsstalet som hade han menat, att Rellu-Calle egentligen var ett »varnande exempel». Så skulle man *icke* lefva.

Han visste icke, pastorn, hur god hennes man varit! Hur trohjertad, hur tacksam, hur gladlynt och lättledd. Han — han var nu död, visst hade han kunnat vara litet mera proper och litet mer »om sig», men — han hade ju aldrig förr haft någon, som uppfostrat honom eller vårdat sig om honom.

Ingenjören på gården tillät Kajsa att bo qvar på Torparbacken. Endast att hon skulle ta herrskapets

tvätt och hjälpa med skurningen deruppe. Hon tackade, det var ju en lycka att hon fick behålla rummet, hon skulle verkligen komma att behöfva det.

På vintern föddes pojken. Han var frisk och färdig, stark och dugtig, man kunde se på honom att han skulle bli vid lif. Han liknade modern, det var hans lycka, en sådan far bör man ej likna, en sådan borde ju egentligen icke ha barn. Han borde öfver hufvud taget alls icke finnas till. En otäcking sådan som Rellu skulle åtminstone aldrig tillåtas gifta sig. Hans lif unnar man icke en enda glädjestråle. Det är de bättre lottade som skola ha det goda. Den, som har mycket, skall få mera. Och den, som eger litet, skall mista äfven det...

Men Rellu-Calles son var en präktig pojke, han frodades, blef tjock och fet. Det var kanske moderns kraftiga natur, som gick igen. Han skrek nästan aldrig, log mest, hade små, djupt liggande ögon och fina, långa, ljusröda fingrar, hvilka ständigt grepo i luften liksom efter för andra osynliga fjärilar, som flögo omkring honom der han låg.

Det var ett stort afbrott i Kajsas arbete. Hon tog numera hem tvätten, hon strök och stärkte, men det var ändå inte detsamma som förr. Den lille drog henne ifrån sysslorna. Och han hade en hop med behof. Han fick kläder, snygga, hela kläder, varma och starka. Men maten blef svagare, ty modren svalt. Begrafningen hade kostat så mycket och så sjukdomen...

När våren kom, — mannen hade nu legat i mer än ett år i grafven, — tog Kajsa tjänst hos ett ryskt herrskap, som hyrde en stuga, lilla »röda stugan», ett stycke från sjelfva gården. Herrn var kapten vid ett ryskt kosackregimente och hade som betjent en ung denschick, äfvenledes kosack. Denne gick här på landet klädd i sin nationaldrägt, hade vida svarta sammetsbyxor, röd kattunsskjorta med bälte kring livvet och höga stöflar med sporrar. På hufvudet bar han en sammetsmössa och det släta, i midten benade svarta håret hängde rakt och slätt ned öfver nacken. Hyn var brun, men under kinden brann det röda varma blodet. Han var tjugufyra år, smärt, liflig och använde hela sin dag till oförtrutet ifrigt arbete. Han skötte köket, kokade och stekte, gjorde rent och var med ett ord i en kokerskas ställe. Han höll det lilla otrefliga huset i den utmärktaste ordning, skurade det dagligen med sand och såplut, rengjorde kärnen i sanden utanför byggningen: han begrof dem, sotiga som de voro, in i sandhögen och rörde dem derinne häftigt, så att de med ens blefvo blankpolerade.

Kajsa betraktade med den största förvåning ryssens sätt att gå tillväga. Hon fann det först föga öfverensstämmande med hans värdighet som man, att så der syssla med pannor och fat, och att så uteslutande göra en vanlig tjenstflickas sysslor, men småningom insåg hon, att arbetet gjordes bättre och lättare af en karl. Hon beundrade hans händighet, hans arbetsförmåga och i synnerhet hans verksamhetslust. Han sjöng vid sitt arbete, hans röst var vek, böjlig och hög. De vemodiga stroferna i början af hvarje visa lockade tårar i hennes ögon, liksom hon af de muntra, nästan vilda omqväderna vid slutet af hans sånger tvangs, nästan mot sin vilja, att göra några danssteg eller vagga på hufvudet i takt med rytmen.

På qvällen arbetade han i trädgården. Der var han lika outtröttlig. Han hade på en månad gjort underverk. Alla blommor växte, som om de glömt, att de stodo på finsk grund, i en omild, blåsig skärgårdsmark, och köksträdgårdsplantorna frodades hejdlöst. Han gödde jorden, vattnade, rensade och krattade. Arbetarne och qvinnorna betraktade honom med undran, somliga af männen, isynnerhet de lataste, logo hånfulla löjen, då de sågo den unge kosackens ifver, och vände honom medlidsamt ryggen.

På lördagsaftnarne samlades folket vid tegelbruksplanen eller också vid torparbacken för att leka eller dansa. Stundom voro de uppe hos inspektorn i »stora byggningen» och roade sig då med att »kasta omkring» gungan eller att dansa, solo och parvis. »Store Jaska», den starkaste af brukskarlarna, han som eljes var så allvarsam, han var den vildaste solodansör på söndagarne, då han fått i sig ett halfstop bränvin eller så. Då knuffade han undan de andra, beredde sig plats på bergsplatån midt framför balkongen der herrskapet satt, och uppträdde med solodanser och monologer.

Han framträdde i sin kostym af skjorta och byxor, båda af oblekt linne. Skjortan var öppen i bröstet, och den ludna barmen syntes igenom. Byxorna voro knäppta ofvanpå helt löst, sammanhållna kring höfterna af den läderrem, vid hvilken knifven hängde blänkande och nyss slipad. På fötterna höga smorlädersstöflar. Hufvudet med det långa orediga håret var beklädt med en hög skinnmössa, påträdd bakifrån, så att hela det bleka, stora ansigtet med de utstående, vilda ögonen framträdde.

Så han dansade! Otymplig och tung. Det blågröna, vida hafvet stod bakom som en fond, när han på bergsplatån med långsamma, klumpiga, men vilda gester dansade sin »bagarevals» och, svängande med sina långa armar, ropade den stående slutstrofen:

— Ah, ah, bagarevalsen bör du aldrig förglömma!

Den unge ryssen, som aldrig söp, icke ens om söndagarne, betraktade finnarnes märkvärdiga bränvinsinspirerade lustighet med ett godmodigt löje. Han visste, att »store Jaska», en österbottning, aldrig talade ett ord, då han var nykter, och att ingenting i världen då kunde förmå honom att skämta eller le, allraminst att dansa. Han visste, att Jaska var en tyst, smutsig, men fridsam karl, då han ej söp, men att bränvinet gjorde honom oregerlig och farlig. Han visste, att alla fruktade honom och hans blanka knif, och att första stadiet i hans rus alltid ingick med dansen... Om han vid det laget fick ännu litet till, så blef der slagsmål, det visste han, och blodigt handgemäng.

Man hade alltid ett par af männen i »stugan» på måndagen, de lågo der förbundna och i sårfeber... Stundom måste de föras till staden, till polisen. Jaska hade »märkt» dem. Och ingenjören hade väl för längesedan gjort sig af med honom, om han ej varit så stark ... vid bruket arbetade han som en häst, drog kranlasset, der leran tillmalades ... körde stundom sjelf kärran med sand från gropen, bar de färdiga tegelstenarne ned till stranden och lassade dem sedan på skutan der nere.

Han var en jätte. Då han dansade, talade han alltid på vers, improviserade, än till kamraterna, än till qvinnorna och än till herrskapet uppe på balkongen. Alla fruktade honom. Man var rädd att ådraga sig hans vrede. Ingen vågade lemna berget, medan han dansade, annars blefve han kanske retad. Det var en obegriplig blandning af allt möjligt, detta stor-Jaskas sångspel, när han var så der på treqvarter. Än hotfulla, oförklarliga anspelningar på längesedan lidna oförrätter. Än klagan öfver ett förspildt lif, för hvars olyckor han anklagade de store. Än var det gamla slagdängor, stumpar ur någon gammal sjömans- eller kärleksvisa. Oftast påspädda af egen fatatur.

I qväll var det bara recitativ. Han hade öfvergifvit all slags form. Innehållet af sången var mer än vanligt dunkelt. Man kunde spåra uttryck af kärlek och svartsjuka. Han såg på Kajsa. Suckade, halfskrek, slängde med sina tunga armar och svängde sig långsamt och klumpigt som en elefant.

Alltjemt stannade han, såg med hufvudet på sned bort till henne och sjöng med sorgsen, stark, skorrande basröst några i moll stämda strofer såsom:

Det tunga, tunga hjertat mitt
Som syndat Gud och djefvulen,
Det är så argt ... ja, ...

Han slutade med sången, och halfhviskade: — Jaa, Kajsa, minsann är det så. Och du skall ännu en gång få förtret af ryssen! Ja, det skall du få. Mig vill du inte kyssa, nej! Men fienden, den lede onde fienden kysser du för det han har sammetskjolar om benen på sig.

Åhoj! Det tunga, tunga hjertat mitt
Som syndat Gud och djefvulen,
Det harmas åt ett ansigt hvitt
Som frestar Gud och djefvulen...

Hå, hå, hå, vänner alla, ovänner skulle jag eder kalla,
Bagarevalsen skall ni aldrig förglömma.

Han blef allt mer oredig, det långa recitativet fick allt mer utsväfvande kadenser, och slutligen sjönk han ihop der han stod, blef trött och melankolisk, samt gick bort, brummande på en långt uthållen, sucklik ton en fermat, oändlig och tröttsam. Han gick in i stugan och kastade sig der på en bänk. Der låg han nu och sof så sött.

De qvarblifvande drogo en suck af lättnad och gjorde sig lustiga öfver stor-Jaska.

Kosacken sprang fram, så fort den andre lemnat platsen, talande en ström af ord, som ingen förstod, gestikulerande och skrattande. Han drog upp ur fickan en rödbrokig bomullsnäsdud med S:t Alexander Newski i gult på rödt fält, bredde ut den på berget och stälde sig derpå.

Så spottade han i händerna, jernade mössan, så den satt riktigt bra, och började *siz* dans. Alltid på samma fläck. Först försigtigt, sirligt, långsamt, nästan högtidligt. Sedan flyttade han fötterna fortare. Så allt mer snabbt. Han skrek till ibland, ett högt »huj», då han tog ett hopp, böjde sig så alltmer och blef slutligen så flink i benen, att ögat ej mer kunde följa dem. Det var egentligen på smidighet, knästyrka och böjlighet han lade an. Han tycktes sitta på marken, med än det ena, än det andra benet långt ifrån sig, pilsnabbt flyttade, och så upp igen och ned, ständigt om och om. Armarne i sidan. Han stod alltjemt på näsduken, ... då han slutat var den lika slät som i början. Konststycket var ypperligt utfördt. Alla herrskapen der uppe på balkongen klappade i händerna. Men folket rynkade på näsan. De hyste agg till ryssen, »fienden» som han kallades. Och de tunga, bränvinsdåsiga bruksarbetarne af landsens egna barn menade trumpet, att »man nog minsann förut visste af, att ryssarne voro flinka i benen. De skulle aldrig kommit i landet, om de inte med sina penningar köpt de svenska förrädare, som då styrde landet. Nej.» Och trumpna och missnöjda vände de ryggen till den grupp, der kosacken,

omgifven af qvinnorna, skämtade, skrattade, sladdrade eller sjöng, accompanierad af sitt dragspel. Han kurtiserade dem alla, kysste både unga och gamla, svängde om med både gummor och flickor, drog »fingerkrok» med pojkarne och lyfte barnen högt i vädret, för att låta dem se »kejsarens gyllne slott».

Kajsa, som var barnsköterska hos kaptenens, gick tidigt hem. Sergej följde efter. Pratande och skämtande. Han smekte henne, tog hennes arm, kysste den varm och strök hennes händer. Redan länge hade han förföljt henne med allehanda älskvärda väntjänster, burit vatten åt henne, hjälpt till med tvätten och gifvit henne en slant eller par af sina drickspengar. Hennes barn var han i synnerhet öm emot, bar det på sina armar, lekte med det, gjorde leksaker åt det.

Den lille bodde egentligen på torparbacken hos en arbetarhustru, men var ofta hos sin mamma. Nu i qväll hade hon honom der nere, kaptenskan hade sjelf skickat henne upp till gården för att se folket roa sig och lofvat taga hand om pojken.

Der ledde en liten slingrande gång ned ifrån berget, genom ängen och till röda stugan. Kajsa gick förut, rodnande och säll, Sergej efter. De trampade i det höga gräset, som stod dem ända till midjan, följde stigen ned till diket, der detta var så tort, att det kunde begagnas som gångstig, och gingo som i ett grönt hvalf af doftande, vajande timotej. Solen gick ned. Det sken och strålade, foglar sjöngo, fiskmåsarne slogo nere i viken. Allt var rosenrött, rött sken hafvet, himlen, jorden.

Kajsa var ung. Hon hade ej fyllt sitt tjuogoandra år. Men hon hade hittills glömt, att hon ännu var ung. Han, ryssen, han var också ung. Hon hade glömt, att det öfverhufvud taget fans ungdom i lifvet ännu. En märkvärdig sympati för denne man, hvilken liksom hon dyrkade renlighet, uppstod hos henne. Det var någonting alldeles nytt. Hon hade förut varit ensam om allt, hon hade ensam dragit allas bördor, hade kämpat och lidit så mycket. Han kom, med samma tendenser, kämpande samma slafkamp, men med lätthet, med gladt mod, som en lek. Han var fin och snygg som hon sjelf, han var allt det fullkomligt, som hon var halft. Hvad hon försökt göra, alltid utan att lyckas, det gjorde han genast och lyckades.

Alla andra män föreföllo henne i jemförelse med honom så råa, smutsiga, klumpiga. Han var liksom från en annan planet än de andra, och han talade ej ens samma språk.

Hon visste ej hvad han sade, men förstod honom ändå så väl. Hon förstod ej orden, men tonen, rösten, blickarne. Hon trodde, att han älskade henne, hon tänkte det icke, utan anade, kände det.

Denna qvällen isynnerhet. Han tog på lek ur kammen, som sammanhöll hennes flätor, de föllo ned på ryggen. Han kysste det ljusa håret och virade flätorna kring sin hals. Hon smälde honom skämtsamt på kinden och sprang förut. Han efter. Han snafvade i gräset, steg upp, snafvade igen och låg der på knä och bad. Med knäppta händer bönföll han, hon bara skrattade. Men — med ens blef han ifrig, sprang upp, bad om igen, om hvad, det visste hon icke.

— Han friar, — tänkte Kajsa och rodnade så vackert, — han friar, jag skall fråga ingeniörens hvad jag skall svara.

Sergej friade mycket ifrigt hela vägen. Kajsa log åt sin beundrare. Hemma hötte hon åt honom med näfven, tog godnatt, oaktadt hans föreställningar och stängde dörren. — Saftri — ropade hon efter honom, — Saftri, i morgon, i morgon skall du få veta det.

Om morgonen talade hon med kaptenskan. Sergej inkallades. Det blef en liten stum scen. Sergej ville egentligen — ingenting. Han såg generad ut. Och Kajsa var ond hela tre dagar.

Så började kurtisen om igen. Nu ville han bestämdt. Men inte hon.

Kaptenskan kom ännu en gång emellan som tolk. Sergej ville »förlofva sig». »Endera giftas eller ingenting alls», förklarade Kajsa.

Tre dagars stillestånd. Två dagars skärmytsling. Mulet väder, regn, åska i luften.

På den sjette dagen klarnade himlen. På den sjunde sken solen. Sergej älskade. Kajsa stred emot, men den lyste ut ur hennes ögon, hjertelågan. Hon var i sjelfva verket redan öfvervunnen.

För tredje gången gingo de in till herrskapet, båda två, hand i hand. Nu ville Sergej gifta sig. Kaptenen förmanade, påminte om hemlandet, dit de kanske snart nog måste återvända, Sergej försäkrade, att han skulle taga henne med. Kaptenskan talade om Kajsas dåliga affärsställning, om pojken som fans till och måste klädas och födas, om de barn som skulle komma med tiden.

Sergej skakade betänksamt på hufvudet; han höll på att ge sig, men då han såg på Kajsas röda kinder

och vackra fylliga gestalt, morskade han upp sig. Han ville gifta sig, och det genast ... så fort som möjligt, ju förr dess hellre.

Om tre veckor vigdes de båda. I ryska kyrkan på Sveaborg, och så hemma hos herrskapet af svenske presten. Ordentligt gifta skulle de vara. Kajsa var mycket nogräknad och stram, hon gaf icke efter. Hon hade sina bestämda åsichter om rätt och orätt. Icke ens kärleken gjorde henne vacklande.

Som gifta bodde de lika som förr. Kajsa inne med barnen, han i köket. På hösten flyttade herrskapet in till staden, Sergej med. Kajsa måste stanna en tid i sitt rum på Torparbacken, hennes son var sjuk.

Han låg i fem veckor. Skarlakansfeber först, så följderna. Hon vakade natt och dag.

Det blef höst. Oktober gick och november kom. Sergej var ute hos henne på söndagarne, han rodde med Fiskar-Annas båt och for hem på morgonen, i mörker och blåst, klockan 5 eller 6. Så fort lille Weli blef frisk, skulle hon in till herrskapet igen. De skulle då blifva lyckliga, fullkomligt, oblandadt lyckliga.

Men hösten kom tidigt, kom med frost och köld. Drumsö besöktes den tiden af inga ångbåtar. Isen lade sig. Den var för svag att bära gående, för stark att forceras med båt. Så bröt stormen upp den om nätterna, men blef på morgonsidan öfvermannad af tio graders kyla. Isen slog vågorna i bojor om dagen, men det blef samma historia igen om natten. Så fortgick det i fjorton dagar. En skymningsstund några dagar före jul kom Sergej ut, gående. Han var nedstämd, frusen och vid dåligt lynne. Kajsa kunde ännu icke följa honom till staden, barnet var ännu för sjukt för att flyttas. Han talade hela tiden, med rynkade ögonbryn och lifliga gester. Hon förstod ingenting. Men hon var ledsen, hon också, han hade på länge icke gifvit henne några penningar — och hade för resten alls icke brytt sig om henne sedan de första veckorna. Hon förebrådde honom hans kärleks korta varaktighet, — hon talade svenska, och han förklarade — på sitt språk — hvad som hindrat honom att komma.

De förstodo hvarandra icke. Hon kände det nu för första gången. Och hon vred sina händer och utropade gång på gång, att hon hellre bort taga Stor-Jaska, han skulle åtminstone ha gifvit henne någonting att lefva af.

Det var emot bättre vetande hon talade om denne sin beundrares företräden. Vål visste hon, att Jaska satt inspärrad i smedjan; under sista ruset hade han haft ett raserianfall, som nära nog kostat en af kamraterna lifvet. Detta raptus varade ännu, och man var beredd att snart nog föra honom till Lappvikens Dårhus. Han satt bunden och vaktad af de tre starkaste männen. Men Kajsa visste icke i sin förbittring, hvad hon skulle ta till, och kom därför med talet om Jaska.

Sergej förstod. Han behöfde i allmänhet icke mycket för att af en liten vink uppfatta en situation, liksom hans uppretade sinnesstämning i dag ej heller behöfde mycket, innan den brusade upp i full låga.

Kajsa fick för första gången i sitt lif stryk. Sedan han slagit sig mätt på henne, påtog han sin långa kasernluktande chinell och gick tillbaka till staden, följd af hennes gråt, hennes jämmer och hennes häftiga, onda ord.

Hon var bragt ur jämnvigten, det goda, glädtiga lynnet tålde icke förolämpningen. Hon glömde sig och rusade, utom sig af förbittring, in till grannhustrurna, framvisade sina blånader, snyftade, skrek och beklagade sig öfver mannen.

De andra qvinnorna hade egentligen aldrig tålt Kajsa. Hon var dem öfverlägsen i mycket och visade det. De hade alltid känt sig tryckta af henne; alltid illa behandlade af sina män, ofta agade rätt handgripligt, hade de afundats henne den magt hon utöfvade öfver männen. Hennes sinne för andlig och lekamlig renlighet hade aldrig stämt öfver ens med deras smak för rå sinlighet och smuts. Men nu var hon lika god som de, nu stodo de alla på samma punkt, hon hade sjunkit ända till deras nivå, nu kunde man ändtligen taga bladet från munnen och sjunga ut.

— Det är rätt att du fått dig för din högfärd! — sade en och vände henne ryggen.

— Det gör dig godt! hvad hade du med ryssen att göra? — sade den andra.

Och den tredje drog upp ärmarna på sin stoppade kofta, ref upp den i bröstet och visade de blånader hon ännu hade kvar efter mannens sista smekningar.

— Du pjåkar dig för den der smulan, du, — ropade hon, — du skulle ha min Jaako en vecka, så fick du se! Han ger mig aldrig en smula om lördagen. Aldrig! Derfor kan jag väl inte svälta. Jag låter honom supas så mycket han orkar. När han är så full, att han inte kan gå, så bär de hem honom och lägga honom der! Då vet jag, att han alltid har kvar några mark ännu. Dem tar jag, och dem lefva vi på under veckan, ungarne och jag och han. Vi lefva, men inte riktigt... Jag tigger och ber honom om en smula,

men får intet. Han vet alltid, att jag stulit af honom en del. Och därför regerar han så vildt. Jag slår tillbaka! Och han än värre! En gång klådde jag honom med öskaret, så han fick blått öga. Men den dagen gaf han mig igen, så barnungen dog, förrän den kom till lifvet.

Kajsa hade aldrig hört dessa förtroenden förr. Hon började frysa, hennes tinningar bultade, hon måste stödja sig mot spiseljernet.

— Men så kom ingeniören emellan. Jaako fick en predikan der uppe, då jag låg här och doktorn kom alla dar. En tid derefter var han riktigt beskedlig, men när jag kom upp, blef det samma historia om igen. Och nu slåss vi hvar annan dag.

— Och hvar natt, — inföll en af qvinnorna med ett flin.

Det blef ett skrattande. Skämt vexlades, det gick helt öppet för barnen, som lågo och lekte eller sprungo på golfvet. En af gossarne stod med rynkade ögonbryn och lyssnade. Kajsa hörde, hur han under moderns tal halfhögt mumlade:

— Ja, vänta bara, när jag blir stor, skall jag bulsa ihjäl pappa, och jag skall supa så jag blir riktigt stark, och då skall jag ta en dugtig sten och slå i hjäl honom med den. Fan ska' ta honom.

Under det stojet och larmet var som värst, smög Kajsa sig ut och in till sitt igen.

Barnet låg i slummer. Modern böjde sig öfver det. Det låg der, icke mer så blekt som förut, icke i orolig, qvidande sömn, det sof lugnt, och kindernas färg hade af sömnen blifvit purpurröd.

Kajsa satte sig vid bädden. Hon blygdes. Hvad hade hon egentligen att klaga öfver? Han hade ju intet ondt gjort. Kanske hade han inga penningar, lönen var må hända innestående. Eller — han hade kanske hyrt dem ett kök i staden — kanske köpt bohag och käril dertill. Hvad visste hon, hon förstod honom ju icke!

Ångern kom med blygseln. Kanske frös han nyss, då han kom, och hon hade ej ens kokat honom en tallrik välling att värma sig med! Han hade kommit öfver den svaga isen, vågat sitt lif för hennes skull, och hur hade hon emottagit honom? Hon blygdes öfver sig sjelf.

Hon glömde slagen och skymforden och mindes blott sin egen orätt.

Hon lyssnade, — det var nu alldeles mörkt. Man hörde hur stormen tilltog der ute, den vanliga nattstormen. — Han är säkert redan i staden —, tänkte hon, — eljest vore hans lif i fara, stormen rycker så fort upp den ännu tunna isen.

Hon gick till det lilla fönstret och såg ut. Hon urskilde ingenting. Allt var mörkt.

Hon öppnade dörren och gick ut på vägen. Lika ogenomträngligt. Det var blidare än nyss, ett tätt duggregn flöt ned, det stormade, man hörde bränningarne der nere vid Långviken, de körde häftigt upp mellan isstyckena mot klippan och föllo så åter skummande ned. Det lät som rop af måsar, det dånade i träden borta vid hagen, molnen jagade fram med ett sus, i magasinerna hven det genom de öppna fönstren, det knakade och brakade, gnisslade och tjöt öfverallt der vinden fick ett motstånd. Nedifrån stranden tyckte hon sig höra hur isstyckena med dån slog mot hvarandra och spillrades i tusen stycken. Hon tyckte det lät som en kamp mellan osynliga, väldiga makter. Sjalen svepte hon tätare omkring sig, men stod ändå stilla och stirrade ut.

Ja ... nu var han naturligtvis hemma i kasernen. Det ställe på vägen ifrån ön och till staden, som ansågs farligast, detta ställe hade han ju passerat allra först, således för mer än en timme sedan. Sedan var han ju i skydd af Lappvikslandet. Måhända gick han upp der, eller kanske först vid Gräsviken. Hur som helst, han *måste* nu vara i skydd. Gud kunde väl ändå icke straffa så grymt. Han *kan* icke vilja göra människor så olyckliga.

Hon sprang in, kastade sig framstupa på sängen och grät.

Fram på natten väckte henne den lille. Han log, slog omkring sig i luften med armar och ben, ur hans klara mörka ögon läste hon tröst, och morgonen fann henne någorlunda lugn och sansad.

Stormen saktade af först flere dygn efteråt. Det frös på, då det blef lugnt. Isen växte till för hvarje dag. Man åkte snart från Drumsö till staden.

Kajsa for med mjölkbudet, hon skulle ändtligen besöka den efterlängtdade.

Det gick så lätt, denna vandring utåt tullen, der kosackerna hade sin kasern. Hvad hon i dag skulle vara mild och god och vänlig! Först skulle hon säga: »förlåt!» Så — ja, hon visste så väl, hur hon skulle

ta honom. Det behöfdes inga resonnemanger, han skulle se att hon ångrade sig. Och de skulle bli så lyckliga. Nu först riktigt!

I kasernen fans han icke. Man visade henne till kansliet. Med heta, brännande kinder sprang hon upp dit, karlarne på gården sågo skrattande efter henne.

Skrifvarne förstodo henne delvis. De sågo medlidsamt på hvarandra. De skakade sina hufvud. Han var borta, försvunnen sedan den dagen han tagit permission för att gå ut till Drumsö och helsa på hustrun. Utstruken ur rullorna.

Hon trodde dem icke. De visade henne böckerna, dem hon icke heller förstod. Borta, borta, borta? Hvad menade man, borta?

Hon hörde icke på dem. Kapten Daschkoff bodde i närheten. Dit sprang hon andlös, förtviflad.

Samma besked. — Oh, Katuschka — oh, Katuschka, han är död, död den stormiga qvällen ute på isen! — så ropade kaptenskan emot henne.

Frun lät koka kaffe och gaf Kajsa in det med konjak. Hon drack. Mekaniskt såg hon framför sig, vaggade med hufvudet, slöt sedan ögonen och knäppte ihop händerna.

Den dagen gick, och veckan, och månaden. Vinterns snö smalt ändtligen.

På våren återfans liket på södra stranden af Brunnshuset vid Batterierna. Den brokiga bomullsnäsduken med St. Alexander Newskys bild i gult på rödt fält hade han knutit om hufvudet. Skyddshelgonets bild bar han dessutom på halsen, måladt på det grofva korset af messing. Och i hjertat kanske ännu en bild. Hennes.

Till midsommar föddes Sergejs dotter Nadja i stugan på Torparbacken. Unga fröken från herrgården stod fadder. Kajsa tänkte på den svåra decemberratten, då stormen sprängde isen. Det var idel svaghet att nu tänka på en vinter som varit. Hon frös, och det ännu i juni, då trasten slog, solen sken och konvaljerna knoppades. Det skulle kureras med jern och kinin, — hvilket hon fick af fröken. Men hon blef ändå ej botad. Hon frös lika fullt. Fick mera kinin och mera jern, men blef ej bättre. Slutligen, efter flere års förlopp kom tiden och läkte hjertesåret.

Hennes ungdom var förbi. Hennes lilla roman utspelad.

SONEN.

Nå, han, pojken, växte och blef större. Hans yttre liknade hvarken fars eller mors. Man skulle snarare kunnat tro, att han var son till någon af herrskaperna der uppe. Blek och fin, smärt och rak i ryggen, en riktig herremansfigur. Och de stora svartgrå ögonen, hvar hade han fått dem ifrån? De voro melankoliska i blicken, tittade frågande omkring och sågo svärmiska ut. Rellu-Calle hade visserligen stundom denna blick, men bara på sista tiden, då han långsamt kämpade med döden, som öfverraskat honom under hans lyckas korta dagar.

»Konstiga ögon» var allmänna omdömet, när någon af torpargummorna i förbigående råkade se åt barnet. Formen var dem så främmande och uttrycket ännu mer. Det fans några af käringarna, som påstodo, att han var en »tattarunge...» De visste icke, att det var artistblod, till och med hos Rellu. Hans egen far var spelman, och farfadern kom från Rigatrakten med en guitarr, var sångare och hade långt vackert apostlahår, svart och vågigt.

Lilla Nadja deremot såg ut som en äkta, oförfalskad torparbacksunge. Det var endast ögonen och det rödbruna, tjocka håret som sqvallrade om hennes far. Hon hade moderns hy, näsa och mun. För resten en liten bondsk unge, en vanlig »grinvarg», skrikig, bredmunt, glosögd och klåfingrig.

Kajsa tvättade, strök och sydde groft. På lördagarne skurade hon. Det var hela hennes lifsgerning: tvål, stryklad, nål och skurviska.

De små fingro sköta sig sjelfva. Hon hann icke. Måste ju »uppehålla lifhanken» med arbetet utomhus. Barnen lekte i stugan om vintrarne, om somrarne sprungo de ute. Nadja tultade vid sin brors hand till björkbacken närmast husen, der vallgrafvarne från 1854 samt tältgroparne ännu påminten om den tid, då Drumsö var lägerplats för en större styrka rysk militär, hvilken så godt den kunde sökte gömma sig

undan engelsmännens kulor bakom batterier samt i källare, grottor, grafvar och gropar.

De små trufdes så godt i fördjupningarne, der fordom tälten stått. De lekte med skärfvor af granater eller bomber, som de hittat närmare stranden, gräfdde gropar i sanden, funno fragment af svärd eller gevär, af kaskar eller gamla värdelösa bleck- och jernkärl, som militären begagnat. Än jublade Nadja i sina lekar, än skrek hon, öfverdrifven i sorg och glädje, afundsjuk af naturen, hersklysten och litet tjufaktig. Brodern gaf alltid efter, var tyst, sluten, mild och öm, det var alltjemt hon, som fick rätt. Alla hennes rörelser voro häftiga och buro en prägel af simpelhet, allt deremot hvad han sade eller gjorde var så förståndigt, så lugnt, öfverlägset och brådmoget, att det på betraktaren af deras lekar ovilkorligen gjorde ett sorgligt intryck att observera honom.

Det var som om han redan vid sju år förstått lifvets allvar. Systemen såg ut som om hon icke ens vid trettio år skulle komma att förstå eller vilja förstå det.

Det var en söndagsmorgon i början af augusti. Kajsa hade hvilodag. Stugan var nästan lika ren som förr, ehuru det nu var svårare att hålla den snygg. Der inne bodde så många. Hon och barnen på ena sidan, på den andra gamle Stor-Jaska, numera förståndsinvalid, utsläppt från dårhuset på grund af obotlighet, oskadlighet och — medellöshet.

Han söp ej mer och var således fullkomligt ofarlig. Hans kraft var också borta till en del, han arbetade ej mer på tegelbruket, utan användes till utarbete på åkrar och ängar. Men stundom kom det öfver honom ett gråtanfall, och vid dessa tillfällen kunde intet förmå honom att lemna stugan. Han satt då på sängen med händerna för ögonen. Anfallen räckte ett dygn eller så omkring. Sedan var han åter flyttbar. Hans ögon stirrade uttryckslöst framåt, han suckade och teg samt lät Kajsa leda sig dit hon ville. Hans bleka och pussiga anlete såg upp till henne som ett barn ser upp till modern, och han lydde hennes röst blindt, liksom en hund sin egares. Sju år, tillbragta i cell, hade gjort honom kraftlös, vansinnet hade öfvergått i fånighet och apati, han skulle gått under, om ej Kajsa tagit sig an honom. Han fick vara hennes barnpiga om vintern, hon födde och klädde honom, och hans lilla arbetspenning, som han under sommarmånaderna förtjenade, var hennes enda reela vinst. Den understeg dock betydligt hennes utgifter för honom, men — hon hade nu engång adopterat denne öfvergifne.

I dag skulle Kajsa ut för att andas en smula luft i skogen; hon hade läst högt i Luthers postilla i stugan, idioten hade hört på, från den plats der han satt med händerna hopknäppta och den kolossala öfverkroppen slappt framåtlutad. De voro trötta af solbaddet inne i det qvafva rummet och skulle nu ut i luften. Kajsa ville med det samma se om barnen, det var sällan hon hade tid med dem nu.

Hon gick förut i svarta söndagsklädningen, den samma hon bar på mannens begrafning. Hon gick långsamt och med blicken fäst vid marken. Stor-Jaska följde efter. Han följde henne tanklöst i hälarne, andäktigt, allvarligt, som om han varit i kyrkan.

De lemnade gärdet och närmade sig björkbacken. Begge stannade, det var musik deruppe, man spelade inne i någon af tältgroparne ... hvem kunde det vara?

Kajsa gick närmare. Hon smög sig fram så sakta hon kunde. Hon steg upp på kanten af en af vallarne och stannade der. På botten af gropen sutto barnen, hennes båda barn. Nadja gjorde ugnar i sanden och hade till hälften begravt sig sjelf i en af sina ugnar, Weli stod med ryggen vänd åt systemen och musicerade.

Barnet märkte ingenting. Han fortsatte med sin musik. Med ögonen drömmande fästa på träden der uppe spelade han ett märkvärdigt instrument, hvars ton stod i intet förhållande till dess utseende. Än lät det som en dålig fiol, än som en guitarr, än hade det något af en kanteles metallton.

Sorgsen och förbittrad betraktade modern det lilla instrumentet. Det var ingenjörens gamla aflagda cigarrlåda, hon kände väl igen det betsade, aflånga och hoplappade mahognyskrället, som han sagt vara ifrån hans farfars tider. I locket hade Weli skurit tvenne små hål och spänt deröfver en hop vaxadt segelgarn till strängar. Stråken var gjord af en sticka, vid hvilken han fastgjort litet tagel... Skrufvarne utgjordes af spik. Än gned han med stråken på strängarne, och än knäppte han på dem med fingrarne. När ljudet det oaktadt var svagt eller till och med ohörbart, hjälpte han till med rösten, en vek, skön sopran.

Det var en gammal positivspelarmelodi han föredrog. Några strofer ur den populära Normaduetten. Så svek honom minnet. Då gaf hans fantasi honom ett lyckligt stöd och han fortsatte efter eget hufvud det Belliniska motivet, i samma rytm, men på ett nytt, originelt och föga italienskt sätt, som mer påminte om en nordisk vallflickas lurmelodier och fioriturer, än det liknade någonting annat.

Kajsa blef alltmer utom sig, ju längre hon lyssnade.

— Olyckliga unge, — ropade hon, — hvem har lärt dig det der handtverket! Du har det i dig från

farfar din, kan jag tro, han var en sådan der! Vet du hvad, det är det som mest förtretar mig, att du skall ha den der uselheten i kroppen på dig! Sade jag dig inte, när de voro här, tattarne eller tyskarne eller hvad de voro för slag — sade jag dig inte, att de kringstrykarne voro värre än tjufvar! Sådana der spelmän! Odugliga latvargar! Smutsiga odågor, som inte vilja arbeta! Ack, Herre Gud! att jag skulle se hur spelarsjukan smittat dig också!

Weli tittade upp från sin grop. Modern stod der så ståtlig, vreden hade färgat hennes kinder röda.

— Hvarför, mamma, hvarför får jag inte spela? Det är ju så vackert!

Kajsa rodnade ännu mer, men icke af vrede, hon var aldrig ond längre än ett ögonblick.

— Hvarför, jo, — därför att det är vackert, sådan der vackerhet som förderfvar människor och hindrar dem att arbeta. Din pappa hade musikantandan i sig, han också. Derför blef det aldrig någonting af honom. Inte ville han arbeta, och inte ville han läsa. Bara sitta och gnida på ett gammalt fiolskrälle, som han ärft af far sin, det kräket...

Weli blef med ens uppmärksam. Ett skimmer for öfver hela hans ansigte.

— En riktig fiol, mor! Får jag se den, bara en enda liten gång? — bad han.

— Dumma pojke! Och du tror, att jag skulle så länge ha hållit den gömd bara för att du nu skulle få den? Åhnej, min gris, det slipper du. Jag tog den från far för att få honom till människa, men — det blef han inte ändå. Han var egentligen en engel — ja, — Kajsa fick tårar i ögonen — ja, en engel, men — arbeta orkade han inte, och smuts tyckte han om. Smuts och musik — de passa väl ihop. Kom hit, Weli, gråt inte! Torka näsan. Du är en snäll pojke, men blif inte af den sorten, hör du! Gif hit fiolen!

Weli bleknade, han tryckte den lilla vanskapliga fiolen kärleksfullt till sitt hjerta, gömde den under rocken, som om han velat skydda den, och fick upp gråten, som redan stod honom i halsen.

— Gif hit fiolen.

— Mor! det är, det är ... det är min käresta.

Kajsa smålog... Kanske påminde hon sig, när hon sjelf en gång hade en käresta, vanskaplig och ful, men ur hvilken hon förstod att locka toner, som kommo hennes hjerta att röras.

Hon veknade vid åsynen af barnet, men efter några ögonblicks stum tvekan sträckte hon ånyo ut handen och sade:

— Gif hit fiolskrället, jag tål inte att du spelar på det.

Weli snyftade. Utan att se upp gick han fram och räckte modern sin »käresta».

Hon tog den bräckliga lådan i sina händer och betraktade den med hälften vemod och hälften förtrytelse. Sedan gömde hon den under sjalen.

— Käresta, — mumlade hon, — käresta! Hvarifrån får han alla sina ord? Se så, Nadja, låt bli, du kastar honom ju blind med sanden. Kom, barn, så gå vi hem, det är middag nu.

Nadja, som roat sig med att kasta på Stor-Jaska hela kaskader af fuktig sand, reste sig nu och lät den stackars fånige jätten springa hemåt på fyra fötter. Hon satt sjelf på hans rygg och »körde». Det var hennes favoritnöje, och han lät henne hållas,

Om en stund glömde de flesta af den lilla familjen hela scenen från björkbacken, då de vid grötfatet sutto inne i den lilla stugan. Endast *en* glömde den icke. En liten blek åttaåring, hvars hjerta våldsamt klappade af fruktan för att förlora sitt älskade sällskap, sina egna händers verk, sin spellåda, som af mor så omildt kastats upp på spiselkanten uppe vid sjelfva taket, dit han aldrig kunde nå.

Men — gudskelof, hon hade icke bränt upp den, icke trampat ihjäl den — endast skiljt dem åt, de goda vännerna. Och han suckade vid gröten och glömde ej sin sorg förr än klockan 8 på aftonen, då Nucku-Matti kom och bar honom bort till Drömöarne, der kanske för honom hela himlen var full af fioler.

* * * * *

Kajsa hade fattat ett stort beslut: Weli skulle sättas i lära. Men i hvilken? Pojken hade ingen lust för något. Han hade sjelf helst velat i skola, men det var omöjligt. På Drumsö fans ingen sådan. Och i staden kunde han ej bo. Det hade hon ej råd till.

Således, till hösten i lära. Under sommarn måste han hjälpa till med allt möjligt.

När det led mot september, fick han en omgång nya grofva kläder, sydda af mamma sjelf. Stöflarne voro något för stora, de voro ett arf efter far. »Man kunde binda fast dem vid smalbenet, så sutto de nog på», förklarade mor och tillade: — Under de långa byxorna syns det för resten inte hurudana stöflarne äro.

Han fick 3 nya skjortor och 2 par ullstrumpor. Det var en prägtig utstyrsel, tyckte Weli, värdig en prins. Och han längtade nästan till den dag, då han skulle få alla de nya kläderna på sig, ehuru han visste, att han på samma gång skulle lemna hemmet.

Mjölfnarn på andra sidan ön, vid Svartviken, hade lofvat ta emot honom. För maten. Det var inte så illa för en åttaåring att kunna förtjena sig maten sjelf. Weli var riktigt stolt.

Det var sista qvällen i hemmet. Han hade redan emottagit flere förmaningar att ej vara så drumlig, så tanklös, så lat. Utan utmärkt på allt vis. Den lille hörde på, men orden susade förbi hans öron som en vind. Han tänkte på annat. Han förstod ännu icke afskedet. Då modren slutat, bad hon honom göra knytet i ordning ... de nya kläderna hängde på bodvinden.

Barnet gick till boden, klättrade uppför stegen och kröp in. Modren såg efter honom. Han stökade länge der uppe. Bakom en lår full af obrukbart skräp såg han någonting, som föreföll honom värdt hans uppmärksamhet. Han letade och fann slutligen under några bräden och trasiga möbler en fiol, fadrens gamla ljusbetsade birfilarfiol, den som han så ofta hört modern tala om.

Hans hjerta klappade. Hans ögon strålade. Han torkade af dammet med ärmen, blåste bort en hop med sopor, som hade lagt sig på den mellan skrufvarne, och såg att alla strängarne voro i behåll. Han pröfvade skrufvarne, spände till, knäppte på strängarne, stämde.

Men hvar var stråken? Han letade och letade. Med en hunds väderkorn fann han den ändtligen. Litet djupare ned, på bodgolfvet under en hög gamla tapeter.

Der fans en kista, på hvilken en smal strimma af höstsolen lyste i gult, matt sken, en solstråle, men fördunklad af bodluckans lilla spindelväfbehängda glas. Der satte sig Weli med fiolen under hakan.

Först pröfvade han den helt sakta och skyggt. Men glömde sig så småningom och satte i med mera styrka och fart. Det skrälde och qved, men gaf ljud. Det kom stundom en skön klang från instrumentet och några strofer fulla af djerfhed och bredd. Den lille kastade med hufvudet bakåt och fantiserade, for ut på sin inspirations haf med fulla segel.

Han drömde sig vara en hjelte. En stark, stor karl, som flög fram i sin slup för morgonbris. Och hela världen låg framför honom i klaraste morgonljus.

Han var lycklig. Han kände den friska hafsluften, såg en blå sommarhimmel hvälfva sig högt öfver honom. Bodvindens låga, svarta tak var borta liksom väggarne, och hösten hade förvandlats till vår.

Så höll han på en lång stund. Slutligen blef han trött och höll upp. Nervöst och brådskande sprang han ned från sin kista, tog kläderna, svepte dem omkring fiolen, gjorde så ett knyte och band om med ett tåg. Han kände sig som en förbrytare.

Hon stod utanför, modern, blek och förstörd. Hvad hade hon att göra? Det älskade barnet stod då ej att rädda. Han var då så hemfallen åt denna last, att han kunde för den begå ännu flera förbrytelser. Stjåla. Dölja undan det stulna och — hvem vet, kanske också ljuga.

Han klef åter ned för stegen, som ledde upp till bodvinden, slängde hurtigt knytet på marken och gick in. Men Kajsa var ej derinne.

Emellertid tog han afsked af Jaska och systemen. Så af qvinnorna inne i huset. Vid brunnen stod mor.

— Farväl, mor, nu går jag.

— Farväl, barn, haf Gud för ögonen! Hvar har du knytet?

Weli rodnade. — Der ligger det.

— Der är väl ingenting i nu, som vore bättre att ha här hemma?

— Nej, ingenting.

— Du skulle kanske se efter först.

— Nej, mor, der är ingenting.

— Gå då, barn, och kom ihog hvad jag sagt dig så många gånger:

Fan tar den vilse far.

Arbeta, håll dig ren, var aldrig lat, ty börjar du med det en gång, så... Och mins att djefvulen helst tar dem, som tycka om att ha det smutsigt omkring sig. Svara aldrig, om du får stryk af mästarn, för det är välbekommet... Nästa söndag får du komma hem.

Weli gick. Knytet vägde så mycket. Det tycktes honom så tungt, långt mer än nyss. Det var visst för det onda samvetet.

Han grät vid vägskilnaden; tänk om han skulle springa hem med fiolen, bekänna allt och få förlåtelse?

Men nej, det var för sent, solen började redan sjunka.

Knytet vägde förfärligt. Han satte sig, steg upp, gick igen och blef riktigt trött.

Ja, det var helt visst det onda samvetet. Om han skulle ta upp repet, veckla upp, borttaga fiolen och gömma den under en ihålig trädrot? Och föra den till mor nästa söndag och få förlåtelse. Om? Han skyndade vidare... Att mista fiolen, den kära fiolen, det kostade på! Skulle han ej försöka ännu ett stycke? Nej! det var ju synd. Bort med den således.

Han öppnade. Men hvad! Der fans ingen fiol. I stället tre stora vedklabbar och två små papperspaket. I det ena var nya testamentet, i det andra en hop smörgåsar, präktiga, hårda, svarta hålblödssmörgåsar med »bondost» på.

Weli sväljde med smörgåsarne sin gråt och sina bekymmer och fortsatte vägen med lättare hjerta och utan djupare samvetsagg. Knytet var nu helt lätt. Vedklabbarne lågo kvar i skogen.

Men hemma i Torparbackstugan satt Kajsa ensam vaken. Stor-Jaska sof på sin halmkärve, Nadja i sin säng. Kajsa hade lagt fiolen på bordet, hon låg med hufvudet derpå och grät bittert. Hon hade menat väl, men — det hade kostat henne mycket.

Det skulle nu gömmas i kistan, detta ondskefulla spelverk, som gjort af hennes man en »latvarg» och som höll på att äfven förderfva sonen. Skulle begravas på kistbottnen och hon hade nyckeln, hon ensam.

Ja! hon hade handlat rätt ..... men, — det kostade på! Det lilla instrumentet var ju oskyldigt och hade så vackra toner. Hon kysste det. Men skyndade sedan till kistan och gömde det der... Nu spelar han ej mer derpå, så länge hon finnes i lifvet.

* * * * *

Weli kom hem nästa söndag, men man talade icke om »den saken».

Söndagen derpå kom han icke och så icke på flere veckor. Hon hörde dock ofta nyheter ifrån honom. Han var omtyckt af sitt husbondfolk och gjorde nytta för sig. Mjölmarhustrun i synnerhet var nöjd, han skötte så bra om hennes dotter, den lilla femåriga Maja.

När Kajsa hörde detta, skakade hon på hufvudet. Nog var det bra, att han var omtyckt, men — han fick ju ej lära sig någonting. Att vara barnpiga åt Maja — det var egentligen icke det hon menat.

Någon tid förflöt. Gossen gick icke hem. Modern hörde, att han trifiedes, att han icke dugde till karlgöra, men att han skötte sitt. »Sitt», det var barnpigsarbetet.

En vacker lördag kom sjelfva mjölmarmor öfver till Torparbacken. Hon hade ärende till herrgården och ville med detsamma se till Kajsa. Den snygga stugan sken, nyskurad, fejad och damfri. Pannorna stodo uppradade på hyllan, grytorna blänkte, friskt doftande granris låg i förstun.

Madamen steg in. Hon var rund och tjock, hade vida, korta kjolar, stoppad ytterkofta, svart sidenhalsduk och öfverst en stor grön sjal bunden bak.

— Goddag och hälsningar från pojken.

— Tack för sist; hur är det med barnet?

— Det slarfvar allt af... Tackar som frågar.

Kaffet kom på och blef färdigt, och under det man njöt deraf, öppnades de båda qvinnornas hjertan

på vid gafvel.

— Ser madam, — berättade mjölnarmor, — han har inte lust för groft. Han syr — inte kläder, nej, det ids han inte, utan menniskor, kor, hästar och allting. Och han klipper riktiga svin, precis som andra svin ser di ut. Det roar han ungarna med. Och så spelar han fiol hela qvällen, så fort de komma från qvarnen.

Kajsa steg upp från sin bänk. Hon vred sina händer.

— Spelar ... spelar, hvar har han nu fått fiol ifrån? Har han stulit fiolen? — Madamen spärrade upp ögonen.

— Hvad tittar hon efter, hvad går åt henne? Fiolen är fars, far har lärt pojken att spela och nu kan han alla danserna och flere visor än 'våran' sjelf kan. Det kan bli något af honom! Klockare — om han får läsa. Ja, herre Gud! den pojken, hvad han spelar fint! Han har varit oppe på herrgården och spelat för herrskaperna. Och de berömd'en, och der var en spelmästare från sta'n och han berömd'en, och di sa' alla, att om han skickas till sta'n, så...

— Oj, oj, oj, att di alla ska' sätta sig opp mot en ensam stackare — klagade Kajsa. Så der förderfva' di Rellu-Calle för mig, förr än jag var till för att försvara honom. Men jag har hört talas om det. När han spela' och sjöng, fick han konfekt och vin af herrskaperna, bränvin och öl af det sämre folket, men då han arbeta', ville di inte veta af 'en. Så blef han en snusker och en stackare och en fyllbult till på köpet. Far hans dog på landsvägen med hufvudet på positivet, och han sjelf, mannen min, han dog utaf bara ovana, när han skulle få det lite rent omkring sig. Af ovana att arbeta och att ha någon som höll af'en... Men det är musikens och herrskapets fel alltsammans! De vilja, att vi sämre folk ska' vara till här i verlden bara för att roa dem! Till annat duga vi inte...

— Hvad pratar ni nu för smörja? Jag undrar hvem som vill er pojke ondt! Hörde ni inte, att jag sa', att han kunde läsa till klockare?

— Läsa och läsa ... hvem lär honom att läsa? Jag har satt i honom abcd och det gick som fluga i tjära. Hon tror kanske, madam, att jag är lönkrögerska eller något annat, som betalar sig bra! Efter hon talar om läsa ... och menar, att jag skulle skicka honom till stan i skola! Jag har inte annat än hvad jag får in med tvätt och skurning, och det går till maten och till klädtrasorna... Klockare ... sa' hon klockare?

— Jaha, har madam något emot den sysslan?

— Jag tror hon håller mig för narr, madam! Näst presten så kommer klockarn. Jag är en gudfruktig menniska, skall jag säga henne, madam, jag ställer inte till dans hos mig om söndagsqvällarne, jag, och tål inte något syndigt spelande här i *min* stuga. Men ni, ni hjälper till att göra honom till en sådan der ... en sådan der ... musikanter.

Kajsa snyftade. Mjölnarmor tyckte det var synd om henne. Att Kajsa vandrade på villovägar, det hördes af hennes ord, men det var ändå någonting sant i allt detta. Han var egentligen en odåga, pojken. En flegmatisk, lat slarf. Han hade således dessa frön i sig af farfar och far. Frön till musikantervågabonderi. En musikanter, han må nu vara klädd i trasor och gå på landsvägarne eller i frack och spela för kejsarns hof, han är dock blott en musikanter... — En sådan der — det är någonting af lösdrifvare, af pack med ett ord, i sådant folk. Mjölnarmor ville ej ha en son, som vore af »den sorten». Hennes man, nåja, han var nog en odåga, han också, men — han dugde ändå att förtjena pengar. Och det är alltid en förtjenst. Stackars Kajsa! hon var en präktig qvinna i alla fall. Så hon höll stugan! Och skötte om fånen; det, som ingen annan skulle gjort, det gjorde hon. Och den lilla flickan! Var hon ej ett lefvande bevis på sin mors förmåga att styra om sitt och sina?

Efter dessa reflexioner steg mjölnarmor upp och gick till spiseln. Der blåste hon sjelf under trefoten, så att elden flammade upp. Lyfte så på kaffepannan och återvände lugnt till bänken igen.

Kajsa nickade bifallande, rusade upp, diskade än en gång de brokiga, guldblommiga och tunga kaffekopparne, slog i och bjöd sin gäst på mera.

Man hælde uti af grädden i sådan mängd, att det gick öfver koppen och till hälften fylde fatet. Qvinnorna beto kraftigt i sockerbitarne och drucko från faten i långa, sörplande drag.

Intet ord blef taladt.

Ändtligen var det undangjordt. Mjölnarmor knöt den gröna själen tätare om sig, neg och tackade för välplägningen. När hon stod färdig vid dörren med den vantbeklädda handen på dörrklinkan, sade hon:

— Hon är en ordentlig qvinna, Kajsa, jag tycker egentligen, att hon är en riktigt bra menniska. Pojken är oss till nytta, som han är, för han passar så bra till barnpiga åt vårasses Maja. Men — det blir

ingenting af honom hos oss. Far är en slarfver, han med. Det är aldrig något med manfolk, ser hon. Jag känner inte en som är en riktigt duglig människa. För endera så är di arbetsfolk, som duga till arbete, men supa upp sin styrka, tills de inte orka mer, eller ock ha di aldrig orkat med något, och då supa di för det... Hur det är, så super di! Och sluska ned sig. Och oss med. Och barnen. Neej! Men — i stan fins det allt några yrken, der di inte vågar vara oordentliga. Till ett sådant ett ska vi skicka eran pojke. Det skall jag bli karl för! Jaha. Jag sjelf. Jag skall ta honom med mig, när jag far till Tabunoffs med mjölsäckarne. Kanhända Tabunoff tar honom. Då får han stå i bod. Och lära sig ryskan. Di ha kultabeller att räkna med. Och inget spelande blir der af. Söndagen arbeta di också, fast i smyg förstås.

Kajsa stod vid sin spis och stirrade i elden. Flamman upplyste hennes ansigte, som nu strålade af förhoppningar och glädje. Hon nickade förnöjdt och smågnolade, under det madamen gjorde sina glänsande förespeglningar. Det dagades för dem alltså. Och någonting af detta var det just hon ansåg som »det lyckligaste!»

Mjölarmor fortfor ännu en stund. Kajsa hörde på. Slutligen gick hon ut med sin gäst, följde längs hela spången, som genom drifvorna ledde till stranden, der genvägen till mjölnarns udde gick. De pratade vänskapligt och skiljdes sedan, nigande båda två, ehuru snön stod dem upp på benen. Kajsa hade icke varit så lycklig på många år... Hon hoppades nu på framtiden. Hon visste, att mjölarmor kunde hvad hon ville. Och nu ville hon. Weli skulle få uppfostran, bli något ... hvem vet, kanske till och med handelsman. Lyckliga dag!

Hon vände hemåt. Det var nu alldeles mörkt.

Stor-Jaska, som huggit ved i skogen nära invid, var nu hemma. Han satt med yxan i famnen på sängkanten. De stora runda ögonen rullade meningslöst och vildt omkring i rummet.

När han såg Kajsa, förmildrades blicken och han lät hufvudet sjunka ned på bröstet. Hon tog yxan ifrån honom och förde honom till bordet, gaf honom gröt och kaffe och skakade, under det han åt och drack, på gården ut pelsen, som han brukade ligga på uppe vid spiselloftet.

Så ordnade hon hans bädd. Nadja sof redan. Om en stund hade hon stilla i stugan. Jätten snarkade uppe i sin säng, diskarne stodo på hyllan, elden knittrade stilla i spiseln.

Hon tog fram testamentet och beredde sig att läsa....

Då knackade det häftigt på fönstret.

Hon lyssnade. Var det en af karlarne, som supit och nu kom full hem, någon som i förbifarten ville skrämma henne? Hon öppnade icke.

Det knackade ännu en gång, ännu häftigare. En allvarsam röst ropade, att hon skulle öppna.

Hon flög upp — det for som en aning om stundande ondt igenom henne. Och just i dag, som hon varit så lycklig och förhoppningsfull!

De stodo der fyra stycken och hade någonting mörkt emellan sig, som en af dem bar på axeln. Någon död? Hvad var det? Barnet, pojken, Weli! Död?

Nej, icke död. Mjölnardrängen förklarade helt lugnt huru allt gått till. Han lefde och var bara litet afsvimmad. De skulle nog ha skött honom hos mjölnarens, men han grät och ville hem till mor. Och en af karlarne visste, att doktorn skulle vara på middag i dag på herrgården hos ingeniörens.

Kajsa tog det långa, tunga barnet, bar det på armarne och förde det i säng. Armarne hängde slappa, kroppen var som utan lif. Ansigtet blått, fruset, en strimma af blod klibbade fast håret i pannan.

— Hvar har han fallit, är det i pannan som han slagit sig? — frågade hon.

— Åh nej vars —, svarade drängen och ref sig i hufvudet. — Maja trillade under qvarnvingen, som far just skulle till att lossa, och pojkbysingen sprang efter henne för att dra henne undan. Och med det samma han slängde flickan ned och frälsade henne, fick han sjelf ett slag, först i förbifarten ett som inte var hårdt, men träffade i pannan. Men si, så kom den andra vingen, och den knäppte till med en så jäklig fart i axeln, så armen allt var nära på att lossna från kroppen på'n.... Anders der fick tag i benet med det samma, och när vi skulle bära in'en, ville han hit, och nu ä' vi här.

Det var hela historien. Kajsa gaf dem en sup hvar och sände Anders till herrgården efter doktorn. Sjelf tvättade hon såret, baddade hufvudet, drog af stöflarne, men vågade ej röra vid kroppen. Den lille qved så erbarmligt, så fort man rörde vid honom.

Hon hade hittills alltid varit så kall emot honom. Aldrig smekt detta barn. Aldrig varit öm. Men nu

brast isen.

Hon visade det dock icke. Hon gick tyst omkring honom, jemkade och stälde allt så godt hon kunde. Rena lakan och örngott, — mjukt och fint skulle han ha.

Vägled i den mörka farstun af den sjukes snyftningar och klagan, trefvade doktorn efter låset och kom in. Han var mörkröd efter middagsvinerna, trumpen öfver att nödgas gå i mörker och snö ut till denna koja, hvars yttre alltid förefallit honom så obehagligt och motbudande. — Lys mig — befalde han utan att ta af sig öfverrocken. — Här!

Kajsa hade endast en liten osande fotogenlampa. Hon tände ett pertbloss och gick närmare.

Läkarn såg vid första ögonkastet hvarom frågan var. Han slängde bort hatt och öfverrock och miste vinfärgen. — Bort med kläderna —, skrek han till Kajsa, — och skynda sig så fort hon kan.

Kajsa drog af byxorna. Sedan kom turen till rocken. Barnet klagade våldsamt, grät, men utan ord.

— Ja, det der gör ondt —, sade doktorn — gif hit en sax, jag skall klippa upp ärmarne och axelstyckena, men fort.

Den lille spärrade upp ögonen och såg förskräckt på läkarn. Hans bleka läppar darrade, och de blå ögonen tycktes be om förbarmande.

— Förstör inte min rock, var så snäll, det är den nya, ser snälle doktorn! — bad han — klipp inte sönder nya rocken, mor hade så mycket besvär att få den färdig.

Det var Welis första ord, och de uttalades med ett så rörande uttryck, att doktorn måste småle. Men det kunde icke hjälpas. Den nya rocken klipptes af, stycke för stycke. Blodet var fasttorkadt i kläderna, endast med stor möda lyckades det dem att få såret rent.

Emellertid sändes bud till herrgården. Doktorn hade skrivit på en lapp någonting som gjorde dem der uppe stort besvär. Frun sjelf kom ned med en liten korg, och en af ungherrarne, en medicine studerande, kom med sina instrument och bandager. Betjenten bar ljus och stakar, vin och mat.

Der blef konsultation. Doktorn ansåg bäst att redan i afton göra operationen. I morgon bittida skulle han resa bort och kunde icke komma tillbaka; pojken kunde dessutom icke flyttas. Och en amputation måste ske. Armen var förlorad ... barnet skulle kunna räddas, men endast om man genast tog bort armen.

Alla anstalter gjordes. Stilla och tyst. Ingen förskräckelse, ingen scen. Inga tårar och intet pjunk. Ett glas vin gjorde dem allesamman godt. Kajsa icke minst. Weli förstod allt, han var nu vid full sans och gillade fullkomligt allt hvad man företog med honom. Något af faderns stilla resignation låg utbredd öfver hans väsen.

Man var i ordning med instrument, fat, klutar och förband. Kajsa skulle hålla i den lille. Hon lutade sig öfver honom och hviskade stilla i hans öra:

— Barn, vi två ska' sakta be Gud, att han hjälper i vår stora nöd.

— Mor —, hviskade gossen tillbaka, — tror du att det här är Guds straff för att jag spelade?

Modern fick en stor tår i hvardera ögat. Den rann ned på hans panna, brännande het. Hon hade intet svar. Men med kärleksfull hand smekte hon hans tinning. Den sträfva handen — den kunde ändå smeka ljuft. Om en halftimme var det öfverståndet. Stor-Jaska satt på golfvet och vaggade sitt hufvud i händerna. Lilla Nadja hade, sittande i sängen, trumpen och trött, gråtit sig till sömns igen. Doktorn var borta och den unge medicinarn med. Kl. 6 på morgonen skulle han komma igen och ge nytt förband — och nya droppar.

Barnet låg alldeles stilla, men hade feber. En glöd brann på kinder och läppar. Modern fuktade dem så ofta hon kunde.

Nu var det intet vidare. Nu vågade hon ändtligen fram med det. Med sin kärlek. Hon kysste hans hand — hans enda, kysste täcket, grät, snyftade och suckade. Hon bad och stred. Hon vred händerna i förtviflan. Hade Gud straffat henne? Och hvarför?

Mot morgonen vaknade han. Ett leende for öfver hans ansigte, då han såg sin mors omsorger omkring honom, såg i hennes ömma, sorgsna, tårade ögon, hur hon led.

— Var inte ledsen, mor — sade han, — jag är bättre nu. Jag skall inte göra dig ondt mer. Nu är *det* slut. Aldrig, aldrig mer skall jag spela. Nej, aldrig.

Kajsa grät högt. Som vid en graf. Hon kastade sig ned, på knäna, kysste åter snyftande hans bleka hand, som låg på täcket.

Morgonskymningen vek för en gul solstråle, som matt bröt in genom fönstret och belyste scenen.

— Ja, — snyftade modern, — ja, det är slut nu. Allt är slut. Och presten säger, att Gud är med oss, sämre folk. *Jag* tror det inte.

— Jo, mor, — förklarade barnet, — jo, Gud är med oss. Var inte ledsen. Det blir nog bra. Jag får läsa. Jag kan bli klockare, för jag har ju rösten kvar. Eller också kan jag bli prest. Det skall du få se. Jag kan bli hvad som helst, en riktigt hög herre, jag vet det. Du får aldrig gråta mer. Mins inte mor hvad pastorn sade, att Gud agar den han älskar? Nog vet jag att Gud älskar mig, för — det gjorde så ondt, så. Han vet nog hvad han gör. Mor, mor, ge Jaska kaffe, han gråter efter kaffe, och nu, se hur det lyser ute, det är visst sommar! Alla foglar sjunga, jag hör hur de sjunga, se! de flyga öfver rågåkern! Får jag gå ut, mor?

Så yrade han ett par timmar. Kajsa slutade med att gråta. Hon visste nu allt. Det var skedt, det värsta. Hon beredde sig att se honom dö.

Den unge studenten var der med sin medicinflaska och gaf patienten morfin. Han skulle ha gifvit morfin åt det blödande modershjertat. Men — det behöfdes icke. De kunna bära allting, dessa »sämre folk». De äro af »den sorten».

Andra dagen var hon uppe på herrgården för att hjälpa till med stortvätten. Man måste ju lefva. Och lefva — ja, det gjorde de, men ett lif!...

Weli dog icke. Åtminstone icke riktigt. Han halflefde i sin säng ända tills sommarvinden, som trängde in genom den öppnade stugudörren, förde in till hans bädd några lifgifvande fläktar.

Till midsommar steg han upp och fick så långsamt igen krafterna. »Den nya rocken» var ihoplappad, ärmen fastsydd både upptill och nedtill. Den hängde slaknad, denna arm, tom och slankig.

Hans historia är kort eller lång, alltefter som man tar det. Weli var ej en af de olyckligaste. Han förföll aldrig till last, han var endast hvad man kallar »en lösdrivare». Man ser honom på gatorna i Helsingfors, ibland i brunsparken, ibland i Thölö. Han bär på sina axlar en låda med cigarrer. När »ryska musiken» spelar på något af dessa ställen, då står han försjunken i drömmar och lyssnar. Ögonlocken äro halft slutna, blicken irrar utan mål i rymden. Hans fina näsa ser nästan genomskinlig ut, hans kinder, med grå skiftningar i det blekröda, äro insjunkna. Men munnen ler lycksaligt, när det är någon af de nationella melodierna, som tonar ut, spelad af dessa metallhorn, som på nervösa konstitutioner verka så illa...

Men Weli har aldrig haft några nerver. Han har någonting annat i stället, någonting som ofta kör upp salta tårar i hans Ögon, tårar dem han ej sjelf förstår.

Allt är som det skall vara. Han har ingenting fått lära. Men — han förtjenar så mycket med sin handel, att han kan äta sig mätt, minst en gång i veckan. Och han kan kläda sig, modern hjälper till. Han är inte smutsig och han är ej musikanter. Hvad Kajsa fruktade värst hade uteblifvit. Hennes son blef ej en af »den sorten». Han skulle ej som farfar frysa ihjäl på en landsväg bredvid sitt positiv, skulle ej som far dö af snygghet. Han skulle ända sitt lif på en klinik, till gagn för vetenskapen. Han hade kommit långt, han. Och hade ändå ej fyllt sitt tjugonde år.

DOTTERN.

Hon stack in hufvudet mellan albuskarne för att höra bättre. Det var sång och musik inne i huset, säkert Hadenäsfröken, som spelade till herr Adolfs sång. Han var patrons från gården yngste son ... student från Helsingfors. Och så han sjöng! Nadja lyssnade som till cherubim och serafim. Hon hörde icke, att det stundom gick litet för lågt i höjden och för högt i djupet — för henne var det fullkomligt rent. Och hon kände icke hur de drypande träden vid en vindil sköljde öfver henne ett regn af stora droppar, eller hur den fuktiga marken inunder henne nästan begrof hennes små fötter, så hon sjönk ner ända till smalbenen.

Det hade regnat i flere dagar, men höll nu upp. Gångarne, som ledde till den lilla villan, sågo ut som kanaler, blomsterrabatterna liknade simmande små öar; astrar, georginer och löfkojor hade lidit

skeppsbrott och slogo med brutna stjelkar för aftonvinden. De sista dagarnes storm var slut, men det blåste, ännu något.

Det var en riktig fest här ute på landet att få höra en smula musik. Nadja var hemma på besök i Torparbacken och förde aftonmjölken ifrån gården till Hadenäs. Någon nytta skulle hon göra, stora flickan. Sexton år och fullt utvecklad. Hon hade tjenat sedan hon var nio, tjenat på en femton, sexton olika ställen. Blifvit bortskickad från det ena huset till det andra, hon »passade» aldrig. Till hennes mor hade man ständigt sagt, att hon var för barnslig, för oförståndig, för slarfvig, ja, en mindre finkänslig matmor hade till den för sin ordentlighet och ärbarhet kända Kajsa rent ut sagt, att dottern var »en dålig natur».

Nu var hon återigen utan plats ... gick ledig och fick springärenden än af den ena och än af den andra. Hon var en glad flicka, »slängde käft» med hvem som helst, sprang och flög, böjlig och vig, smidig som en videqvist.

Det fans vanligen ingenting, som kunde få henne att stå stilla, allting började hon på med och ingenting slutförde hon... Samma tröttsamma ifver, samma energi i hvad hon företog sig. Hon var stark som en karl, det fans ingen af drängarne på gården, som hade fått henne att »niga», då hon spände armmusklerna till motstånd.

Men nu stod hon som fasttrollad. Duken i nacken, det rödkrusiga håret nedfallet, de stora, kraftiga händerna på höfterna, och så framlutad mot det öppna fönstret. Mellan albladen såg hon in i salongen. Der var hemtrefligt och behagligt. Alla möbelöfverdrag och draperier voro af ljusgult bomullstyg, i en stor hvit kakelugn brann en brasa af sprakande tallved, ett rött sken upplyste pianot i andra ändan af rummet, unga fröken satt med ryggen åt Nadja, som endast såg hennes långa bruna flätor och då och då rundningen af hennes kind.

Herr Atte sjöng en tysk vals. »Du hast Diamanten und Perlen, hast alles, was Menschenbegehrt...

Und hast die schönsten Augen — Mein Liebchen, was willst du mehr?»

— Usch, hvad var det som prasslade? — fröken for upp, som om hon sett ett spöke, — hvem är der bakom fönstret? — Hon sprang dit och kom i tid för att se Nadja med mjölkkanan i händerna rusa till köket.

— Den der otäcka pigan från Torparbacken — sade hon, — det är en obehaglig flicka, tycker du inte, Adolf?

Adolf jakade. Frun i gungstolen invände, att det var en vacker flicka i alla fall; hon hade någonting sydländskt, varmblodigt, som intog.

— Och syperba ögon, — Adolf kastade fram det helt vårdslöst, — präktiga ögon ... riktigt charmanta — jag mins dem från fordom.

— Ögon, som man mest får se hvitan af — menade fröken, — ja, så mycket vet jag, att inte ville jag ha henne i mitt hus, det är visst.

Frun vid stickstrumpan steg upp och gick åt köket. — Det är synd, — talade hon i förbifarten, — hon har en så ordentlig mor, det skulle då vara sällskapandet med de öfriga i Torparbacken, som gjort henne till den slyna hon är, eller, hvem vet, det är kanske faderns blod, som går igen.

Adolf sjöng ännu en slagdänga, sjöng med sentimentalitet och en viss hjertnjupenhet, hans veka tenor tremulerade allt hvad den kunde, han sjöng nästan alltjemt falsett och gjorde kadenser på de dertill minst egnade ställen. Då han efter en halftimme tog afsked och gick, var Nadja ännu kvar, denna gång på ett annat och bättre gömställe. Hon satt inhukad under en njuponbuske, der kunde man icke finna henne. Hon hade hela tiden lyssnat, utan att förlora en ton. Genomvåt och darrande af köld var hon dock öfverlycklig. Hon hade roat sig riktigt bra! Då Adolf var utom synhåll från huset, sprang hon fram till honom, stälde sig rakt i vägen och sade med sin vänligaste röst:

— Jag har hört på herrn — — Herre Gud, hvad herrn sjunger, det är så en kan bli tokig för mindre!

Adolf smålog, han tyckte inte illa om smicker. Nadja stod med vidöppna ögon och såg med förtjusta blickar på den unge mannen.

— Hvad herrn har blifvit gentil — och vacker! Jag har aldrig sett någon så vacker och fin och snäll! Åh! så fina händer herrn har! Får jag?

Hon böjde sig häftigt ned och tog en af hans hvita och välskötta händer i sina.

— Hvad den luktar! Af eaudecologne och bästa sortens herrskapstvål! Jag har aldrig tänkt, att det fans något så godt. Tusen gånger bättre än både rosor och konvaljer!

Adolf såg litet generad ut. — Kära Nadja, kom litet längre in i skogen och stå inte här och säg mig artigheter!

Hon tittade upp, litet afkyld. Men efter ett ögonblick hade hon glömt tillrättavisningen.

— Mins inte herrn, hur vi lekte förr tillsammans? Vi var' alltid ett par, vi två, fast jag var så mycket yngre och — sämre.

— Jo, du var prinsessan och jag prinsen, och Jaska var hästen, som vi flydde bort med från det förtrollade slottet.

— Vedstapel'n nere vid snickarverksta'n, ja.

— Och din mor var draken.

— Som spruta' eld.

— Och min far var konungen...

— Och så skulle vi gifta oss och få hela konungariket.

— Nej du, bara halfva.

— Och nu har herr Atte —

— Ja, kalla mig så, det låter trefligare.

— Och nu har Atte blifvit så lärd och så fin.

— Och så du har blifvit en vacker flicka.

Nadja såg ned — hon skrattade... Ja, det är många som tycka det ... men jag kunde aldrig tro, att en fin herre...

Adolf tog ett steg framåt.

— Min kära flicka, vi måste gå nu. Gå du andra vägen, jag går den här, det passar inte att vi gå tillsammans genom skogen ... om någon såg oss, så...

Nadja drog sig åt sidan. Så gick hon en stund efter honom. Han såg då och då bakom sig. Då rodnade hon. Han log och svängde med sin rörkäpp, vred på de korta mustascherna och såg helt belåten ut. Hans öfverförfinade och litet qvinliga personlighet spred en doft af boudoir omkring sig i den friska och raa höstluften, röken från hans dyra cigarr steg upp i små genomskinliga moln. Så gingo de en stund tysta.

Adolf stannade plötsligt och såg pröfvande på henne. Hon slog ned sina ögon. Det var en märkvärdig kostym hon presenterade sig i, genomvåt, slankig bomullskjol, som slängde henne om benen, en liten åtsittande tröja med uppkäflade ärmor, en duk kring halsen och det röda håret i en kort, tjock fläta, som fallit ned.

— Hur gammal är du nu, Nadja?

— Herrn ska' inte tro, att jag alltid ser så här ut, jag har hatt, handskar och en klädning med sidenband.

— Jag tycker mest om dig så här, du är riktigt pittoresk ... bara du inte hade det der otäcka klädningslifvet, som är både smutsigt och vått och sitter så illa. Det är omodernt dessutom.

Nadjas ögon lyste. Hon kastade mjölkkanan ifrån sig, ref upp lifvet, slet duken från halsen, slängde alltsammans ned på marken och gick närmare Adolf.

— Får jag komma så här nära herrn, nu när jag är torr, så att jag får känna på all den goda lukten ... ah! det är det bästa jag vet, det bästa i hela världen.

Herr Adolf stod neutral. En liten min, halft intresserad och halft förnäm, spelade honom om läpparne. Hon kom närmare, långsamt, betänksamt, med ögonen bedjande fästade på honom.

Slutligen var hon tätt invid honom. Hennes varma andedrägt strömmade emot honom. Hennes hvita

och välformade armar lyste honom i ögonen. Hennes ögon höllo honom liksom i ledband.

Slutligen lade hon försiktigt sina händer på hans axlar och närmade sitt hufvud till hans finstrukna skjortbröst. Hon insöp förtjust den atmosfär, som omgaf honom, och njöt af att vara honom så nära. Men plötsligen lyste det till i hennes ögon. Med tummen och pekfinger fattade hon i en liten kråsnål, hvars rosensten skimrade i aftonskymningen, lekte med den, ända tills hon kände hans ena arm smekande fatta sig om lifvet.

— Du är så tunnklädd, barn, — sade han, — bara det grofva linnet, vill du låna min rock? — Han gjorde en min, som om han ville kläda af sig rocken, men hejdade sig sedan plötsligt liksom generad att visa sig i blotta västen.

Hon ryckte till och kastade häftigt armarna om hans hals, tryckte sig intill honom och bjöd honom sin mun till en kyss.

— Toka, — sade han, vände sig till hälften bort, gjorde en pryd gest, men lät henne hållas. Hon kysste honom. Och så, rusig af sin lycka, tog hon honom häftigt i handen och drog honom i yster fart framåt.

— Här fins en stig, en smal stig som för till stranden, der ser oss ingen, vi ska' gå den vägen, Atte — vi ska' vara glada! Du får inte vara så fin och förnäm, du ska' vara som jag! Kom, så roa vi oss! Åh! här är lustigt, skall du se, — tror du jag fryser, nej, jag har så varmt som en eld — jag kunde få lif och värme i en is, känn på mitt hjerta, känn hur det slår.

Han skrattade på sitt eget fruntimmersaktiga, förnäma vis. — Du är litet tokig, flickunge — sade han, men följde med. Det bar af genom buskar och snår, regnet från grenar och blad öste ned på dem. Han försökte fåfängt att skydda sina kläder, de voro redan förlorade. Stöflarne höllo ej mer emot, han blef våt om fötter och ben, men det hjälpte icke. Hon drog honom framåt, tryckte hans hand, elektriserade honom med sitt skratt, magnetiserade honom med sin ystra glädtighet, sitt joller och prat.

— Hör du, flicka, hvart drar du mig?

— Till stranden.

— Tackar ödmjukast! vet du inte, att det varit öfversvämning och att sjön går ända till gårdesgården, som eljest är högt på backen! Hvad vill du, vildkatt, tänker du alldeles förderfva mig här ute, hvad?

Hon svarade med en slängkyss. — Skölja af dig liten smula högfärd, så du blir min vän, — skrattade hon — jag vill bara det. Vi ska' gå *min* väg, strandvägen, inte din! Du vill gå der uppe på storfolksgången, men jag vill hit. Nu ska' vi öfver gårdet.

— I sjön — är du tokig.

— Ser du inte, att vattnet faller, det är grundt här, inte en half aln, kom, vattnet är ljumt, se så, här har du en kyss, kom nu.

Adolf ville icke gerna hvarken det ena eller det andra. Promenaden i vattnet lika litet som kyssen. Men han blef öfvervunnen och gaf efter, skrattande, nästan berusad af hafsluften, den starka motionen och Nadjas enträgenhet.

Han visste icke, hur det gick till, men inom en minut hade han åtlydt henne, afklädt sig strumpor och skor, uppvikit byxorna och vandrade nu med henne i aftonskymningen längs gårdesgården i vattnet på den mjuka gräsmattan. Det var icke kallt längre, blåsten hade lagt sig och i vester rodnade skogarne under de sista solstrålarne. Hela viken skimrade i rött och guld, och träden här på stranden speglade sig i vattnet. Alarne stodo långt ute i sjön i grupper eller en och en, stodo med stammarne omplaskade af saltvattnet. Här och der stucko gröna tufvor upp, några med yfviga lingonplantor, andra med ljung och kråkris. Det hade blifvit nästan lugnt. Långa och blanka dyningar höjde och sänkte sig sakta. Molnen delade sig i flockar. De tjocka mörkgrå skyarne smulto och försvunno, då och då lyste himlens blå emellan. Vattnet, som alltjemt föll, susade och sjöng då det rann ned mellan det långa gräset på stranden, det prasslade stilla i de al- och videblad, hvilka så småningom kommo fram igen, glänsande och drypande. Luften, ren och klar, var lätt att andas, fiskmåsar kretsade omkring i vida ringar, löjor och mört slogo öfverallt, men ingen menniska syntes till.

Nadja gick förut med högt uppskörtade kjolar och benen bara ända högt upp öfver knäna. Hon trallade och sjöng, sqvalpade med vattnet, så det stänkte högt upp, fångade tång och alger med tårna, slängde dem ut åt vattenytan, gjorde danssteg, hoppade och sprang.

Herr Adolf gick försiktigt efter. Gräset i vattnet gjorde i början hans fötter ondt ... han beklagade sig, gaf till små fransyska utrop, småskrattade, protesterade, skrattade igen, men följde. Så fann hon en sjömanshatt, som låg och flöt. Den torkade hon med kjolen och tvang den på honom. Ett stycke längre

fram låg en upp- och nedvänd korg och simmade, den hängde hon på hans arm. — Så, nu kan ingen känna igen dig, och hurra, nu ä' vi i inspektorens rofland! Det ligger alldeles under! Bara rofskaften titta upp. Vänta, så ska du få se, det blir kalas!

Hon tog upp en mängd rofplantor, sköljde dem och skalade dem med tänderna. Den unge herrn satte sig på gårdesgården, en liten fin pennknif af elfenben fick göra tjänst som bordsknif. Promenaden hade gifvit honom aptit, rofvorna smakade honom utmärkt. Hans bleka kinder hade fått en smula färg.

Så fortsattes promenaden. Närmare gården blef herr Adolf mindre väl till mods, och när de hunno sjöhagsgrinden, tog han afsked. Nadja kysste honom på munnen, på pannan, på kinderna, fick en femmarksedel utom kråsnålen och kunde endast med stor svårighet slita sig lös från sin riddare. — Låt se, att du aldrig glömmet mig, — sade hon och kysste honom på kinden, — jag älskar dig mer än mitt lif, för det står det alltid i visorna, och det är också sant. Adjö, farväl, min dyre vän, förgät mig ej, kom snart igen!

Med små steg trippade han så uppåt gången med värkande fötter och förstörd sommartoilett. — Sådan märkvärdigt påflugnen unge — sade han till sig sjelf och välsignade skymningen. Godt om han i morgon kunde inbilla städerskan och den öfriga familjen, att han fallit i sjön vid bryggan hos Bäcks ute vid Hadenäs — men hur skulle han förklara, att han kommit så nära stranden? Han hvisslade en af sina vackraste melodier och gick in, prudentligt och regelrätt som eljes. Att hon kunnat få honom, den fine, af sina kamrater så kallade »markisen» till sådana dårskaper. Till som hon var simpel och grof som en trollpacka och dessutom en dålig natur, — en riktig otäcka. Men ögon hade hon, charmanta ögon. Det var dermed han tröstade sig, när han en halftimme derefter somnade in. — Charmanta ögon. Så nära han hade varit ... nära den våta, slarfvigt klädda varelsen. Hon ångade så varmt, han kände det ännu. Och hennes hjerta, hvad det slog och klappade. Ögonen drömde han om hela natten, och de tjocka, varma, röda läpparne. Fy, men obehagligt var det hela. Det jagade honom hela natten ... om kamraterna bara visste! En sådan slamsa, som...

* * * * *

Nadja klef öfver ett par af gårdesgårdarne, skyndade förbi boden, stallen och fähusen och hade så när sluppit förbi drängstugan, då en röst tilltalade henne.

Det var en gammal qvinna, som stälde i ordning der inne.

— Hör, Naja, — sade hon, — har ni en säng till öfvers der hemma? Nya drängen har kommit en dag för tidigt, och jag har ingen plats för honom ännu.

— Andersonskan kan skicka honom hem och fråga mor, jag vet inte hvad sängar vi ha! Han kan väl sofva i ladan för resten, han är väl inte så fasligt förnäm heller, kan jag tro.

Hon gick med en knyck på nacken. På något afstånd följde »nye drängen», utan att hon såg honom.

Torparbacken såg ut som förr. Kajsas »lifsgerning» hade icke burit stora frukter. Gården var dock nu snygg och ren, planteringen ansad och något utvidgad, förstuarna sopade, ehuru mer förfallna än nånsin. Bland mossan på taket frodades långa grästorfvor, små kardborrs- och hallonbuskar; här och der stöddes väggen af en skäggbelupen stock, trappstegen voro murkna och gånghälsor efter vid minsta steg, dörrarne hängde tungt och snedt på rostade och knarrande gångjern.

Nadja trampade af sig sanden på den granrismatta mor Kajsa lagt framför trappan, och sprang in. Det knakade och brakade efter henne i förstugolfvet, och med en duns slog hon sig i ro på bänken derinne.

— Det var bra, att du var hemma, mor! Andersonskan sa', att vi skulle herbergera nya drängen... Han är här strax.

Kajsa sade ingenting. Med en blick af förskräckelse betraktade hon dotterns drägt och upphetsade ansigte och begynte utan vidare att från ett skåp framtaga rena lakan och en rya för gästen.

— Så — du vill han skall sofva i Jaskas fållbänk, nej! då är det bättre vi bädda den, som är ung, uppe vid ugnen, mor — pratade Nadja med armarne upp öfver hufvudet. Kajsa nickade — det hade skäl för sig, menade hon.

Nadja steg upp, utan att ha observerat gästens inträde i rummet. Hon gick till fållbänken, böjde sig ned och tilltalade med vänligt gäckande ton den gamle som låg derinne, slätade honom på det okammade håret och sade, som om hon haft ett litet barn framför sig:

— God afton, Jaska, ser du hvad du skall få ... en blank mark till snus och tobak. Den har jag fått och mera till af en, som har godt om fyrkarne. Mins du unge herrn på gården? Jaså, du mins. Du var häst

den tiden, du, nu ligger du här på latsidan och gör inte guds skapande grand — nå, hvad säger du om slanten, hvad?...

Det hördes ett obestämdt läte inifrån fällbänken, gamle Jaska försökte att tala.

— Se så, gör dig inte till, du, ta bara emot! Det är inte så ondt om pengar här i världen som du tror — och jag är inte den som ämnar arbeta ihjäl mig för några usla marker, inte! Men det säger jag, att när jag får några, så ska' vi dela! Vill du det, ditt gamla skrof, säj?

Han hostade litet, den gamle, tog så hennes arm, hjälpte sig upp i sittande ställning och såg sig ett ögonblick omkring rådvill och med tomma blickar.

Nadja jämkade de hårda kuddarne bättre omkring honom och slätade alltjämt hans hvita, stripiga hår. Om en stund fingo hans blickar stadga, han fäste dem på något föremål i andra ändan af stugan och frågade så i otydlig, men för qvinnorna i rummet väl begriplig ton: — Hvem är han der?

Nadja såg dit bort. — Nya drängen, — sade hon. Jaska sträckte fram sin långa magra arm, pekade med fingret, böjde det långsamt, vinkade och sade så bedjande:

— Kom hit, jag vill se på dig.

Den unge mannen steg upp. Det var en kortväxt karl, men ovanligt starkt bygd. Han hade ljust, nästan hvitt hår och ett ärligt ansigte, allvarligt och manligt.

— Är den gamle er inhysing? — sporde han Kajsa.

— Det är så, — sade hon, — han är lam nu.

— Hvad heter du? — ljöd det från gubben.

— Samuli!

— Och mer?

— Jag heter efter mor min — för fars namn har jag inte. Mor hette Sutkinen.

— Anna Katri Sutkinen — hemma från Limingo, — Anna Katri Sutkinen — Anna Katri — Anna Katri — gubben upprepade namnet flere gånger med allt mera uttryck, rösten darrade, hans händer lyftes upp i skälfvande rörelse.

Den unge mannen stod och stirrade — han begrep inte ett ord. Kajsa lutade sitt hufvud mot spiseln och såg med trötta ögon i glöden, hon var blott till hälften med. Nadja betraktade gubbens upplifvade, plötsligt uttrycksfulla ansigte, icke heller hon fattade hans oro och rörelse.

— Hette din mor Anna Katri?... — Jaska gjorde frågan nästan ljudlöst ... man hörde det blott som en hväsning.

— Ja, så var hennes namn.

— Och du sjelf, du blef född några månader efter se'n *han* rymde?

— Två månader knappt.

— Och din far, han hette Jaako, Jaako Askanen.

— Min far, som mörda' sin egen bror — Ja, han hette så, den uslingen.

— Så hette den uslingen — Jaako Askanen — Jaskanen, Jaska, mördaren — — — — mördaren, brodermördaren.

— Han var full — och visste inte hvad han gjorde, — det undslapp den unge mannen nästan mot hans vilja, urskuldande, i allvarlig, bedröfvad ton. — Stackars far, full och tokig.

Gubben snyftade. Hans tunga hufvud sjönk. Ett ögonblick tycktes han förlora minne och eftertanke, men rycktes efterhand upp igen och såg så hjälplöst olycklig ut. Blickarne irrade omkring, han talade för sig sjelf, i korta, afbrutna meningar:

— Jag visste inte, att jag tyckte om henne, förr än den aftonen. Jag hade henne, liksom stugan, kon och alltsammans. När jag kom hem från marknaden, såg jag bror min i sängen, på min plats. Sinnet kom på mig. Jag blef blind, det for öfver ögonen som en tjock säck. Tänkte jag, att hon hade flyttat till

loftet? Kunde jag tro annat än att hon låg bredvid? Han var en ung vacker sjöman — och — det dröjde inte en minut. Yxan hängde der den alltid brukade hänga, der — på den klykan! Hvass var den. Och fort gick det. Midt i pannan. Han kom lätt ifrån det, han.

Stor-Jaska stönade, som om han hade ett tungt lass att draga. Han visste icke att hvarje ord träffade ett hjerta. Den unge mannen knep ihop läpparne, hans ärliga blå ögon tårskymdes.

Jaska fortsatte.

— Så sprang jag. Jag visste icke, att hon, hustrun, såg mig der uppifrån. Jag trodde jag dödat henne med. Den natten gick. Morgonen, dagen. Jag sörjde. Jag sörjde. Jag sörjde mig galen. På skeppet tog de mig för att jag var stark. I ryssens land fick jag bära sten till en kyrka... Herre Gud, hvad jag sörjde henne.

Den unge mannen såg fullt på sin far ... den ena tåren efter den andra for honom ned för kinderna.

— Den österbottningen, som talade om att der i hans hemort en man blifvit mördad, utan att man funnit mördaren, han visste inte att mördaren, det var jag! Hustrun sörjde sin man, sa' han ... fast hon visste, att han var en så grof brottsling... Anna Katri, Anna Katri ... aldrig gjorde du något, som ondt var.

Han teg. Nya drängen tog ordet:

— Mor tänkte, att far hade månadssjukan och var galen af den ... hon sörjde sa länge... När jag föddes, tog hon plats... Så va' vi tillsammans, tills jag blef tolf år. Hon talade om hvad far var ... förr än det skedde. Och så varnade hon mig för bränvin. Af bränvin blir man tokig. Mor var en bra människa, hon!

— Anna Katri, Anna Katri... — När du blef tolf år? —

— Då tog mor plats hos gästgifvarens, och så...

— Så?

— Fick hon en annan.

— En annan?

— Man. Ja, gästgifvarn tog 'na. Det var för min skull hon sa' ja. Och så dog hon, första året.

Det blef en paus. Nadja slätade med vänliga händer den gamles hår. Kajsa blåste sakta på de slocknande bränderna. Gubben suckade — — hans hufvud sjönk tyngre mot bröstet. Tyst och sorgsen stod den unge mannen och stirrade mot golfvets mörknade plankor, som om han i dem sökte förklaring öfver livvets olösliga gåtor.

Slutligen sprang Nadja upp — skakade sitt hufvud, som ville hon jaga bort alla onödiga funderingar. Hon vände sig till drängen och sade i sin brutala ton:

— Nå, hur kom du hit, Samuli?

— Jag var en tid herde hos gästgifvarns, blef så hållkarl, så dräng. Tog mig plats hos patrons bror, prosten, som kusk. I förra veckan så for prosten hit till hufvudstaden och tog mig med. Här fick jag mina goda betyg, patron talte med prosten och gaf mig »på hand» strax. Jag har stor lön nu... Och i dag for prosten hem till sitt igen. — Jag ville inte vara i stan ensam, därför kom jag hit genast.

— Har du goda betyg, du?

— Ja, jag är en ordentlig människa. Prosten kunde gerna rekommendera mig, för det förtjenar jag.

— Såå, skryt! Super du inte alls? Sjung ut med sanningen, du bara?

— Tror du man super, då — — han såg långt på den gamle, som låg som om han sof — då man har en ordentlig mor, — tillade han litet betänksamt.

Nadja kastade på hufvudet.

— Gå och lägg sej, eftersom han är så ordentlig! Jag går ut till gården ännu ett tag. Der fins en kastgunga och jag ämnar ta' mig en släng med de andra. Mor, du gör väl maten i ordning åt det der dygdemönstret... Du, som också är en kyrkengel. Go'natt, finnkolixar!

Hon drog ut en bordslåda, tog ett förkläde och knöt det på sig, kastade en blå silkessjalett öfver

hufvudet och gaf sig brådskanie i väg.

Samuli såg långt efter henne, steg så upp, nickade långsamt och med melankoliskt allvar åt sängen, der den gamle låg, tog sin hatt, böjde på hufvudet till Kajsa och följde så efter Nadja. — Den flickan har ett godt hjerta, — mumlade han och gick utför trappan.

Hon sprang ned för backen, hennes skratt ledde hans steg... Hon skämtade med drängar och pigor, fick hela flocken med sig och gick åtföljd af sin svit ned till gungan.

Samuli stod på afstånd och såg på hur hon lät gungan gå omkring, förd af än den ene, än den andre af karlarne.

Först sent på natten skildes man åt. Nadja sprang hem. Han gick efter, långsamt, på något afstånd.

Då han beräknat, att hon var i säng, tog han stöflarne af sig ute på gården, gick ljudlöst in och kastade sig klädd på sin bädd vid lafven. Han var rädd att genera de båda qvinnorna och ville ingalunda visa dem någon missaktning, som han ansåg det vara att kläda af sig i samma rum. Kajsa var ögonskenligen af samma slag som hans mor, och Nadja — — hon var ju hennes dotter.

Det var så stilla. Han hörde de båda sofvande qvinnornas andedrägt. Månen steg röd upp vid horisonten, bleknade, då den kom högre upp, och sände snart en gul stråle in i det låga rummet.

Bredvid fönstret, belyst af månskenet, låg fadern i sin fällbänk. Bruten, gammal, olycklig. I dag hade Samuli fått någon att älska, och i morgon redan skulle kanske denne någon tagas ifrån honom och kastas i fängelse.

Han, som icke utan fasa kunnat tänka på sin far, kände nu, att han förlät honom allt...

Månens sken blef så klart, att den gamle vaknade, med egen kraft satte han sig upp i sängen. Han begynte tala som i sömnen och sträckte ut handen i riktning åt »nye drängens» plats, famlade en stund i luften och lät så handen sjunka igen.

— Är det Anna Katri — frågade han — är du der?

— Jag är här — svarade Samuli.

— Lemnar du mig aldrig mer, fastän jag är fördömd? — frågade han ånyo.

— Aldrig mer.

— Och förlåter du?

— Jag förlåter.

— Då är det godt — Jaska skrattade smått, ett underligt, förnöjdt, barnsligt, halfvaket skratt. Det lät som en sömngångares.

— Det är godt — upprepade han sakta och somnade in. Han vaknade aldrig mera.

* * * * *

På vårvintern stormade det och bände på isarne kring Helsingfors, så att ändtligen midt i april den blå randen utanför Gråhara båk kom allt närmare, medan isarne vid hamnarne alltmer antogo den smutsgrå färg, som ändtligen i slutet af månaden blef lika klar som vattnet, tills det hela sjönk likt skum och försvann för solstrålarne och några milda vindar i förening.

Studenterna firade som vanligt sin första maj i Kajsaniemi, stodo utanför värdshuset i snömuddret och sjöngo, medan en mängd kypare och jungfrur ombesörjde en artificiell värme och dito solsken medelst en mängd punschbålar, hvilkas innehåll tömdes och fylles lika hastigt.

Herr Adolf sjöng icke med i kvartetten. Han hade börjat taga lektioner för stadens fashionablaste sånglärarinna och fick inte slita ut sin fina tenor i korsång. Dessutom var han icke omtyckt af kamraterna, fruntimmersaktig som han var. Han tillhörde ett litet kotteri fattige adelsmän, hvilkas ekonomiska stöd han, den borgerlige, i nåder fick vara. Det var en hop finhyade, pomaderade och moderna modejournalungdomar, mycket nogräknade om sitt rykte, då det gälde det, som verlden fick veta. De visade sig endast i de fashionablaste familjer, talade endast med de unga damer, som i allmänhet i societeten voro mest observerade, och aktade sig på allt vis att i något afseende visa någonsomhelst sjelfständighet eller karaktär. De sågo i allmänhet helst på, voro öfverallt, logo öfverlägset åt allt, och drogo jemt och ständigt i små nödvuxna och ynkliga mustascher, som aldrig blefvo längre.

De svärmade i klunga för förnämsta balskönheten, suto på de dyraste platserna i teatern och hade i regeln en liten flamma à part, någon vänlig cigarrfröken, limonadmamsell, kanske någon qvinlig ganymed från en af restaurationerna. På de obemärkta unga flickorna från hyggliga hem hälsade de aldrig vid dagsljus, om de också sett dem i någon familj qvällen förut.

Adolf stod i dag med sina vänner och observerade den alltjemt sig ökande folkmassan vid Kajsaniemi värdshus. Hvarenda familj i hela Helsingfors hade någon här denna morgonstund. Hela den vackra parken var öfversållad af menniskor. Man trängdes i slasket, trampade i snön öfverallt, stod tätt som packade sillar, ett par hundra fingo rum i värdshuset, andra på verandorna, i sjösalongen, på broarne. Åter andra stodo eller suto vid stranden. Pojkar roade sig med att med långa störar slå sönder isstycken, segla ut på vaken, med lifsfara hoppa från isbit till isbit och upp igen. Så kom gardesmusiken! Ny förtjusning! Den vackra sången hade sin publik liksom den prägtiga hornorkestern. De unga damerna voro de mest entusiastiska. Af hundrade fans der kanske blott en, som icke hade sin hjertanskär vandrande här i snöslasket denna första maj. Af hundrade fans det kanske blott få, som på aftonen icke hade slutat »flamma», ifall hon bara råkat få se sin hjertanskär »bakom kulisserna». Men — ridån gick gudskelof ned i tid, — — — endast någon gång en smula för sent.

En pigga med två små herrskapsgossar trängde sig med makt fram mellan grupperna, styrde kurs åt det håll, der de unga eleganterna stodo, och då hon kom tillräckligt nära, lagade hon att hon kom herr Adolf så in på lifvet, att hon kunde sticka honom en papperslapp i handen.

Han gick litet åt sidan och läste en uppmaning att strax gå hem till sig ... »hon» hade en timme ledig ... barnen kunde vara hos en madam på gården så länge.

Han gjorde en liten missnöjd grimas, men urskuldade sig hos kamraterna med ett »lätt illamående», bjöd i alla fall på middag på Opris och försvann.

Om en qvart var han hemma i sin lilla ungarlångsvåning vid Boulevarden. Tre smårum, möblerade efter hans egen jungfruliga smak. Ett litet mottagningsrum i mörkrödt med en Minervabild af marmor, ett bokskåp med syperba guldornerade band, som aldrig rördes, ett planschbord med portföljer, som han sjelf dammade med en broderad damduk... Och så rökrummet, med gröna draperier, gröna möbler, grönt pipställ, dekoreradt med fruntimmersarbeten och prydt med små cigarrhållare af imiterad malakit.

Men sängkammaren var den täckaste. Den var herr Attes jungfrubur, ljusblå och ordentlig som han sjelf. Det hela var af fransysk crétonne, med oäkta spetsar och rosetter öfverallt. En liten hvit säng med ljusblå omhängen. Bakom skärmen hängde en ljusblå flanelsnattrock med silkestofsar, en rökmössa, sydd med blått silke på kanevas af syster Louise, och under sängen stodo så nätt i bredd ett par ljusblå tofflor. I taket hängde en lampa med blå kupa, den lilla soffan hade blå kuddar, och pallen bar blå rosor, blå liljor och blå förgät-mig-nej. På toaletten stod en mängd burkar, toilettaskar, flaskor och flaconer af alla slag, pulverdosor af alla former, borstar, penslar, stänger... Det var ett batteri, värdigt en primadonna. I byrån fans en lönlåda, en städerska påstods der ha funnit några askar fransyskt smink. Ibland under säsongen gafs hos generalguvernörskan några sällskapsspektakel på fransyska... Kanske att ... eller Gud vet, brukade han kanske på balerna i grosshandelssocieteten —?

Herr Adolf bytte om stöflar, hängde upp sin promenaddräkt och påtog en kammarrock med uppslag af sammet. Han lade in sina handskar i ett etui af silfver, kammade upp håret, gned ansigte och händer med eau de Milan, beströdde dem med puder och aflägsnade det så åter med en vippa af svandun. Så kastade han sig i gungstolen, började putsa sina naglar och for skrämmd upp, då det ringde. Han trippade till tamburdörren och öppnade.

Nadja kom in, slaskig om fållar och skor, svettig och bullersam. Med öppnade armar och hänryckning målad i sitt ansigte gick hon fram till honom.

— Min sol och min glädje, min efterlängtrade enda älskling, min afgud, min själs skönaste ros!

— Söta barn — herr Adolf var litet generad, — torka fötterna, du glömmet alltid!

— Ah, förlåt! Nå, jag är nu ett nöt! Förlåt, min engel. Seså, nu är jag fin! Får jag så en enda kyss?

Han lät sig kyssas och tog henne pligtskyldigast om de friska, blomstrande kinderna. Hon rodnade ännu mer — — och fick efter en paus fram de enda orden:

— O, hvad jag älskar dig.

Efter en stund hvarunder hon satt på pallen och han i blå soffan lät sig dyrkas, frågade han så plötsligt, utan öfvergång:

— Nå, Nadja — hur mycket vill du ha i dag?

Hon steg upp. — Det är någonting annat, någonting helt annat, Atte! Ja, nu ska vi tala allvar, det är inte värdt att jag skjuter upp dermed nu längre. Jag måste, ser du... Jag måste, ty så här vill jag inte ha det längre.

— Är du inte nöjd? Jag har ju inte gjort dig något emot, och pengar har du fått, så mycket jag kunnat undvara.

— Det är inte det. Du har inte, nej aldrig i världen gjort mig något ondt! Jag skall säga, att jag inte är den som skulle ha sparat något besvär för dig, om du bara velat. Jag skulle ha gifvit tusen gånger kropp och själ, om du bara tagit emot! Nej — jag har nu kommit att tänka på allvar...

— Såå, det skall bli lustigt att höra. Allvar? Hvad menar du med det?
Är du återigen bortkörd från ditt herrskap?

— Nej — inte just det ... men jag är led vid det här lifvet. Jag tål det inte. Jag vill inte tjena. Passa deras ungar natt och dag. Rota i smuts, höra snäsor och gräl och kif!

— Åh, det är väl inte så farligt, herrn kifvas väl inte med dig. Han ger dig ju den ena marken efter den andra i smyg för frun.

— Herrarne har jag också ingenting emot. Det är fruarna. Usch! hvad jag hatar de fruarna.

— Äro de stygga mot dig, liten?

— Ja. Jag har aldrig sett en fru, som inte varit mig en plåga.

— Men du tyckte ju om den här i början.

— I början ja, men — — när jag var borta en qväll — jo då —

— Stackars Nadja. — Nåå, och hvad vill du nu? Pengar, förstås.

— Nej, hvad jag nu vill, det skall jag säga dig, Atte... Jag vill få bildning!

Herr Adolf skrattade högt, så högt han ansåg öfverensstämmande med sin värdighet.

— Såå, min pulla, nå, säg mig, hurudan bildning?

— Jag vill bli fin. Jag vill lära mig att se ut — som du och dina fröknar. Jag vill ha fina kläder. Fina rum. Fina möbler och fin lukt. Jag vill —

— Är det hela bildningen?

— Och så vill jag lära mig franska och piano, när jag först får det andra. Men allra först...

— Nå, allraförst?

— Jag vill — gifta mig, bli fru, jaha du, fru. Och hvems, tror du? Jo, din, du!

— Är du galen, Nadja, min fru? du?

Herr Adolf skrattade, men icke så ogeneradt som förr. Nadja tog en förnärad min.

— Jaha, precist. Din fru. Ska' jag vara sämre än din svägerska, som kom från landet, en adjunktslolla, som aldrig varit annat än hushållerska i all sin dar...

— Kära Nadja, Amanda var en visserligen anspråkslös, men arbetsam och mycket bildad qvinna, som —

Nadja steg upp från pallen och stod en stund tyst. Hon arbetade häftigt med sig sjelf. Hon gick till fönstret. Så tillbaka igen. Slutligen kastade hon sig åter till hans fötter och brast i gråt.

— Atte, Atte, ta mig! Jag vet, att jag är dålig! Jag vet, att jag är en stackare. Jag har en dålig natur, det har jag alltid fått höra. Af mor, af frun, af alla mina matmödrar. Jag är en stackars öfvergifven, eländig, obildad flicka. Herre Gud, hvad jag är olycklig.

— Kära barn, jag vet inte hvad du menar ... hvad skall jag göra med dig? Gråt för all del inte. Jag förmår inte se det. Inte tårar, nej, för all del. Stig upp! Lugna dig!

— Mitt hufvud bränner alltid och mitt hjerta slår alltid. Kan jag rå för det? Jag är sådan. Jag har

sådant blod, och mor har sådant som *hon* har. Jag vill, och hon vill inte! Hon är helig och jag är inte. Jag tål inte prester och katekes.

— Du har så svårt att hålla dig till ämnet, liten! Lugna dig nu och tala förståndig!

— Jag är nu sådan. Men jag vill bli annorlunda! Jag vill bli bildad och tro på Gud och lära mig tåla prester och vara liksom din svägerska! Ah! Atte! tag mig till hustru, eljes tar jag lifvet af mig!

Hon begrof sitt hufvud i hans famn, kysste otaliga gånger hans knän, höjde bedjande sina händer och såg så bönfallande, så vildt, så brännande på honom.

Han steg upp, hostade, som om han fått dam i halsen, slätade ut skrynklorna på sin sammetsrock och jemkade stärkkrage och rosett.

— Söta lilla Naja, du är verkligen för häftig!

— Du har tagit mig till älskarinna eller väninna eller hvad man vill kalla det; det är min frus fel, att jag aldrig kunnat komma hit, då jag ville.

Nå! nu kan du också taga mig till hustru, för kärleken, den har vi! Vet du inte, presten säger, att gifta sig när man älskar, är rätt. Allt annat är synd. Nå, nu vill jag det, som är rätt. Gift dig med mig! Jag vill inte mera synd! Jag vill bli ordentlig! Som din fru skall jag vara bildad, ack! så bildad, så god, så stilla, så lydig, så snäll. Oh!

Hon kastade sig återigen framför honom, omfattade hans fötter och kysste dem på nytt passioneradt och ömt. Han ryckte på axlarna, talade i smekande ton, men afvisande, och slutade med att säga:

— Hur kan du tala om älskarinna och väninna? Jag har varit snäll mot dig, det är alltihop. Efter du nu absolut vill gifta dig, så tag någon af ditt eget stånd. Vill du inte ha »nye drängen», han som slagit för dig ända se'n förra hösten...

— Honom! — skrek Nadja, — honom! Aldrig i verlden! Han med sitt bondeansigte och som luktar bondläder och allt det der, som jag inte kan lida för min död. Jag vill ha dig! Just dig!

— Naja, mitt söta barn! Aldrig i lifvet! Begär af mig hvad som helst, men gifta mig nu — det är omöjligt!

— Du förkastar mig då! Tänk efter hvad du säger, för jag tar lifvet af mig, om du inte vill ha mig!

Han försökte trösta henne med penningar, med goda ord, med smekningar. Hon lemnade honom i vredesmod, i strida tårar, förbannande det samhälle, som skilde dem, den mor, som födt henne, den Gud, som delat så ojemt. Herr Adolf mådde illa, han sände sin uppasserska efter en droska och reste till Vilhelmsbadhus för att med ett ordentligt bad skölja bort den indisposition, som var den naturliga följd af ett sådant uppträde.

När Nadja kom hem till sin fru ett par timmar senare än hon skulle, fick hon inga bannor, frun tog henne tvärtom in till sig, var mycket vänlig och berättade, att hennes mor varit der med en karl, Samuli från Drumsö, att modren bedt frun om tillstånd för den unge mannen att få »fria» till flickan, besöka henne hvarje söndag, taga henne med i kyrkan eller på promenad eller, om frun ville att de skulle vara hemma, läsa högt för henne ur tidningar eller annat... Frun hade tyckt om mannen, sade att han hade ett ovanligt hyggligt utseende och kunde dessutom om några månader gifta sig.

Nadja ville inte höra talas om Samuli och hans läsningar. Hon bad att få slippa, svarade frun temligen näsvist, att hon helst ville sköta sig sjelf. Frun lemnade henne allena och gick in till sig. Men om ett ögonblick ångrade Nadja sig, rusade in, föll på knä och bad om förlåtelse för sitt uppförande, brast i gråt och sprang tillbaka in i köket.

Nästa söndag var hennes fridag. Hon stannade ute till efter klockan tre på natten, blef uppsagd af frun och förklarade trotsigt, att hon just den aftonen blifvit »hemligt förlofvad» med en herre, en rysk officer, hvilkens namn hon icke kunde uttala, men som skulle gifta sig med henne så fort hans papper blifvit i ordning.

Till sommarn reste han emellertid med sina papper tillika med det regemente han tillhörde någonstades bort till Södra Ryssland. Nadja, som hela tiden arbetat på cigarrfabriken vid Nylandsgatan för en usel lön och ofta lidit hunger, tog på nya året tjenst i en familj, som amma med 30 marks månadslön. Hennes eget lilla barn dog af vanvård hos en »barnälskande madam» vid Rödborgen. Det lönade sig utmärkt att vara amma. Allt hvad Nadja under sista året lidit, skam, svält, fysisk smärta, allt glömde hon nu, stolt öfver att kunna förtjena så mycket, att nu för första gången i sitt lif få föra ett behagligt, sysslolöst lif, att få äta godt, klä sig väl, få alla sina nycker tillfredsställda och allt detta nu,

just nu, då hon för första gången i sitt lif fallit, för första gången i sitt lif gjort hvad »katekesen och presterna» behagade kalla brott.

En dag, det var i mars månad, kom Kajsa in till staden för att för första gången på en längre tid se om dottern. Hon hade sällan på det sista året varit uppe hos Nadja, och då hon kom, hade hon blifvit så hårdt och hånfullt behandlad af dottern, att hon med tungt hjerta dragit sig tillbaka. Hon visste mycket väl hvad som tilldragit sig, visste att professorn på klinikum genast skaffat Nadja amplats och att hon nu hade det bra... Hon, landsqvinnan, fördes af en tjenare in till den rymliga och ljusa barnkammare, der Nadja satt med kommerserådets barn i famnen. Modern stannade ödmjukt vid dörren och hälsade ett mildt och vänligt: — Guds fred, barn, hälsningar från hemmet.

Nadja, rosig och fet, med det rödkrusiga håret uppsatt i en »grekisk» knut midt på hufvudet, satt i en länstol, hon smålog nedlåtande åt modren och bad henne taga plats.

— Tack skall du ha, Naja. Är det här ditt rum, din jungfrukammare?

— Jungfrukammare? tror du *jag* bor i jungfrukammare? Det här är *vårt* rum, unge herrns och mitt.

— Jag är glad att du är frisk nu, det var hårdt för mig att höra att du var dålig! Hvarför kom du inte till mig, fast jag bad dig så mycket i alla bref, och fast »nya drängen» hade släde med kuddar i, för att du skulle åka beqvämt?

— Tala inte om det der eländet, mor! Jag ville inte ut till landet och höra dina predikningar, det var bättre att vara här, der alla flickorna ä' likadana som jag.

— Du vet, att jag aldrig fördömt dig, se'n du sade mig, att du hade »sådant blod» — hvad kunde jag, enfaldiga qvinna, säga dertill? Jag hade förstås alltid trott, att vi menskor hade fri vilja och kunde rå på vårt blod. Då jag var ung —

— Så var du väl ett likadant mähä som nu?

— Nej, men jag stod emot.

— Stå inte der nu igen och predika, mor! Hvad har jag gjort? Hvem kan säga ett ondt ord om hvad jag gjort? Jungfru Maria var en likadan som jag! Du var också sådan! — att du hade din ryss till presten, var en småsak... Och så, hvem har det nu bättre af oss? Du har aldrig annat än svultit och bott i en svinstia sådan som Torparbacken, du med din presttro, din hederlighet, din ordentlighet, ditt goda rykte. Men jag! jag har alltid haft trefligt, åtminstone se'n jag slutade tjena, och nu — nu har jag det mycket bättre än sjelfva frun här i huset. Hon får bara mat och kläder och får se herrns sura miner, jag får mat och kläder och dessutom lön. Och så får jag mycket på köpet ... nej, mor, det enda som lönar sig, det är att — — vara glad!

— Herre Gud, att det är *min* Nadja, som talar så... — Kajsa suckade och knäppte fromt sina i stora svarta bomullsvantar inslutna händer i hop öfver magen. — Herre Gud!

— Himla dig inte, mor, det är så bra som det kan; du skulle ha tackat Gud, om du haft hälften så godt.

— Jag skulle fråga dig från Samuli, om han får komma och hälsa på dig nu ... han, skicka' dig det här lilla syskrinet, som han sjelf har svarfvat, och sade att det är en tack för att du alltid var så vänlig mot hans far.

Kajsa torkade med en stor hoprullad näsduk bort en tår, när hon vecklade upp duken, som var virad om skrinet; hon var rädd att visa sin sentimentalitet för Nadja.

Denna tog skrinet, yttrade likgiltigt sin belåtenhet med det nätta arbetet och öppnade locket. Der inne var en liten silkessjalett, en fingerborg af silfver, en karniolsring och ett porträtt. Med ett öfverlägset leende betraktade Nadja sakerna.

— Han är alldeles galen i mig, — sade hon skrattande, — och det fastän barnet icke var hans! Men han är snäll, token, säg honom det. Åh, der är hans porträtt! Usch, hvad han ser bondisk ut, ett riktigt landsansigte! Och så beskedlig se'n! Som han inte skulle kunna göra en mask för när.

— Patron är mycket nöjd med honom ... han blir visst inspektör till sommarn.

— Så, lycka till! När han fått inspektörsplatsen, kan han få komma hit och hälsa på mig, inte förr.

— Nå, Nadja, — Kajsa talade långsamt och försigtigt, — när det blir slut med det der, — hvad skall du då ta dig till?

— Det der, hvilket det der?

— Ammandet, forstås...

— Hm — då — det får vi se då! Jag får väl alltid någon råd...

— Då blir din lön liten, och du har fått vanan att vara förnäm, krusas för och firas, lefva stort och vara hög af dig.

Nadja blef blossande af vrede. — Kom inte och skäm ut mjölken för mig, — ropade hon. — Då det är slut med det här, får jag en annan. Tror du det inte fins herrar nog här i sta'n? Jag får hvem jag vill, jag är både ung och vacker nog för hvem som helst! Vill vi lefva, vi fattiga flickor, så ha vi ingen annan utväg. Svälta eller njuta. Nå, jag har valt. Adjö med dig, mor! Du har valt det andra slaget.

Hon stod rak och stolt i midten af rummet. Hennes kinder blossade, munnen svalde af lefnadsfriskhet. Hon var hvithylt och välskött, drägten vårdad och dyrbar — och hon var en vacker illustration till sina egna ords — sina egna lefnadsåsigters riktighet.

Modern stod vid dörren, blek, böjd och nedslagen. — Adjö, barn, — sade hon, — när du kommer i nöd, så är min stuga öppen. Mitt hjerta likaså. I din säng har jag alltid de finaste lakanen, de med hålsömnen. Så länge jag kan, skall jag arbeta för dig, det skall kanske en gång behövas.

— Tack, mor! — Sinnet hade gått öfver och Nadjas ansigte uttryckte åter vänlighet och hjertegodhet. — Nog är jag en slarfva, mor, men dig glömmar jag aldrig! Så gå nu, hälsa Samu och tacka. Säg att jag har det bra, riktigt bra.

Mor och dotter skildes. — God är hon, — suckade Kajsa, då hon stängde dörren efter sig, — men — inte har hon Velis hjertelag! Alltid skall det vara någonting. Gud pröfvar oss menniskor. För mina synder får jag nu det rättvisa straffet, och Gud ger ingen tyngre börda än man godt tål vid. — Hon torkade bort ännu en tår med sin tjocka ullvante, påträdde i farstun sina lädergaloscher och tågade ned åt Sandviksstranden. Hon gick den långa vägen öfver isen, men solen sken öfver drivvorna, det gick som en lek. Ett par timmar senare var hon hemma.

* * * * *

En morgon kom den unga kommerserådinnan tidigt in i barnkammarn för att se om barnet och amman. Den lille sof godt, Nadja höll på att ordna i rummet. Hon hade fått en smula lust för ordning och renlighet ... åtminstone då hon icke hade annat att göra.

Den lilla frun gick fram till vagnen, kysste sitt barns knubbiga hand, jemkade stilla och nästan blygt om garneringen på täcket och betraktade den sofvande lilles ansigte med undrande glädje.

Nadja krökte föraktligt läppen; den lilla bleka och tunna kommerserådinnan, hvars vacklande hälsa icke tillät henne att sjelf sköta om och amma sitt barn och som af läkarne var förbjuden att vaka eller eljes anstränga sig, ingaf henne ingen respekt. Hon tyckte icke om denna fina och delikata varelse, som mera tycktes född att lyda än befalla och hvars hänsynsfullhet mot henne, den starka och grofva amman, hon föga uppskattade. Fru Elise var ännu helt ung, dotter af en ansedd finsk embetsman och för ett par år sedan gift med den rike enklingen kommerserådet Guroff. Hon var litet skolförläst, då hon gifte sig, ytterst osjelfständig och vek, och lefde endast i och genom sina tyska och engelska romaner. Hon kände alls icke till verlden och var, då hon steg i brudstol, så oskyldig och oefaren som en treåring. Hennes mor, fru assessorskan, var af den åsigten, att flickor skulle uppfostras i fullständig okunnighet om allt, som hörde till verkliga lifvet, och hon hade lyckats. »Lilla Elise» — hon var mera sylfid än qvinna — blef maka och mor, nästan mot sin vilja, utan att ana hvad hon gick till mötes, och utan den ringaste förmåga till motstånd, hvad man än bestämde öfver henne.

Om hon fått följa sin egen känsla, hade hon aldrig tagit en amma. Men — »de andra» hade beslutat det, doktorn i första rummet. Han valde Nadja, hennes fru mor sanktionerade denna, herr gemålen fann »menniskan vara racekreatur, en riktig bra mjölkko», alltså måste lilla frun ge vika. Den stora, rödlockiga pigan med de utmanande ögonen och de öfversvallande behagen skrämde henne. Hon vågade nästan icke taga i sitt barn, af fruktan att bli åtsnäst, hon vågade icke se på den lille, utan att amman betraktade henne med en blick, stickande af förakt, straffande i tyst hån.

— Ni ha väl sofvit godt båda i natt, kära Nadja? — frågade den unga frun blygt; hennes melodiska stämma dallrade litet, vek och svag som tonen af en zित्रa. — Jag har lyssnat, men ingenting hört, lillen har väl varit snäll?

— Psch, när har frun haft skäl att klaga öfver nätterna? Jag behöfver alls ingen kontroll, är inte frun nöjd med mig, så kan hon skaffa sig en annan.

— Åh, söta, så hon talar! Alterera sig inte, snälla, beskedliga Nadja, mamma säger, att lillen har ondt af det. Är det någon jag är säker på, så är det Nadja, — att hon ser väl efter honom. Jag ville bara veta, hur ni må, båda två... Önskar Nadja något? — kanske litet frukt? ... eller någon bok eller så?

— Bok, nej tack! Och läsning! Usch då, det gör bara ondt i hufvudet, och det tål jag inte vid, för lillen. Frukt har jag ännu se'n i går, herrn gaf mig ju en mängd påsar. Nej — men efter frun är så god, så vore det allt bra, om frun ville...

— Nå, säg bara ut, kära Naja, om inte mamma har någonting emot det, jag vill ge dig allt hvad jag kan, bara du — eftersom du — — ifall du — ja efter du, kära goda Naja, är snäll och öm mot mitt kära lilla barn.

— Åh, med barnet har det ingen fara, bara frun inte pjoskar så förskräckligt — så'na här ungar är det ingen nöd med, och godt om dem är det också.

— Men hvad var det du ville, Naja?

— Bara för lillens skull, ser frun: — gå ut lite mer.

— Du är väl ute som doktorn sagt, halfannan timme på förmiddagen och en på eftermiddagen?

— Äsch, det är inget roligt att gå och valla på solsidorna längs husen midt på dagen, styf som en tändsticka; nehej då, det är inte det jag vill.

— Du önskar då?

— Åh, nog borde frun begripa! Unga menniskan som jag är, inte är det här lifvet någe' för mig inte! Sitta här hela qvällen och kuckelikura med ungen i knä! Inte ä' de' som jag är vand ve'... Jag skulle ha mej en liten släng ute på aftonqvisten, så blef jag som en annan människa. Mjölken surnar i mig med allt det här tråket. Har jag inte suttit här fem månader nu och vari' skenheli', så må jag vara ett nöt.

Elises ljusa ögon öppnades på vid gafvel... Hon förstod och hon förstod inte.

— Men, kära, vi ska' fråga mamma! Jag vill så gerna...

— Fråga mamma! Är hon tokig! Mamma, jo det är den rätta. Är inte frun sjelf människa till att ge löfte att jag får gå ut på qvällen, så!

— Vill du på teatern? — Elise var alldeles villrådig.

— Hvert jag vill? åh! bry sig inte om hvart, bara jag slipper ut! Nå, frun kan tänka öfver det sjelf: endera ha barnet friskt och raskt och låta mig röra på mig, men *inte* sqvallra om det till halfva sta'n, eller ha ungen sjuk och mig utledsen vid det hela!

Den unga frun funderade. Hon gaf vika för den starkare. Hon vågade icke »tala om för mamma». Och så längtade hon så öfver all beskrifning att en qväll ensam få rå om sin älskling! Bara hon kunde skicka bort dem alla; hushållerskan, husjungfrun, kammarjungfrun, alla, och bara behålla kokerskan och betjenten hemma! Om hon kunde få sin man att bjuda dem alla på teatern! Allesamman på en gång.

Det gick. En gång och två gånger. Nadja smög sig ut klockan half åtta och kommerserådinnan »tog inte emot». Hon sände ut dem af husfolket, som mest besvärade henne, endera på långväga ärenden eller ock på teatrar och konserter. Huspigan Lisettes gardist hade glada dagar, han tog permission i alla väder, och de båda, Lisette och han, försvunno tillsammans afton efter afton borta vid »Arcadien». Hushållerskan, en ännu ung, men icke vacker flicka, var kusin till en fennomanstudent. Han förde henne alltsom oftast till nationela tillställningar, än var det teater och än bal. Hon var en hygglig flicka och kom bestämdt hem kl. 10, om det inte var bal. I det fallet var hon hemma precis kl. 1/2 12. Men kammarjungfrun, »fröken» Carolina Snygg, hon njöt mest af den nya välsignade friheten. Hon kände en fattig kompositör. Det var en nocturne, som gick längs Boulevarden, från Trekanten och till Sandviksstranden, ibland, då det var den »stämningen», styrde de sina steg till gamla kyrkogården, bland grafvarne. Här fans en bänk. Han borstade bort snön med sina bara fingrar, hon satte sig och han satte sig. De klagade öfver verlden, verlden, som förföljde dem. Hon trodde på honom och han på henne. Båda tviflade de på Gud. Och i de kalla vinteraftnarne suto de der och njöto af sina lidanden.

Men i det varma rummet hemma hos kommerserådets satt den unga modern allena och matade sitt barn med komjolk ur en kautschuktut. Hon tvättade honom och gjorde honom så fin och ren. Och då han var färdig, gick hon med honom längs golfvet, söfde honom med små barnsliga vaggvisor och med hundrade kyssar.. Så lyckligt! Nadja skulle säkert icke komma förr än fram på natten, och gemålen — han satt väl »på klubben» tills det blef morgon. Hon sköljde den svarta tuten om och om, vände den och sköljde den på nytt. Så kysste hon den och betraktade den så vänligt. Mjölken i flaskan var god och

stark, och den lille lät sig nöja. Det var en glädje. Hon sprang, hon log, den unga modern, hon kunde sköta honom allena! Han låg nöjd också vid hennes späda bröst. Hon kände genom sin lätta nattdräkt det lilla hufvudet, som hvilade mot arm och bröst, och de små händerna, som beställsamt refvo i spetsarna på hennes tröja. Hon skrattade högt åt hans små försök att sätta sig upp och beundrade ofantligt hans underbara förmåga att sparka och röra på fötterna. Hvad han var söt, när han log, ja, till och med när han skrek. Den lilla munnens spända läppar sågo då så putslustiga ut, och när det var slut med gråten, var han dubbelt förtjusande. En glädje utan mått och utan skugga! Hvilka nätter af kärlek och fröjd ... hon glömde allt för dem, de kunde också icke köpas för dyrt, och ingen kunde såsom hon njuta af lifvet och sin frihet... När morgonen kom, steg hon upp, strålande som aldrig förr ... den förbjudna frukten smakade ingen såsom henne.

* * * * *

Hushållerskan hos kontorist Adolf Bäck hade ett fasligt bråk och bestyr, det skulle bli en liten fin ungarlssupé hemma hos hennes herre kl. 8. Herrn sjelf arrangerade det hela. Han var nu ensam, föräldrarna döda och syskonen gifta. En gammal ungarl på 31 år, med tunnt hår, bleka, intressanta kinder, spetsig näsa och en liten söt flickmun med röda läppar. Han gick omkring och ordnade några vackra dekorationsväxter från Sinebrychoffs bakom Psychen, Diana med hinden skulle ha en murgröna och primadonnan i stort kabinettformat en kameliabukett med pappersspets. Allt så stilfullt som möjligt. Han trippade i vaxladersskor med spetsiga tår, stälde om rokokoen på étagèren, tog i hvar tingest med tummen och pek fingret, medan lill fingret graciöst pekade i luften, blåste ännu en gång bort de sista damkornen, gick sedan till fönstret borta i köket och betraktade med kisande ögon och hufvudet på sned det hela genom den öppning de två bänternas tjocka draperier bildade emellan rummen.

Tamburdörren öppnades bullersamt och Nadja trädde in, klädd i en modern vinterhatt, slamsig sidenkappa, elegant pelskrage och muff. — Jag visste, att du skulle ha' kalas, och här är jag! Du får inte säga nej, min sockerdocka! Så, Atte lilla, var inte ledsen! Inte är du ond, du bjuder ju mej med — inte sant?

Hon tog honom på axlarna med händerna och såg honom inställsamt i ögonen. Herr Adolf försökte komma lös, med mildt våld förde han henne mot dörren.

— Inte i dag, kära Nadja, inte i dag! Bara herrar, mina kamrater, riktigt fina herrar skall du tro, inte passar det.

— Passar det inte! Åh jo, du, det är just det det gör. Dina fina herrar känner jag, Torsten Ulf, löjtnanten — åh, jag känner dem nog.

— Men Nadja, du kan väl inte för din fru och barnet?

— Jo 'vars, hva' ja' kan! Jag har fått lof till ett i natt, så får hon pyssla om ungen sin, och när jag af Ulf fick höra talas om ditt kalas, så beslöt jag strax — —

— Men, kära Nadja, gå nu, jag är inte alls af det slaget, som har fruntimmer hos mig på herrbjudningar, hvad skall madamen här säga!

— Hva! Madamen, hon, Bergströmskan! Åh, henne känner jag nog, det var hon som svälte ihjäl min flicka; nå, det var då ingen stor skada, hon var ful som far sin.

— Ts, Nadja, så lättsinnigt du talar! Du är för — — — ja, jag fruktar verkligen, att jag måste säga dig en obehaglighet, Nadja ... du är för lite comme il faut, förlåt min sottise, men — jag får be dig att aflägsna dig, klockan är öfver åtta.

Hon tog honom under armen med ett af sina små skratt, drog honom in i blå rummet och hviskade, i det hon tungt lutade sig på honom:

— Inte kan du, som är sjelfva artigheten, skicka bort mig. Du har ju hjerta... En gång hade du mig kär, mins du den qvällen vi gick i öfersvämningen, och du kysste mig under alarne? Kan du skicka bort mig, just nu, när jag stackars flicka har en ledig qväll och kanske kunde göra min lycka? Kan du vara så hjertlös. Ah! — ah, Atte!

Hon kelade med honom som en barnunge, smekte och bad, smickrade och gjorde sig så beroende af detta enda ynnestbevis af honom, att han, svag som alltid, gaf vika.

— Men, Nadja, säg mig, hur känner du Ulf?

Hon skrattade. — Åh, det är en teaterbekantskap ... och så tillade hon hemlighetsfullt: — Han hörde mig en gång sjunga på en tillställning.

— Ulf på en tillställning, der *du* sjöng?

— Jaha, precis, det var en utfärd till Blåbärslandet.

— Och han kom dit?

— Med några andra gentila herrar, ja.

— Nå — och du sjöng?

— Till dansen, och då — blef han förtjust i mig.

— Så! du har en så vacker röst, Nadja?

— Åh! vi kunde nog sjunga duetter, du och jag, om jag bara fick lära mig något. Jag har ofta tänkt att gå in vid teatern! Si, det skulle så riktigt passa mej ... det är som Torsten säger, jag är som född för teatern. Klippt och skuren för sådan der triolig hejmusik med dans och sväng. Bara jag fick någon som satte mig in vid teatern! Jaja, man vet inte hvad som kan hända.

— Men, Nadja, hvad skall jag egentligen göra med dig i qväll?

— Åh, jag skall passa upp! Jag hjälper Bergströmskan. Och du skall få se, att jag är både söt och snäll och treflig.

Det ringde och ringde. Der kom en fem, sex stycken. Man begynte med punsch och frukt. I rökrummet togos korten fram. Värden, som för sitt svaga hufvud nu mera ogerna tålde rök, gick med en eller annan af sina gäster i blå rummet och pratade. Han var litet nervös och orolig och hade svårt att dölja det. När löjtnant Ulf tillsammans med honom drog sig undan röken, frågade denne, om han, Bäck, kunde förlåta, att han icke i dag, oaktadt det var förfallodag, kunde betala den lilla skulden på 3,000 mark, som han lofvat reglera i dag. Herr Adolf tog det djupt, han hade så väl behöft penningarne, sade han, i morgon bittida hade han sjelf lofvat utbetala dem. Vore det icke en möjlighet? — — de voro kusiner och kunde tala alldeles öppet, vore det icke en möjlighet att han kunde få dem igen tills i morgon — då ju militärernas löner kommo ut på kvartalsdagen. Löjtnanten skrattade, det som måste ske skall ske, lofvade han och tillade med sitt tillförlitliga handslag: I morgon afton kl. 6 skall du ha pengarne.

Konversation och kortspel afbrötos. Supéen bars in af en gammal qvinna i svart och en ung i ljusblått med röda perlor kring halsen. Den sista var Guroffs amma, Nadja, kosackflickan från Drumsö. Hon gjorde en viss effekt med sitt rödbruna krusiga hår, sina fylliga former, sitt leende och nigande, sina små retande skratt och det egna sätt hon hade att svänga på höfterna.

Det blef en »lifvad» supé. Vid desserten satt Nadja till bords. Man uppmuntrade hennes mognande instinkter och Adolfs neutralitet utskrattades som förklädd plebej-förnämhet. Hans »helighet» hånades, tills någon kom fram med att Nadja egentligen var en för detta inklinat. Med älskvärdaste öppenhet förklarade hon sjelf, att hon var »en förskjuten»... Det blef ett fyrverkeri af sherrylustigheter, som ytterligare stegrades efter champagnen och vid likören antog större och större proportioner. Nadja proklamerade högt och bestämdt sitt beslut att gå in vid teatern, helst vid en ambulans teater, der alla slags talanger uppskattades, och detta beslut applåderades under jubel af de församlade. Man öfverenskom, att hon med ovedersäglig talang kunde föredraga »Helan går» och att hennes »Bellmanniader, torgballader och gatvisor» voro värdiga att höras af ett större och mera vidsträckt publikum. Hon sjöng, med ett likörglas i ena handen, stående, och med den andra armen i sidan. De lyssnande vännerna hjälpte till med refrängen. Endast värden hörde förströdd på, han tyckte alls icke om den vändning sakerna tagit.

Slutligen, för att få slut på scenen, föreslog han litet musik vid pianot. En af kassörerna spelade ett potpourri, och derefter satte sig Herr Adolf till pianot. Det bullersamma sällskapet, som skrattat högt under potpourrimusiken, tystnade, hans veka, känslofulla röst liksom bad om sympati. Nadja gaf genast vika för tonernas makt. Hon sjönk ned i en fåtölj och följde med andakt hvarje strof i sången. Hennes ögon voro som fastlödda vid den sjungandes läppar. Hon suckade djupt, hennes ögon fylldes af tårar.

— Herre Gud — snyftade hon — med sådan sång kunde man få mig fast i kloster! Åh! hvad det är vackert! Och »kärlek, trogen kärlek», det är som om det var Drumsö-Samuli det var frågan om. Om han kunde sjunga så der, så tog jag'n strax! Åh, hvad det är vackert!

Och när sångens sista sentimentala strof förklingat, rusade hon upp, som om hon fått en ingivelse, tog på sig hatt och kappa, nickade till de närvarande, hviskade något i örat på löjtnant Ulf och lemnade huset oaktadt herrarnes protester.

Om en kvart låste hon upp porten hos kommerserådets och sprang in. Utanför tamburdörren träffade

hon husets herre, som med barsk röst frågade henne hvad klockan var.

— Hon är visst tre — svarade Nadja helt ogeneradt med sin myndiga ton.

— Än se'n då?

— Hvar har hon varit? — frågade han vidare och stack tändstickan helt nära hennes uppflamnade ansigte.

— På ungherrssupé — ljöd det utmanande och stolt.

— Ja, det käns på lukten — sade han och rynkade på näsan.

— Jag tycker det är bättre, det, än att som herrn sjelf vara ute natt ut och natt in, när man har hustru och barn.

— Tyst, piga! — med en höjning af rösten.

— Tyst sjelf, så väcker han inte upp hela huset. — Hon kilade in genom tamburdörren, vek af åt höger och försvann.

Tre dagar derefter hade hon tienst som uppasserska på ett af stadens minst välrenommerade hôtél. Den lilla kommerserådinnan fick en ny amma. Och i huset vid Boulevarden kom allt åter i sin förra ordning. Kompositören hade skäl att sucka oftare än förr, fennomastudenten var mer ensam än han varit det nu en tid, och gardisten fick skaffa sig en ny »bekant». Endast att den unga modern fått tilltro till sig sjelf. Ingenting skulle mer kunna skilja henne från den lille, icke ens — en stygg amma.

* * * * *

Herr Thorsten Ulf var den beskedligaste menniska i verlden. Han hade vänner i tjugtal och var en afgjord dansflamma för stadens alla fina damer. »Han var så nått och så glad». Den Bjälomowska uniformen klädde honom utmärkt, och han hade en märkvärdig förmåga att få epåletterna att småklinga, då han rörde sig. Bältet med gehänget knarrade så behagligt och sporrarne utförde en verklig musik. Under detta hänförande accompagnement blickade han med sina långa, mycket ljusblå ögon, det var omöjligt att motstå. Dessutom hade han ett käckt militärhufvud med rakt uppstående cendréhår. Små parfymerade mustascher, som dolde en stor, alltid leende mun, präktiga tändar och en bred käk med grop i hakan. Liten, proportionerlig och axelbred figur, stora, tjocka hvita händer, skapade till arbete, men med en hel historia af sysslolöshet ritad i gropar, linier och välskötta, ljusröda naglar. I dag iklädd sämsta yrväderspelsen, med kragen upp öfver öronen, gick han fram på gatan, sprang uppför trappan och ringde på.

Herr Adolf i ny sidenfodrad nattrock öppnade sjelf:

— Nå ändtligen, Thorsten, du skall tro att jag varit orolig för mina pengar ... jag måste sjelf betala svåger Lund och vill inte för någonting i verlden mankera! Du var snäll, som kom!

Löjtnanten klappade sin kusin på axeln. — Kära bror, min egen hedersprisse, du måste förlåta, men — jag har inga penningar!

— Hvad? håller du mig för narr nu igen? Du tänker naturligtvis göra dig lustig på min bekostnad? Du tycker jag inte duger till annat, jag!

Herr Adolf såg så förgrymmad ut han kunde. Hans ansigte, på hvilket godhet och vekhet alltid uttrycksfullt nog stodo att läsa, blef i hast helt förmörkadt. Han drog ned de tunna mungiporna och gjorde sin oskuldsklara panna full af rynkor. Löjtnanten urskuldade sig. Han talade i öfvertygande, smekande ton:

— Jag har inga penningar i dag, skraddarn tog en del och Isaksson, den judrackarn, tog resten! Du får alltsammans i nästa vecka... Du vet, öfverstens systerdotter, den rika Emma Schell, oh! det är en lång historia... För resten, tror du inte på den förlofningen såsom fullgod kredit, så ha vi ju farbror August.

— Ja, om jag tror ett endaste ord af förlofningshistorien och allt hvad du i den vägen försäkrar, så må jag vara en stockfisk! Han tystnade tvärt, och tillade efter en paus:

— Farbror August ... tror du verkligen? Vid det namnet förändrade herr Adolf något uttryck och såg lifligt på löjtnanten.

— Om jag tror? jag vet! Han får endera dagen en utnämning, jag går upp och gratulerar och passar på ... du förstår.

Herr Adolf skrattade. Hans pannas rynkor voro försvunna. Lät farbror August narra sig, ja, så var det hans ensak. Thorsten satte sig bekvämt i en emma, lade benen i kors och begynte tala om farbror Augusts svaghet för utmärkelser och ordnar. Han, Thorsten, hade på en bal hos generalguvernören talat med några ytterst inflytelserika personer, nämnt en hop om farbror August ... och påpekat att han visst gerna kunde låna ut några hundratusen, om det knep, isynnerhet om man visade honom det förtroendet att på förhand uppmärksamma honom en smula ... vid nästa kejsarliga födelsedag förslagsvis, nästa orden t. ex., bara skynda en smula på... Alltnog, han, löjtnant Thorsten Ulf, hade sin hand med i spelet på högre ort ... och det vore väl inte så omöjligt, att farbror August insåge, *hvem* han i första hand hade att tacka för detta utmärkelsetecken, och naturliga följderna var att han, Thorsten Ulf, finge låna de tretusen kronorna, någon af de första dagarna — hvarför han nu bad kusin Adolf vänta, så finge han alltihop på en gång.

— Du är en lycklig ost, du! — Herr Adolf svepte in sig i sitt sidenfodrade fodral och tog sig om den välrakade hakan. — Att få umgås med de allra förnämsta, att vara omtyckt och älskad af de finaste damer ... det är annat det än att som jag... Derför är det också bäst att jag aldrig gifter mig. Att få en så hög och fin dam som jag ville, dertill är jag för fattig ... en vanlig fråga de här dussinfamiljerna vill jag inte ha! Du är lycklig, du!

— Prat, för fattig! Se på mig ... gör mig fattigdomen något, — och jag tänker minsann göra mig en *carrière* ändå.

— Det tror jag! Du! Som är så treflig och så älskvärd, och som — bäst af allt, har en så förbåld — förlåt mig — tur! Men du, Thorsten, af mig får du aldrig låna penningar mer, ja, jag vill vara en nors, om du kan narra mig en gång till.

Löjtnanten fortsatte att tala om sina förhoppningar. Öfverstens systerdotter, en rik och förtjusande flicka, skulle säkert inte säga nej. Då hade han bara ett steg till att komma på grön qvist ... bli adjutant, och sedan stodo ju hela världens herrligheter öppna för honom. Det vore en ära för hela släkten — icke sant? Ett visst återsken skulle ju falla äfven på honom, kusinen, och på det viset kunde han, kontoristen, äfven komma in i de finaste familjer — kanske sjelf derigenom »göra *carrière*».

Herr Adolf smålog. — Du är nog en lyckans guldgosse, född att lysa ute i världen och stiga högt på ärans trappa.

— Det är bara en sak, som sätter sig till hinders för allt — allt. — Löjtnanten knep ihop läpparne och sköt ut sin kraftiga underkäk, så att hans hufvud fick någonting, som kamraterna kallade »napoleonskt».

— Det är en sak, som likt ett ondt öde förföljer mig, gör mig olycklig och tillintetgör alla behagliga drömmar.

— Och hvad är det? Det vore väl märkvärdigt, om vi inte kunde få bugt med det, — hvad är det?

— Jag har haft ett äfventyr, Adolf, en flicka...

— Äsch, att du bryr dig om sådant, Thorsten, du som har så fina bekantskaper! Du?

— Hon var alldeles galen i mig.

— Det är ju helt naturligt, men sedan?

— Jag lofvade henne —

— Att gifta dig?

Löjtnanten drog en djup suck ... han svarade icke.

— Och nu?

— Nu hotar hon att göra skandal, om jag inte genast ger henne...

— Hur mycket?

— Tusen kronor, bror, tusen kronor, och der har du mig nu... Tusen kronor.

Herr Adolf gick af och an på golvet, så att den sidenfodrade rocken stod som en räddningsboj omkring honom. Hans ansigte började glöda. Små lilasfärgade fläckar brände honom på kinderna. Ett martyrskimmer upplyste hans eljes bleka anlete, men så kom han att se på löjtnanten, som just nu kväfde en gäspning. Han stannade tvärt och sade, i det han ansträngde sig att få sin röst fast och låg:

— Thorsten, af mig får du inte de penningarne ... aldrig — nej, du, aldrig!

Thorsten Ulf steg upp ur fåtöljen, med handen krampaktigt fäst om sitt silfvergehäng. — Jaså, du säger det, Adolf — aldrig?

— Aldrig! — Det lät som ur djupet af ett fängelsehvalf.

— Är det ditt sista ord, kusin?

— Ja, Thorsten, mitt sista ord. Herr Adolf darrade som ett asplöf, då han sade det.

Löjtnanten bet sina läppar och hvälfde sina ljusblå ögon. Han tog sin napoleonska min och rynkan i hans panna såg ut som hade den blifvit ristad dit af ett svärd. Han knöt den ena handen i luften, tittade åt kakelugnen, der just en fredlig brasa glödde, och sade:

— Så är det då beslutadt och bestämdt! Det är slut! Allt! Jag skall och jag vill! Alea jacta est!

Dessa besvärjelseörd uttalades med graflik röst. Löjtnanten hade en god andra bas och var uppburen bland kamraterna som säker qvartettsångare. Herr Adolf ryste. Han stirrade hjälplöst på sin kusin. Hade han blifvit galen, eller var det verkligen fara å färde?

— Hvad tänker du göra, Thorsten? Inte är det väl din mening att ta lifvet af dig heller, du, unga menniskan?

— Jo, minsann, är det så! Hm! hvad är lifvet? En usel strid om intet, för intet. För några lumpna trasiga pappers skuld skall jag dö. Ja dö, och det ännu i dag, i denna samma dräkt, som jag går och står, i mitt regimentes ännu af skam och nesa obesmittade uniform, så bör jag dö, och här skall jag dö, här! hos dig!

Han gräfde i fickorna, nervöst, darrande, retlig. En röd stråle från kakelugnen spelade med hans knappar och kastade ett dystert skimmer i hans af lidelsen upphettade ansigte. På pannan svälde den ena blå ådran efter den andra upp. Herr Adolf observerade i denna fasans stund, att kusinen hade sin sämsta ytterrock på. Genom hans skrämda hjerna flög en föreställning om, att det var ädelt af Thorsten att unna björnarne efter hans död alla de bättre pelsarne. Men så stack det honom som en knif i hjertat att denne unge, elegante och älskvärde person ämnade dö! Nej! han borde räddas och det var visst försynen som utsett honom att komma i vägen för detta hemska sjelfmordsförsök! Han fattade om sin kusins armar, för att hindra honom att finna pistolen, hvilken han letade efter i fickorna.

— Nej, nej, hindra mig inte, jag vill, jag skall, och måste dö! Mitt regimentes, den corps jag tillhör, dess ära framför allt! Man skall ej sätta mig — mig, Thorsten Ulf vid Bjälomowarne — på bysis för en pigas skull —! För min slägts ära måste jag offra mig. Du du, Adolf, hör mina sista ord: farväl! Hälsa — farbror August!

Han ryckte sig lös och sprang till blå rummet. Herr Adolf med gråten i halsen efter:

— Thorsten, Thorsten, för guds skull, söta beskedliga Thorsten, för all del, gör dig inte illa, inte hos mig! Säg, du lofvar ju att inte dö? Du skall få alltihop till skänks af mig, de tretusen, se här ligga skuldsedlarne, alla tre!

Löjtnanten skakade på hufvudet. Han slöt ögonen, liksom färdig att möta döden.

— Nej, jag vill gå ett annat lif till mötes! Vill du göra mig den sista äretjensten, så kasta de lumpna papperen i elden, så att jag får dö med en skuld mindre och så — tack, min bror! Drag för portiären och gå in i din matsal eller i köket, så du ej hör knallen!

Herr Adolf, som kastat papperen på brasan, stod och vred sina händer, under det den klara lågan belyste rummet med sitt fladdrande sken...

— Du skall få de tusen markerna, söta Thorsten, i denna qväll, bara du låter bli!

— Jag kan inte ta emot din almosa — Thorsten talade ännu i andra basklaven — nej, aldrig. Farväl!

Herr Adolf låg i samma ögonblick på knä för sin kusin. Der blef en stunds tystnad. Man hörde en pistol falla på golfvet. Derpå föll en löjtnant på en stol. En stund full af högtidligt allvar. Slutligen sade den räddade:

— Får hon de 1,000 markerna i qväll?

Herr Adolf tog fram en obligation. — Hvem är det? — Frågan gjordes skyggt, han var rädd att pistolen ännu en gång skulle komma fram.

— Hvem — jo, det skall jag säga dig, hedersprisse, det är hon, din gamla — hon från Drumsö, Nadja!

Herr Adolf föll ned i soffan. Thorsten knäppte sin pels och gick.
Direkte till en blomsterhandlare.

Samma qväll fick mamsell Brink vid teatern en superb bukett med dyrbara band. Gifvarens kort satt instuckat mellan kameliorna. Det var ett fint glanskort med ett fint namn. Der stod:

THORSTEN ULF

Löjtnant vid de Bjälomowska.

Den vackra aktrisen satte blommorna i vatten. Men de voro vissnade på morgonen, de sutto allesamman på ståltråd och hade därför varit så dyra.

* * * * *

Nadja hade varit på ångbåt två somrar å rad och om vintrarne litet hvarstans, som hon sjelf sade. Än på källare, kaféer och konditorier, än i tobaksbutiker och än i tvålbodar. Alltid vid disken. Hon var hvad man kunde kalla »en diskblomma röd och fager». Inte vacker, nej gudbevars, men sådan som kunder tycka om. Och så var hon glad, sjöng alltid och trallade, och var flink i vändningarne. Det gick undan för henne. En dålig karaktär och ett godt hjerta.

Modern var krasslig. Hon arbetade och slet. Nu hade hon ju ingen att sträfva för, men arbetet betalade sig icke så bra som fordom, krafterna räckte icke till, och lefnadskostnaderna stego. Nadja behöfde dock jemt någonting. Och modern höll henne med linne. Det väfde Kajsa sjelf, blekte och klippte till. Men det var bara det grofva, Nadja fick sjelf köpa sig det finare.

Ett par gånger uppsökte Nadja dottern under vintrarne. Än ensam, än med Samuli. Han var nu fogde på gården hos den nye ägarn, men ännu hade han ej gift sig. Han friade icke längre till Nadja, han väntade. Under tiden var det en eller annan af flickorna som försökte hvad de kunde med honom, men han var icke af det slaget. Han förstod sig icke på qvinfolk. Var det någon, som gjorde sig stor möda för att vinna honom, skänkte han dem en eller annan tröstegåfva. En sjal, ett bomullstyg, ett par örhängen eller ett stycke lärft. Det var alltid en liten hjälp. Han smålog på sitt eget sätt, drog upp ena mungipan, nickade långsamt med hufvudet och vände, då man tackade, ryggen till. Två eller tre hustrur hade han undslupit på det sättet. Han lefde ensam i sitt rum i stora byggningen under hvalfvet, fick ungarlsvanor, ungarlsmanér, luktade värre tobak än någonsin förr, hade mindre väl borstade rockar och mindre kammadt hår, men var eljes en duktig karl, stark som en björn och arbetsam mer än någon af de andra.

Nadja hade lärt sig en god del svenska och ryska på resorna mellan Stockholm och St. Petersburg. Hon hade fått hvad hon sjelf kallade »bildning» — det hade hjälpt en smula att fernissa upp ytan ... men eljes var hon sig lik. Högljudd och simpel, men med något öppet, glädtigt och friskt, som intog. Hon såg icke »förderfvad» ut. En stor fond natur framträdde kraftigt i hennes personlighet.

En dag stod hon i sin butik med sin virkning väntande på sina vanliga cigarrkunder, och roade sig under arbetet med att sjunga en modern operettmelodi. En herre kom in i boden, tilltalade henne på ryska, fick svar på god nylandsdialekt och bad om ännu en visa. Han fick en och han fick två. Lite klent med gehöret, men — rösten var bra. Några dagar derpå var hon engagerad vid »Lilla Teatern» i kören. En liten lön, men — — det skulle bli roligt för mer.

Nadja höll sig i början stilla och gjorde icke någon förnär. Hon nöjde sig med att skratta i mjugg bakom kulisserna eller i sällskap med en eller annan af herrarne, att uppföra små oskyldiga kärleksscener här och der i korridorer, rekvisitarum eller klädloger. De mera stränga bland kamraterna togo anstöt, sqvallrade och tillskyndade Nadja en rättelse. Det blef bättre för en tid. Man upptäckte endast biljetter, hemföljningar och annan lönnkurtis. Hon sjöng i kören, blef den ena qvällen klädd till engel, den andra till nunna, den tredje till hofdam, den fjerde till prinsessa och den femte till hexa. Som engel tog hon sig något jordisk ut i shirtingsdraperier, pappvingar och diskblomsleenden; som nunna väl verldslig. Det ryckte till i de stora, svällande läpparne, och de vida näsborrarne vädrade liksom efter berusande dofter, så litet rökelseaktiga som möjligt. Då hon i riddarsalskulissen satt som hofdam, var det icke med stor gratie hon flyttade benen öfver hvarandra eller sparkade till släpet, så att det rök teaterdam omkring henne. Koaffyren var alltid något vågad, tulpaner, rosor, perlor och messingsdiadem slogo ihjel hvarandra i sin strid om herraväldet, klädningslifvet af glanskambrik eller bomullssammet satt litet på sned och var alltid för starkt dekolleteradt, Nadja Sergejowna såg med ett ord något vågad ut, men hon hade sin publik.

Löjtnant Ulf hade henne således placerad. Hon hade lärt sig noter och kunde nu accompagnera sig. Alla stadens gatvisor hade hon med en märkvärdig instinkt lärt sig utantill; det var hans största glädje att höra henne sjunga dem med den henne egna accenten, ofta med en märkvärdig, ofrivillig rysk

brytning, som klädde henne förträffligt. När hon hade tid från teatern, var hon uppe hos honom.

En dag satt hon der som vanligt i gungstolen. Hon rökte en stark och god cigarr. Han, i bekväm ställning på sin soffa, hade en liten pipa hängande i munnen. Hon skrattade som vanligt åt allt hvad han sade, och han, smittad af hennes munterhet, slog in i samma ton.

— Har din madam varit här i dag, Ulf? frågade hon. — Här ser mig inte så ut.

Hon pekade med foten åt sängen, som ännu stod ouppbäddad, och sneglade betydelsefullt till de öfverallt omkringströdda kläderna, brickan med frukostmaten och annat sådant.

— Det ser ut som hos en ungar, duger det inte för min donna? Du borde inte vara så nogräknad, du som sjelf har sådan skön ordning i din klädloge, — och med dina antecedentia, — sade han sakta.

— Klädloggen! Som vi är sexton om! Åh, var så god, mitt rum är minsann fint ... fast, inte ger jag mig tid att hålla det som mor min höll sitt rum. Hon predikar alltid, att det inte är städningen, som gör 'et, utan det att man ska' hålla städadt. Ge mig lite mer portvin, putte!

— Akta dig att du inte dricker för mycket, du skall visa dig i qväll.

— Han slog likväl glaset fullt.

— Åh, gör dig inte till med att moralisera; säg, hur blef det med Atte? jag vet inte ett ord om honom, se'n han flyttade.

— Till Petersburg! Du svärmar ännu för honom?

— Åh prat! Svärmar! Han var den enda karl som jag —

— Nå vidare, som du hvad?

— Som jag hade respekt för.

— Håhå, ofantligt smickrande för Atte. Och hvarför så?

— För att han ... hur ska' ja' säja, han brydde sig inte om — — om någonting. Jag kunde fresta på hur mycket som helst, honom fick jag inte.

— Vet du hvarför, Naja?

— För att han var så genomsta snygg af sig och så renlig, att han inte tyckte om —

— Fruntimmer — — eller hvad? Nej vet du, Naja, det var för att han var så fruntimmersaktig sjelf. En riktig käring. Och en narr till på köpet.

— Som trodde dej, mitt sockerhjerter, och lät kugga sej utaf dej ... joo, det var allt lite trånghufvadt af honom, det skrifver jag under.

— Atte var en tusan så bra pojke, Gud välsigne honom, men i alla fall var han mer en flicka än någonting annat. Jag har aldrig haft så roligt som den gången, du vet, vi hade den celebra sjelfmordsscenen! Åh! du skulle bara ha sett hans miner, hans uppskrämda gester. Han såg ut så här — och gjorde så här! Jag måste springa ut i andra rummet för att inte spruta ut i ett olympiskt löje...

Löjtnant Ulfs olympiska löje fick öfverhand. Han hade stigit upp och spelade nu i skjortärmarne om och om komedien från den 6:te december förra året. Nadja, till en början litet motsträfvigt, gaf efter hand vika, hon skrattade med, för full hals. Han var den ena minuten sig sjelf, den Ulf som öfvergifvit all vanlig elegans och all bonhommie, den dödsföraktande och dock dödsfärdige, den förtviflade, den till det yttersta beredde ... det andra ögonblicket var han herr Adolf, den först tillbakahållande och värdige, men så ytterligt uppskrämde, efterhand allt efterskänkande och om barmhertighet bönfällande.

Han gjorde båda rollerna utmärkt. Bleknade och rodnade efter behag, fick upp tårar i ögonen, var ömsom sig sjelf, krigarn med hela sin corps' ömtåliga heder i händerna, och ömsom den andre, civilisten, pultronen, narren, den käringaktiga plockfogeln i all sin löjlighet och all sin feghet.

Nadja skrattade så hon grät. Hon slängde upp kängorna på bordet, tände en ny cigarr och drack nya glas. Hon påklädde den inspirerade aktören sin hatt, sin stoppade ylleväst och skrattade ännu mer, när han rörde sig i den kostymen. Slutligen löste hon ifrån höfterna en liten snäf stickad yllekjol och trädde den på honom. Så nätt han var! En så söt flicka! Och hvilken grace i rörelser och steg.

— Apropos, min Natuschka — ropade han efter en liten cancan mellan stolarne — hvarför visar du

alltid den här lilla röda ullkjolen, när du synes på scenen? Nog är den söt, men — inunder en hvit sidenklädning, så...

— Det förbannade släpet — sade Nadja — man skall ju ha det undan, då man svänger sig. Det ser toujour ut, tycker jag.

— Och de randiga ullstrumporna — löjtnanten hade kommit på sitt kritiska humör — dem visar du också. Som hofdama, min engel, döljer man sina strumpor, åtminstone i kungasalen, vid tronens trappa!

— Åh bevars, hofdamer må väl kunna ha' ben, de också, fast de inte behöfva vara några stickor eller tuppben som dina bekantas... Nå — lemna nu det der, hvad blef det se'n med Atte?

Nadja satte sig ned, han lade sig på golvet framför henne, med hufvudet i hennes famn.

— Jaså, du vill höra om Adolf! — Nå, han gjorde bekantskap hos en generalsfamilj. Dottern var ung, enka efter en kapten. Naturligtvis vacker. Vackra äro de vanligtvis, ryskorna!

— Åh ja, jag kan det der utantill, alltsamman! Vacker och vacker! Vackra ä' di allihop, bara di ha lite pengar och bildning och tocke der annat slarf. Siså! Nå, blef han kär?

— Lugna dig, min rosenknopp! Hon blef kär i din vän, kusin Bäck. Hon friade en vacker dag. Hvad hon behöfde var just en man och en sådan der mamsell till man, det passade förträffligt.

— Åh! det är tusan så trefligt! Den som hade fått se på! Jo, de hederliga qvinnorna! Hvad svarade han?

— Han rodnade och neg, kan jag tro. Förre mannen hade visst varit en ordentlig grobian. Och nu var ett litet lam som Atte liksom sändt af himlen.

— Svara' han ja?

— Kanske han bad om betänketid! Alltnog, han gaf slutligen efter. Nu är han gift. Niotusen om året, — det smakar, det! Han har alltid haft en förbannad tur, medan en annan fattig fan! Ja, det är ett satans elände!

— Så, beklaga dej inte, du har det minsann bra. Hvarför har du inte tagit någon af de der?

Hon pekade med en föraktlig min utåt staden. — De der fina frökarna, som du alltjemt har på förslag? Du, som bara skryter, stackare!

Han såg på henne med ett ögonkast fullt af ovilja. Häftigt stötte han henne ifrån sig.

— Det är ditt fel! Tror du inte, att en sådan som du smittar af sig? Tror du inte folk anar och känner i luften, att jag har haft att göra med en sådan en som du! Det skrämmer inte alla, men en del tycka inte om det. Och så, så ruinerar det. Man mår inte bra af det. Det är som om man åt sardiner med sked dagarna igenom. — Löjtnanten slog i och tömde ännu ett glas portvin, flyttade sig längre ifrån henne, hickade, slängde bort cigarren och fortsatte, i det han rynkade på näsan åt henne, der hon halflåg i fåtöljen. — Puh, man får lof att supa på't. Och så luktar det så fördömdt piga.

Hon steg upp och såg på honom, som hon sett på ett vidunder.

— Du är full! och galen! Hvad går åt dig?

— Det är du, som är full och galen! Att kalla mig stackare! Du — amman! Kan man tänka sig. Se'n hon satt i sig en flaska af *mitt* portvin, bär hon sig åt på det viset. Ge sig i väg till sin smuts, derifrån hon kommit. Det blir visst närmaste rännsten. Eller också på sina knän att be om förlåtelse.

Det gnistrade till i Nadjas bruna ögon. Hon rodnade och bleknade af sinnesrörelse.

— Förlåtelse! Jag be om förlåtelse? Jag! Då du, din lättsinnige stackare, narrade mig den tiden jag var på bättre vägar och ännu skulle ha kunnat få mig en ordentlig man, då narrade du mig...

— Narrade dig, söta oskuld! Jungfruamman! Ja, visst narrade jag dig. Du är nobel! Sublim! Jag narrade dig!

— Du gjorde det, det vet du. Om du hade låtit mig gå, så ... — hon snyftade och talade en hop osammanhängande ord, men med en häftig öfvergång strammade hon upp sig, det gick som en skakning genom hennes kropp, hon betvang den, och blossande, röd, ond så hon knappt kunde tala, gick hon till honom, der han lag, sparkade till honom, böjde sig ned, slog honom kraftigt i ansigtet, grep sin hatt och skyndade på dörren efter att ha tagit nyckeln ur låset. Väl utanför låste hon dörren utifrån,

stack nyckeln i fickan och sprang ut.

Hon hann sitt hem. Hufvudet brann, benen buro henne knappast.

Utanför sin trappa kände hon, att hon svindlade och föll, någon tog upp henne och tryckte en näsduk mot det sår, hon fått, bar henne upp, lade henne varsamt på sängen och baddade hennes hufvud. Det var Samuli. Han sade icke ett ord. Det var icke ömhet hans rörelser utvisade, då han löste upp hennes kläder och baddade bröstet med vatten, han gjorde allt mekaniskt, utan motvilja liksom utan rörelse. Så låg hon en fjerdedels timme. Såg så slutligen upp med halfklara, halfvakna blickar.

— Jag måste till teatern, du — ropade hon — hvad är klockan?

— Half åtta ... det är visst sent.

— Jag skall in i tredje akten, skjutsa mig dit, käre vän!

Han sade ingenting, men gick efter en släde. Hon vacklade fram i rummet, trefvade fram till kommoden, tvättade sig, knöt ett svart band öfver det ännu blödande såret, kastade en kappa öfver sig och stod färdig, då han kom tillbaka.

— Det är bättre du stannar — sade han — du är ännu litet drucken. — Tonen var straffande, han såg henne icke riktigt i ögonen, skamflat öfver hennes beteende.

— Vill du inte hjälpa mig, så går jag sjelf — hon gick förbi honom utan att se på honom.

— Blif en förnuftig människa — det lät som en bön, allvarligt, sorgset — blif förståndig, stackars barn ... mor är sjuk, hon behöfver dig. Sluta med det här lifvet. Flytta hem till mor!

Nadja steg utför trappan, han gick efter. Det var som hörde hon honom icke.

— Jag vet du är en bra qvinna i grunden, fast herremännen i staden narrat dig ... jag mins hur du var mot far min, jag hade dig så kär, bli bara en liten smula förnuftig ... kom ut till landet, din mor är sjuk!

Han bad bevekande, men utan att vilja se på henne.

Nadja såg nu i stället på honom. De stodo under gaslyktan på gatan. Hennes ansigte var uppsvullet. Hennes ögon dimmiga och ögonlocken tjocka. Hon kunde icke hålla dem uppe. Ur de röda, tjocka läpparne kom der en het, spritstark ånga. Kinderna voro högröda, håret, tillklibbadt af vattnet, hängde i stripor omkring ansigtet.

— Vill du gifta dig med mig nu, så kommer jag strax! Svara! Nu — eller aldrig.

Mannen ryckte till. Han såg ned. Ändtligen lyfte han ögonen, betraktade henne länge och tveksamt. Han andades tungt och häftigt.

— Jag vill veta det nu strax, annars skiljas våra vägar.

Hon satte ansigtet nära hans och visade sina hvita tänder. Det var hälften gråt och hälften skratt. Det grinade emot honom, detta ansigte, som nu liknade en karrikatyr af det han älskade.

— Bara inte i dag, du vet inte i dag hvad du säger. Vi ska' tala om det i morgon. Om du bättrar dig, så vill jag taga dig till min äkta hustru! Ja, så fort jag ser du bättrar dig. Då, men inte förr.

Med sin muff slog hon honom sakta öfver ansigtet, steg i släden och bad kusken köra. Samuli stod kvar och såg efter henne. Klockan slog. De åtta slagen ringde honom i öronen och upprepades i torn efter torn, utan att han förstod deras betydelse. Lågan från gaslyktan flammade, kröp ihop och slängde sig smal och böjlig än åt höger än åt venster. Än stack den upp som en tunga, slickade omkring röret, vred sig och var icke ett ögonblick stilla. Mörka snömoln foro öfver staden, här och der söndertrasade, och skakade då ned ett puder af små energiska ispiggar, formade som sylar, nålar och pilar. Drifvorna mellan körvägen på gatan och trottoaren voro ett par alnar höga. Det hade snöat oafbrutet i några dagar och man hann icke aflägsna snön så fort som det hade varit nödvändigt.

En väg var gräfd från gatan och till hvarje port, det knarrade i snön, när slädar förspända med rykande hästar körde fram och tillbaka. Samuli stod och lyssnade, midt i vägen, med ena foten i en drifva och den andra på sjelfva gatan. Han hörde de olika ljuden och visste icke hvar han befann sig. Hon hade erbjudit sig — och han hade vägrat. Hon! Den, som han väntat på i lika många år som Jakob hade väntat på Rachel. Han och hon! Var det henne han satte så högt värde på? Henne?

Han hörde, att en ilsken istschwoschik, ursinnigt dragande på tömmarne, med en hel skala svordomar bad honom gå ur vägen, ifall han ej ville bli öfverkörd. Han hörde honom aflägsna sig och

nya komma och gå, men han stod kvar. Ändtligen kände han en stickande smärta i foten ... den höll på att förfrysa. Med möda kunde han röra den och gå till stranden, der han hade sin häst hos en fiskarhustru. »Bara hon kunde bättra sig, innan det blir för sent.»

Han körde öfver isen. Kölden knep om öronen. Samuli satt med pipan i munnen och lät det gå som det bäst kunde. Den uttröttade hästen drog och knogade, men det led inte. När de kommo på andra sidan af fjärden, i Drumsö skog, hördes tjut inifrån Lonkabergen. Det kom närmare. Karl och häst oroade sig icke. Djuret spetsade öron, men tog icke fart. Samuli hade annat att tänka på, emellertid rökte han, det värmdde en smula på samma gång som det distraherade.

Någonting tassade efter släden, ett svart, långsvansadt föremål, det luffade i takt, pustade och fnös. Hästen begynte rycka i tyglarne, slog in i ojemt traf, stegrade sig och lydde endast ogerna piska och tömmar. Samuli blossade ur pipan.

De kommo till granskogen. De mörka, på grenarne snöbetäckta träden skymde så att man icke såg en famn för sig, Hästen ville icke löpa jemnt, än sprang den, än stod den och sparkade. Luffandet bakom tilltog. Skogens hungrande varg andades tätt bakom dem. Samuli slog efter den med piskan. Det hjälpte icke.

Då blef Samuli arg. Så ond som han icke varit sedan förra sommarn, då han slog drängen, som supit sig full tre arbetsdagar å rad.

Han steg upp i släden, fick tag i ett par långa och tjocka jernbommar, som han i dag köpt i staden för potatiskällardörrarne, ryckte i tömmarne, så att hästen häftigt sköt tillbaka släden, och kom så tätt på förföljaren. Med en mustig och lång svordom höjde han vapnet, lätt som om det varit piskan, och gaf vargen ett rapp i skallen. Så satte han sig långsamt ned i släden, svepte fällen bättre omkring sig och körde, utan att bry sig om att vidare ta notis om sin fiende. Han visste, att hans kraft, så väl tillämpad, hade kunnat få en björn att stupa. Han fortsatte att mumla en mängd oqvädinsord, att småsvärja och gräla. Pipan hade slocknat, det var det förargligaste. Sitta der hela qvarnen och suga på torra vinterluften. Grälle skulle få umgälla sin onödiga nervositet. Och så slog han. Hästen hade icke på länge känt sådana snärtar. Så slängde de upp på gården, han spände ifrån, tände pipan, stälde Grälle i spiltan, släden i boden, bar upp fällen och gick till sitt ensamma rum. När han efter slutad måltid kastade sig på sängen, mumlade han mellan tänderna: »Herre Gud, bara hon ville bättra sig! Så kunde jag väl bli en lycklig människa, jag också en gång!»

— — — — —

När fröken Sergejevna gick uppför teaterns artisttrappa och vidare förbi kulisser, ställningar och requisit-attiraljer af alla slag, tills hon kom upp till konsternas rum, förstod hon att hon kommit för sent. De andra måste redan vara på scenen. Hon sprang fram, rummet var tomt. Hennes kläder hängde huller om buller, en del här, andra der. Hon ryckte plagg efter plagg ned från hängarne, kastade sig i dem, knäppte kjolar och lif hur det föll sig, bara det gick i en hast. Så stod hon då ändtligen färdig. Det var en spansk donnadrägt, gula sidenkjolar, broderadt linne, sammetspens, slöja och rosor. I sin lilla spegel försökte hon att se hur det satt. Men — hon såg ingenting. Det var som en dimma i spegeln. Kanske dam. Hon torkade med ärmen. Nej, det gick inte bort. Hon andades på glaset. Det hjälpte icke. Hon såg och såg. Ah! det var någonting rödt hon såg... Hon hade glömt sminka sig.

Så sprang hon till bordslådan. Hennes sminkburkar voro borta.

Der, der, på ett af de andra borden lågo burkar och askar i massa. Hon skrufvade upp gasen, satte sig och gjorde hastig manöver. Först det hvita, så det röda. Och på munnen en smula fet stångsmink, fy! ... den smakade af Ulfs portvin.

Oh! hur illa disponerad hon var, hon svettades och frös på en gång. Portvin, det var just hvad hon skulle ha, bara en liten klunk för att styrka sig, för att stramma upp lifsandarne en smula. Det blef ändå icke annat än att betala en kvarts timmes plikt.

I kakelugnen hade hon en liten flaska sedan sist. Riktigt god, fin vara, en gåfva af en vän. I spegellådan låg korkskrufven. Bara en klunk, och så —

Dit upp trängde tonerna från scenen. De hade endast sjungit första kören. Hon kände mycket väl igen stället — föll in i sin altstämman och gick ned, säker och med återvunnen fattning, trängde sig genom en hop »teaterfolk» mellan kulisserna, stötte undan de närmaste och kom in på scenen.

Det gick lyckligt. Hon smög sig förbi basarne, knep en guldstickad grand i armen, stack en annan i sidan, puffade undan ett par altar och kom till sin vanliga plats, sjungande så starkt hon kunde.

Hon stod snart temligen långt från sina kamrater, hvilka som vanligt något drogo sig undan henne.

Hon märkte, att dimman för hennes ögon tilltog. Det blef skumt. Hon försökte öppna ögonen, men såg ej bättre. Gaslågorna vid rampen blefvo som utan sken, de stora hvita flammorna krympte för hennes syn ihop till små, blå, dunkla, hon förstod icke detta märkvärdiga fenomen, utan stirrade skrämde framför sig. Hon sjöng som i sömnen, icke mera samma stämma som de andra, utan en entonig strof, en kromatisk gång sakta upp och ned. Det snörde sig ihop i hennes hals, det blef alltmer skumt för hennes ögon. Scenen liksom vek undan för henne, det var ej mer ett sluttande golf, det var en enda böjlig plankan hon stod på. För att ej falla grep hon i närmaste föremål, det var en stol.

Kören gick ut, det var deras slutfermat och sortie. De gingo ut två om två, hon var den sista. Men hon gick ej, utan stannade. Der stod ju denna stol, den var ett stöd.

Framför rampen stod hvitklädd och rund primo-amorösa, en tjock tenor från någon småteater i södra Ryssland; han hade gjort sig så skön och förtrollande han kunde, målad om kind och ögon i hvitt och rött och svart, i lösperuk och dräkt af hvit atlas för en mark alnen, och med svärd vid sidan. Han stod och smålog, blickade med smäktande ögon in i salongen till raderna, tog sig halfhostande om halsen, kråmade en smula på kroppen, svängde helt elegant med svärdet och hämtade andan för att efter slutadt förspel högtidligen begynna sin stora aria.

Men — det blef en rörelse i salongen. En susning, ett hviskande, ett skratt.

I orkestern sträckte herrarne på halsarne ... det var en oro, ett tissel och ett tassel.

Tenoren kände, hur hans runda kinder bleknade af förskräckelse och hur hans korta och stadiga ben darrade, som om de icke velat bära honom. Hans tunga brände, hans hals sved som om man hade hållit på att strypa honom. Hvad var det? Hans första tanke flög till trikoterna, voro de uppspruckna ... eller hvad? Och hvad skulle han göra, sjunga eller gå ut? Förtvinad, med hjertats slag nästan afstannade i ångestens qvalfulla ögonblick, såg han sig om efter räddning...

Litet bakom honom, lutad mot en stol med guldkarm stod fröken Sergejevna. Men hur hon såg ut! Drägten, ansigtet, allt. Han fick först lust att skratta, men så blef han ond och så skrämde, hon var visst galen.

Kjolarne hängde, den öfversta var uppviken på sidan och visade hennes underkläder ... broderade byxor och en liten yllekjol. Linnat var alldeles i oordning, öppet i bröstet, och sammetspensen knäppt på sned. De röda ullstrumporna! Och så håret! ... slöjan föll till hälften öfver pannan, den röda flätan, som hängde ned på ryggen, var halft upplöst... Ansigtet, blekt, med röda sminkfläckar, uttryckte en så fullständig tanke-tomhet, att han icke kunde fatta, hur man släppt in denna galna människa på scenen.

Han greps af medlidande, tenoren, och gick fram för att hjälpa henne.

Men — när han tog i henne, for hon upp från sin dvala. Med ett ryck. Hon kastade sig i hans famn, som en besatt, slog armarne om hans hals och skrattade, skrattade. Så såg hon upp, blef i ett ögonblick varse publiken framför dem, och ropade med hes, oklar stämma:

— Han vill, att jag skall bättra mig, jag! Bättra mig! Det är herrligt! Bättra mig! Jo, han kan predika!

Bakom scenen, mellan kulisserna blef det ett väsen, man skrek på ridå, man ropade, sprang, svor och for omkring. Tenoren drog hvad han kunde för att få henne ut. Nu var han ond, han också. Hon hade förstört hans scen, hans stora scen, gjort skandal. Man skulle naturligtvis tro, att hon var hans älskarinna. Och han kom ej lös. Han liksom hela publiken kunde ju se, att hon var drucken och icke galen. Och hur hon klamrade sig om honom!

Äntligen kom en handtlångare. De voro nu två. Men hon stretade emot. Hon hade fått i sitt hufvud, att de ville göra henne illa och att hon här var i skydd. Publiken hyssjade och skrek. Äfven der ropade man allt ifrigare: »ridå, ridå»!

Men ridån gick ej. Maskinmästaren och hans handtlångare suto någonstädes nere och åto sin vanliga smörgås i tanke att tenoren sjöng sin långa aria. Direktören, en skallig utländning, drog i raseri och förtviflan sista håren af sig. Ett par handfasta basar kommenderades in på scenen, det hjälpte, och ett ögonblick derefter var Sergejevna förd på sitt rum.

Ridån kunde äntligen sänkas. Orkesterherrarne rusade upp. Publiken talade och skrek, stampade, hvisslade, skrattade. Allt flere personer trängdes på scenen, i gångarne, i förstuar, korridor.

Direktören lät ridån gå upp, han steg fram, der blef ögonblicklig tystnad.

Han stammade ... han tryckte handen mot hjertat. Han skakade på hufvudet. Äntligen, då han märkte, att man blef otålig, fick han fram några ord:

— Tusen gånger ... det ärade, högtärade ... högstärade publikum. Tusen gånger ... förlåtelse, ursäkt, öfverseende... En olycka ... en stor olycka ... läkarn förklarar ... bedyrar ... tillfällig olycka ... tusen gånger...

Och under djupa bugningar och nya handtryckningar på hjertat retirerade han in i kulissen.

Upp i ett af påklädningsrummen låg emellertid Nadja Sergejevna på en trasig soffa, omgifven af en brokig människomassa. Läkaren och direktören rynkade på näsorna, polismästaren och några af stadens teaterintressenter stodo och pratade helt ogeneradt om den »obehagliga skandalen», påklädningsmadamer, koafföser, städerskor och tvätterskor hviskade sins emellan, maskinister, folk af alla slag, öfver- och underordiska stucko in sina hufvud för att få se en skymt af corpus delicti, medan för resten hela personalen, spaniorer, spaniorskor, bondflickor med guldpaper på kjolarne, röfvere och röfvarinnor, englar och smådjeflar kommo och gingo, småfnittrade eller skrattade högt, allt under det högljudda snarkningar från soffan bekräftade läkarens nyss fälda yttrande: — Hon är full och sofver bara ruset af sig!

Fjerde akten börjades ändtligen, men man hade icke öron eller ögon för någonting. Det var alltjemt samma mummel, samma hviskande i salongen. — Det var förskräckligt, förfärligt, oerhörddt, ja vidrigt, ohyggligt, vämjeligt.

Man hade ej adjektiver starka nog... Men det var uppiggande ... lifvande ... det var som om man sett en tjurfäktning eller en amputation. Någonting riktigt rafflande. Det var icke många som verkligen ångrade sina penningar den aftonen. Allra minst de referenter, som händelsevis varit tillstädes.

Innan fjerde aktens slut uppkallades alla tidningsmän till direktörens loge. Med tårar i sina ljusblå ögon och vridande händerna i förtviflan bad och besvor han dem om tystnad... Det var endast med svårighet han lyckades i sina öfvertalanden. Man anhöll höfligt om tillåtelse att helt flygtigt få omnämna det som ett enstaka beklagansvärdt olycksfall: en af sujetterna, som hade träffats af ett plötsligt illamående, en svimning med åtföljande krampattack, alltsamman förorsakadt af en allför stor dosis medicin, tagen i anledning af de smärtor, som åtfölja en vanlig sjukdom etc. etc.

Och så blef det. Direktörens teaters rykte blef räddadt — — Nadjas teaterbana för alltid bruten, på denna ort åtminstone. Hon hade blott spelat en enda scen, under en enda minuts tid, men denna enda scen hade varit tillräckligt lång att förskaffa henne rykte för lifstiden. Hennes namn var i allas mun, och då hon några dagar derefter var på resa till Petersburg, visade konduktörerna obemärkt hvarandra »den ryktbara aktrisen från Lilla Teatern».

— — — — —

Sjelf satt hon lugn i en andra klassens kupé och tuggade konfekt. Det hela var som en elak dröm. Hon mindes ingenting. Hon hade varit hos Ulf, druckit ett par glas portvin, efteråt talat med den alltid så beskedlige Samuli eller någon annan på gatan, så var det dunst och dimmor alltihop. Hvarför sörja öfver sådant, som inte kunde hjälpas? Ulf hade sändt henne en kolossal påse konfekt ... någon annan hade skickat en andaktsbok som fick ligga i sitt papper i kappsäcken, modern några par ullstrumpor — så naivt! Och nu reste hon nya och kanske gladare öden till mötes. Det var ingenting att vara ledsen för. Konfekten var utmärkt, hon satt beqvämt i sin soffa och undan gick det. Man kunde egentligen inte ha det bättre. Med detta välsignade goda och glada lynne var ju verlden ett paradiset! Om människorna bara inte såge allting i så mörka färger. Nadja var nu gudskelof inte af den sorten. Hon var en förnuftig flicka, en af dem, som förstodo att ta lifvet rätt. Att se verlden så som den var, en treflig verld att lefva i. Och att lefva med människorna, inte i kif och ovänskap, med misstro och onödig försigtighet, nej, utan i glädje, munterhet och frihet.

Så ville hon ha det. Gick det inte här, så gick det der. Inte var det värdt att sörja för så litet. Hon läste konfektsdeviserna och fann några, som passade utmärkt in på hennes stämning. Der var en, som syntes henne speciellt skrifven för hennes egen kasus:

»Om du har mist din bästa hjertevän.

Sörj ej, ty du får säkert tre igen.»

Det var nu bara frågan hvem som var hennes hjertevän. Herr Adolf — nå det var endast ett barndomstycke, nu var han ju för längesedan borta. Ulf? nej, detta var någonting helt annat. Ryssen — åh nej, han var ju en förbigående, hade inte gjort annat än förargat henne... Och alla de andra! Nej! Det skulle då vara Samuli? En sådan der odrägligt hederlig karl, hade han bara inte varit så exemplarisk, och så bondisk sedan! Så han gick klädd! Usch då! Och så han luktade tobak och halfylle, smorläder och stall. Man kunde väl inte begära att hon skulle hålla sig till en sådan tölp heller. Att folk kunde tala om kärlek! Att de kunde skriva hela böcker och teaterpjäser om sådan smörja. Kärlek! Hvad var det! Ett eländigt mischmasch, som ingen klok menska kunde tro på.

Nadja kom att tänka tillbaka på sina erfarenheter. Det var den der åsigten, som hade drifvit henne fram dit hon kommit. Misstron till den känsla som skrikits om så mycket. Hvad hon hade sett af den hade inte kunnat få henne på andra tankar.

Modern, helgonet, hon hade gift sig af någonting, som hon trodde var kärlek, med Rellu, den fulingen. Det skulle egentligen ha kallats barmhertighet eller lust att göra godt. Hon hade ju haft passion för att tvätta af all smuts hon såg i verlden, och göra det rent. Rellu kom, och så tog hon honom. Det var nu också ett nöje! Och kosacken. Hvad skulle man säga om en sådan kärlek? De hade ju inte begripit ett ord af hvarandras språk... Och så kom hon, modern, och fördömde dottern. Skilnaden var bra fin, med eller utan prest, det var det hela. Modern hade alltid varit så omständlig, hållit på form och andra sådana bagateller.

Och så de andra qvinnorna från de lägre stånden. Hade hon sett kärlek bland dem? Jo visst, en kärlek som slutat, då barnen kommit till verlden, oftast något förr. Aldrig hade hon sett äkta folk, som sett så vänligt på hvarandra efter bröllopet som före. Det var ett stort dike i det — på ena sidan gingo de, som inte fått hvarandra, det var kärlek, förälskade ögonkast, *hon* gick förut, *han* efter. Så gaf *hon* vika ... och så kom diket. På andra sidan gick *han* förut, *hon* efter. Sura miner, likgiltiga eller hatfulla ögonkast.

— Gud förskone oss för äktenskapet! — Så hade hon tänkt, då hon var sexton år, så tänkte hon ännu, tio år senare. Hon hade under sina tjensteår observerat andra klasser, först de små halffattiga familjer, der hon tjenat som barnflicka. I intet af dessa hus hade hon haft lust att byta med frun. Hos en enda familj såg hon kärlek hos mannen, men der var frun en glad själ, som inte brydde sig ett dugg om den stackars lille häradshöfdingen, hennes man. Han var obetydlig och ful, litet sned och småfnaskig, hon deremot var ståtlig, vacker och talangfull. Han, mannen, var den ödmjukaste af hennes beundrare. Hon var honom icke otrogen, nej, visst icke. Hon var tvärtom riktigt utmärkt, vänlig och öfverseende med honom, glad och lekande. Hon lät sig dyrkas af ett par i stöten, det var i synnerhet en. Nå, han dränkte sig också, stackarn, hon hade visst varit för hård. Nadja fann, att hårdheten hade sina gränser. Det var det enda *lyckliga* par hon kunde påminna sig ha sett... De hade naturligtvis inga barn, hon var der som springflicka, och ett spring var det!

I alla de andra husen hade kärleken varit på andra sidan diket. Eller ock hade frun haft det kärleksfullt sjelf, medan mannen... Nå, Nadja trodde inte på gift kärlek.

Och modern, som på hennes invändningar alltid sagt: — Du har inte varit i några ordentliga hus, Nadja, du kan inte döma rättvist. — Jo, det var visst så. Hon trodde alls icke, att det i de ordentliga husen var annorlunda. Det skulle man inte inbilla henne.

Det gungade så behagligt i kupén, knyckte till, så att hon icke precis kunde somna, men vaken var hon inte heller. Hon tänkte på sina personliga erfarenheter. Den ena efter den andra passerade ännu en gång revy, denna gång liksom mindre ytligt...

Adolf, hvarför blef det aldrig någon kärlek dem emellan, ehuru hon?...

Nåja, hon var så barn. Det som fångslat henne var hans snygghet. Det kunde inte nekas, det var någonting hon hade af modern, men icke på det viset. Hon, Nadja, ville ha allt färdigt. Hon ville njuta strax. Adolf var fin, han doftade herre, det var någonting redan i hans yttre, som steg henne åt hufvudet. Hade han bara velat, så... Men han ville ju rakt inte. Hans natur var obegriplig för henne. Han var nog hjertegod, men ändå ville han inte. Det var bara pjåsk, förstås. Frökenaktighet, som Ulf sade. Han var visst inte någon riktig karl med känslor, eljes kunde han väl inte stått emot allting. — Men just hans oberördhet stälde honom så högt, der var också något af helgon, liksom hos modern. Dessa båda retade henne. Hon ville jemt rifva ned dem, men de stodo ändå. Hon hånade dem inför sig sjelf, men de förblefvo utan fläck. Hon kastade sin tankes smuts öfver dem, men de förblefvo rena. Rena! sådant dumt ord, liksom det fans något rent. Det rena är emot naturen, naturen, som nu tiden dyrkades, det visste hon. Naturen: vår egen mensklighet! Naturen, den fria, som drifver oss, såsom den drifver andra skapade varelser! Naturen, som bjöd henne att lefva efter som »det var roligt» — naturen, den högsta religion, liksom den högsta lag!

Hennes vänner i Helsingfors hade lärt henne en hel del sådan »bildning». Ulf och Lundberg och Lemke och Anderson. Belästa herrar, riktigt bildade gossar! De hade haft moderna böcker, de visste minsann hvad som »rörde sig i tiden». Magister Lundberg, som sjelf skref i en tidning, hur lärd och klok var icke han! Hade hon ej varit hans väninna och fått »bildning» af honom! Och hon, »det okunniga barnet», henne hade han uppfostrat, medan hon i stället skänkte honom sin beundran, sitt väsendes friskhet, sitt glada sinne, ja, ännu mer.

Men kärlek! Ja, lite här och lite der. Den var på sitt vis en bra sak, liksom konfekten, det var sött, medan man åt. Ju flere dess bättre. Det gick inte att bli mätt af en. En! Så var ju inte heller naturens

mening. Naturen hade ju gifvit stoff till hela konfektpåsen full! Så skulle det vara.

Hvad som förargade henne, var den der Samuli. Han var visst inte fruntimmersaktig som Adolf, nej han var ännu obegripligare. Han var tvärtom sjelfva manligheten. Stark som en björn. Hade hon inte sjelf sett, hur han ensam bände upp en sten ur jorden, som de andra inte rådde på, fastän de voro en tre fyra stycken. Hade hon inte många gånger bevittnat, hur han sprang in midt ibland knifvarne, då det var slagsmål, och skilde de stridande åt. Han grep de rasande karlarne, som om de varit barnungar, ruskade om dem, så bränvinet skakade i dem, och höll dem på rak arm, tills de sprattlat sig trötta. Han var den duktigaste arbetare och ordhållig som få. Hon fann bara en sak hos honom, som var vek och föga manlig, det var stämman. Der var en klang i den, som icke passade en man.

Han var den ende, som på allvar tyckt om henne. Ända sedan han sett henne och fadern tillsammans. En sådan tokig karl, att hålla på i flere år och tänka på en enda. Och hvad hade hon gjort därför? Rakt ingenting. Varit naturlig. Mot honom speciellt alldeles så som det föll sig. Ena minuten ytterst vänlig, den andra så ohöflig som möjligt. Han hade tålt allt. Hon hade blott en dunkel förnimmelse af, att hon nu sist, »den der aftonen», på något vis förverkat hans sympati för alltid. Men allt detta var nu avslutadt och förbi.

Hon somnade in, det var ett långt stycke väg mellan stationerna. Sönnen färgade hennes kinder ännu högre, läpparne svullnade en smula, det röda håret sken som en gloria i det halfdunkel, som herskade i kupén. Lampan osade, flammen blef allt mindre klar, hon drömde så ljuft, der hon halfåg. I sömnen knäppte hon upp klädningen, som spände en smula, löste upp hattbanden, drog af handskarne, satte upp sina fötter på motsatta sidan och ilade så nya öden till mötes.

* * * * *

Min elskade Mamma!

Petersburg i Februari.

»Så jag sistens låfvade, fattar jag nu i penan för att sega att jag befiner mig vel och önskar dig detsama. Her i Petersburg opsökte jag jenast Herr Adolf såm du vet han är i et kanceli ock int träffa jag herr Adolf såm var ute såm nu är gift med en fin rysk enka såm är rik och såm var hemma då jag var der hos dem. Hon talade litet af varje ock ryska, utom svenska som gick dåligt men jag förstog at jag skulle bli sittande så vi skulle på theatern men der var förskräcklit hett och dom sjöng så utmärkt bra på franska språket för här är inte ryskan så fin såm den är i vårt land och der var en fru såm hade likaså grann röst såm jag har så den hördes likaså långt såm från gården till torparbacken och en karl såm hade så smala ben så jag har aldrig sett så smala ben och jag skratta så jag har aldrig skrattat så för han var i kören för du kan nog förstå att premiärerna alltid har oppstoppade ben om di ä magra såm ingen tycker åm. Jag bor nu hos en changtil fru som inte har hvarken man ej heller barn, bara att här är fina herrar i maten. Ock snart skal jag söka mig en riktigt bra plass, så fin plass att åm du nu kan skika mig litet pengar så får du nog snart igen för her fins ett finskt herskap som talar bara finska och ä galna i finskt och blev galna i mig för jag talar så grann finska och har så dugtig röst och di ska skaffa statsanslag bara jag blir riktigt finsk och lyder dem och så får jag fara till riktiga utrikes och lära metod hos en stor utlård profesor såm kan skaffa mig in till en stor teater så jag blir så fin som jag alltid har sagt, för de anlag såm jag alltid har haft för det teatraliska livet.

Helsa Samuli för hans goda hjerta mot dig och mot mig. Han skall int vara lissen dett går nog så bra med mig så han ska inte sörga för mig, inte. Nu går jag redan så fint klädd så jag int skulle våla mig att hälsa på er her på gatorna som är så granna och har så mycke jus så det är som om dagen mitt i natten och så monga körkor såm om hela vår stas alla hus va körkor och alla har di kläckår så det är en musik i vinterträdgården också går kejsarn med en annan snygg herre i bredd med sig alla dar när jag går ut och går för att få frisk luft i stan.

Skikar du så skika snart medan jag är her teknar Nadja Sergeiovna, Pantelemonskaia pereolok no 5.»

Hastigt förseglade hon brefvet, skref utanskriften och slängde så det hela åt sidan. Att skriva var det värsta hon visste. Det hon kunde hade hon lärt sig sjelf. Hennes »bildning» hade ej sträckt sig så långt som till ortografien, den ansåg hon för resten fullkomligt onödig. Sjelfva det kalligrafiska var för henne svårt nog. Stilen var ojemn och alla bokstäfverna lågo efter hvarandra utan sammanhållning, som om de varit missnöjda med hvarandras sällskap. Här och der var ett ord borta.

Nadja tog på sig en hatt med stora lurfviga plymer, perlor och agraffer, hælde öfver sig en half flaska stark essbouquet, brände några lockar som raknat en smula, klädde på sig en blå klädning och såg sig i spegeln. Hon log mot sig sjelf, svängde sig med armarne i sidorna, beundrade ryggens raka och bröstets starkt bugtiga linie och slutade sin mönstring med ett litet häftigt, högt skratt. Så såg hon sig om i rummet, fick syn på helgonbilden med messingssiraterna borta i hörnet och kom att observera, att

lågan i ampeln framför den heliga St. Isaak brann dåligt och osade. Hon gick för att släcka den, men hejdade sig, räckte hånande ut tungan, svängde om på klacken och gick. I trappan hvisslade hon en glad melodi, plirade med ögonen åt dvorniken nere i portgången och kastade sig gladt midt i vimlet. Trängseln var som värst vid hörnet. En oräknelig massa ekipager stretade fram och åter. Brun snömassa, halffuktig och sönderkrossad, låg likt ett högt lager af råsocker öfver hela gatan. Stora aflånga röd- eller grönmalade tråg med fyra väldiga hjul inunder kördes af brunskäggiga, kaftanklädda män i pelsmössor. De skreko öfver hvarandra, än till hästarne, än till hvarandra. De klatschade med långa grant utstyrda piskor, än skrattande, än litet smått svärande i de buskiga skäggen.

Emellan dem gnodde en mängd små istschwoschiksslädar, förspända med finska arbetshästar och öfverhöljda af mer eller mindre malättna fällar. Hästarne sprungo som gälde det lifvet, och kuskarne drogo i tömmarne åt alla håll, piskade och slogo, utan att det egentligt led. Ty trängseln hindrade dem att ett längre stycke få fortsätta i traf. Eller ock var det en eller annan kyrka eller ett kapell, framför hvilket kusken måste stanna och förrätta sin andakt, bestående af några böner, mumlade mellan tänderna, och en mängd korstecken och bugningar.

Ståtligt banade sig de elegantare åkdonen väg fram mellan de andra. En del på hjul, andra på medar. Präktiga, mörka, vapenprydda kupéer med två hästar, mindre, öppna vagnar eller slädar i alla fasoner, färger och storlekar. Trespända troikor ilade med en fart i väg, häftigt så snön yrde om dem. Snedspännare med halsarne vridna utåt och i konstigt snedt traf sprängde fram med hvita nät spända mellan lokar och slädkarmar. Små trånga snäckor efter höga och eldiga trafvare kördes af unga eleganter från palatserna vid Fontankan. Det var ett lif och en brådska.

I butikerna var det också ett välsignadt spring. Pigor i bara armar kommo och gingo, gummor i hvita pelsar och brokiga sidendukar bundna som bindlar kring svarta hufvud gingo ut och in, pratade, gestikulerade och småskrattade. Feta och skinande mouschickar stodo med pipor i munnen och konverserade under lifliga gester, när och fjerran ringde kyrkklockor, små och stora, pinglade och dånade, alltefter som de hade kropp till.

Nadja gick med dansande gång framåt gatan. Der stod i en lång rad en hop istschwoschikslädar och väntade på kunder. I veckrika mörkblå kaftaner gingo kuskarne bredvid, eller suto med benen nedhängande på bottnen af slädarne. Några åto lök och smörgås, andra hade stora skålar med rykande spitting (sirapsté med en liten tillsats rom), som de förde till munnen. Andra stodo och slogo med armarne emot hvarann för att hålla sig varma.

Den unga flickan hade redan lärt sig konsten att underhandla med dessa åkare ... hon tog därför på sig den öfliga likgiltiga minen och ropade, under det hon gick förbi kuskarna, med gäll röst namnet på den gata, dit hon skulle, tillika med den summa hon ville betala för en körsel dit:

»Stritninka pereolok, sorok kopiek!» (— — gatan, fyratio kopek).

Ett tjog olika röster svarade henne genast, upprepande gatan och priset. Några lamenterade ljudligen öfver det låga anbudet och skakade ovilligt på hufvudena, andra bådo henne med vänliga ord och inbjudande gester att öka på summan en smula, ännu andra trängde nära inpå henne, berömde sina hästar och slädar och nämnde i bevekande tonfall den summa, för hvilken de ville köra.

Nadja gick raden utföre, döf och blind för alla dem, som sprungo efter. Hon upprepade alltjemt gatnamnet och summan. Slutligen ljödo några röster »Paschalusta barischna, sdies!» och några beskäftiga små långrockar sprungo fram, bockande och pratande.

Men Nadja hade plötsligt fått ett annat infall. Hon ville gå. Luften var ren och hon kände en lust att promenera. Hon knyckte på nacken, blandade sig i den folkmängd, som tränges på den temligen breda trottoaren, och arbetade sig så modigt fram genom folkmassan på Ulitsan.

Der kommo några unga studenter från närmaste kneipe, de rökte simpla cigarrer och luktade starkt »pivo». Nadja sände dem ett broderligt ögonkast och blef i en hast omringad. Det var ett muntert sällskap. De förstodo inte ett ord, hon inte heller. Likafullt var konversationen i full gång. Hon skrattade och de skrattade. En af dem, han hade långt nihilisthår och en smal, liksom urvriden näsa samt en sorgsen gråtmild min, kunde hon dock inte förmå att skratta med. Då tog hon upp sin näsduk och med en min af stor andakt höjde hon den upp i nivå med näsan, torkade den så, derefter munnen och sist ögonen, liksom en mor sitt gråtande barn. Den långhårige tog henne om lifvet och kysste henne. Det var ett ögonblicks verk. Hon bet honom i örat till svar. Det var knappt en sekund. Så svängde hon af åt höger, kilade in i en portgång, sprang uppför en trappa, trefvade fram genom en lång surkålslukande korridor och ringde på köksklockan. Pigan öppnade, sneglade argt och misstroget på Nadja, såg på henne nedifrån och upp och frågade derefter på äkta skärgårdssvenska:

— Hvad ska' mamsell ha?

— Middag, kära dadda, jag är bjuden till middag till hennes herrskap, var hon lugn för det! Jag är från Finland liksom hon sjelf. Se så, upp med dörrarne, hennes husbonde är min gamla vän! Visa nu hvad hon duger till. Rappa sig ... tack.

Med håret en liten smula i oordning och med kinderna i purpur steg hon in, bullersamt och skrattande, nigande och fullkomligt ogenerad. Frun i huset sprang emot henne, och herrn kom långsamt efter.

Det var verkligen »herr Adolf». Säflig som förr, något blekare och ännu mer betänksam och tillsnörpt. Hans krage steg upp åt hakan, liksom rädd att blotta för mycket af den mjuka och välskötta halsen. Han bar sammetsrock och sträckte hufvudet framåt, med en min som ville han ständigt be om förlåtelse. Ögonen voro lika oskyldiga och uttryckslösa som förr, det hade blott kommit något förskrämdt i dem.

Frun var sjelfva frimodigheten. De käckä ögonen blickade stickande fram, och ur hennes stora röda mun stack en brinnande cigarett. Hon talade alltjemt med den i munnen, det rök om henne, tankarne togo form och orden rullade ut som pådrifna af ett ångande inre maskineri, det var ryska och svenska, det var gester och tecken, det var lif och lust. Hon hade långt, rakt nedhängande hår, svart och tunnt, brun frisk hy och en figur som en kosack. Toileten var halft om halft elegant och slarfvig, dyrbar och prålande. Hon kisade ofta på den hon talade med, påsatte och tog bort lorgnetten, svängde ogeneradt med armar och ben. Men rösten var klingande och vacker, accenten som en bildad människas. Hon var grotesk och säker, det var någonting öfverlägset, sjelfmedvetet och manligt hos henne, dock icke utan behag.

Hon placerade Nadja i ett hörn, skaffade henne en god fåtölj och öfverlemnade henne till sin man.

Generad och nästan missnöjd satte han sig på den lediga stolen bredvid henne.

— Så, är du nu här, Nadja ... jag hörde af min hustru, att hon bjudit dig hit ... också har jag haft bref från Finland om dina sista äfventyr, att du varit engagerad vid Lilla teatern, etcetera ... och ... jag är lite förvånad att se dig här nu. Du borde förstå, ... jag är gift karl nu, hyggligt hus ... jag vet inte hur du ... hm.

— Åh, sjåpa dig inte, Atte, och var inte så generad för mig. Som du ser, generar jag mig inte alls sjelf. Jag ämnar bli riktigt fin nu, ser du... Artist! Jaha, du behöfver inte skrika om, att jag var hos Guroffs inte... Den gamla historien... Frun din är riktigt god vän med mig nu. Ni har inga barn, förstås. Åh, gör inte sådana sura miner, du, jag skall inte förföra dig nu mer inte, jag håller mig allt till de andra herrarne.

Hon skrattade för full hals, tänderna glimmade och groparne i kind och haka voro djupare än förr. Herr Adolf log ett blekt löje och såg motsträfvigt på henne.

— Du har blifvit fet, du, Nadja.

— Och du mager, din gamla kratta! Du har tagit värfning och har hårda dar, hvasa? Är korpralen stygg mot dig, gamla gosse?

Herr Adolf hade så när korsat sig. Han steg upp, såg sig omkring, men satte sig igen med en suck.

— Tala litet — mer vårdadt, söta du ... annars! Här komma Mäienens, gudskelof! De äro — jo, du har ju träffat dem här, då du var första gången hos min hustru — de äro mycket hyggliga. De ä' fennomaner, särdeles framstående, utmärkta, allihop. Frun spelar, hon har en teknik som både Rubinstein och hela konservatoriet, herrn sjelf är skicklig målare, ja, en stor, utmärkt artist, fast han annars är arkitekt. Äldsta dottern är liksom modern, spelar till och med på konserter ... en af sönerne spelar fiol, en annan violoncell, en tredje sjunger, han har tenor, och de yngsta fröknarna ska' visst till operan. Utmärkta röster... Ja, du får sjelf höra. Men ett ber jag dig, Nadja...

Han hade talat sig andtruten, och så ovan som han var vid ansträngningen, steg der upp en liten svag rodnad på hans kinder.

— Ett ber jag dig, var så fin och försiktig du kan, kompromettera dig inte, jag vore dig ytterst tacksam, om du läte dem tro...

— Var Lugnkvist — skrattade Nadja — jag skall vara så utomordentlig, att ... och så skall jag sjunga för er...

Det ringde till bords. Sällskapet bestod till fyra femtedelar af familjen Mäienen. Så var der en ung nygift finsk ingenjörofficer med sin hustru, för resten ingen. Herr Adolf satt i högsätet och såg ut, som om han varit främmande hos sig sjelf. Högrest tronade hans hustru vid hans sida, cigarren osade på en fönsterkruka, en soppterrins svarta innehåll rykte i stället framför henne, hon serverade, resonerade,

konverserade och förde ordet som en riksdagsman.

Nadja satt och var omgifven af Mäienenar på alla sidor och midtemot. Hon kunde inte sjelf få säga ett ord. Hon satt som en broms i ett getingbo och hörde på. De voro åtta om en. De talade alla till henne. Alla surrade i öronen på henne. De berättade om sig sjelfva, om hvarandra, om familjen Mäienen, familjen Mäienens utmärkthet och om hela verlden i förhållande till familjen Mäienen. Familjen Mäienen, fattig, talrik, obemärkt, hade likväl sin storhet, sin rikedom, sin ryktbarhet. Det var talangens och snillets storhet, rikedom och ryktbarhet. Allt hvad som lif och anda hade erkände, beundrade och föll till fota, så fort de blott kommo inom familjen Mäienens periferi. De voro Finlands bästa barn, landets ädlaste söner och döttrar, dess stolthet, ära och hopp, de som skulle göra landet stort och ryktbart och berömdt, de som skulle bringa en strålgans af berömmelse kring Suomis sköna panna, de som skulle föra landets fana framåt på den ena och enda saliggörande banan, genom musik, teater och skön konst på det ena och enda språket, landets egna, det *finska*.

Nadja hörde på med öppen mun. Hon hade i alla sina dar talat finska och fann det alldeles naturligt, att hon och hennes gelikar skulle tala detta, men hon hade trott, att »herrskalet» borde tala svenska. Hon hade aldrig förr funderat på dessa saker, men nu fick hon en dunkel föreställning om, att finskan, som hon kunde, i sjelfva verket var mer värd att hålla på än svenskan, som hon icke kunde. Och så lät det så vackert, det der talet om fädernesland, fosterjord och hemtorfva. På det här afståndet isynnerhet. Och hon gjorde inom sig vid tredje vinglasen ett stolt löfte att bli patriot, språkpatriot.

Sitt program skulle hon nog få af Mäienens, dermed var ingen nöd. Och med oförstådd beundran hörde hon på herr Mäienen, som satt närmast och som för ögonblicket hade ordet. Han talade med stark finsk accent breda och bråkande äljud, fulla runda o'n och tonvigten alltid på första stafvelsen. Det var ett oupphörligt gungande fram och tillbaka med rösten i de omöjligaste intervaller. Upp och ned. Hans feta och vänliga ansigte sken, upplyst både in och utvändigt, hans knubbiga händer smekte vinglasen, medan han talade, och så fort han hemtade andan, såg han upp till sin hustru Anna, sin son Dion, sin dotter Fina, någon af »ungherrarne» eller »småfröknarne».

— Det kan ni no aldrig tro hvad den Fina är för en! Ja, der sitter hon, fattig barnet, och ser så enkel och anspråkslös ot, och fast jag säger det sjelf, så är hon en tusan så framstående och begåfvad _pi_anist! Hon _pre_ludierar om aftnarne så man kan gråta åt det, och så'na _ha_rmonier! _Mo_sikalisk är hon, och en _opp_fattning har hon! När den der _Ro_binstein var i Helsingfors, så gick hon opp till _So_cieteten och spela' för honom, och han blef så _op_piggad och sa', att sådant hör man int alla dagar, och en stor artist skolle hon bli, om jag bara hade råd att bekosta den sista slipningen.

Fina log och såg ned. Nadja tyckte, att hennes ansigte hade en stor likhet med nya tvätthuset vid Morsviksstranden, med sitt gulgrå suflett-tak, den mörkröda gafveln och de små vitkantade fönstergluggarne högt uppe.

— Pappa säger no alltid — Fina vred sig generad på stolen, men hemtade sig snart och föll in i samma tonart som fadern.

— Nej, Dion skulle fröken höra! När Wieniawsky var hos oss på té, så spela Dion legenden, fröken vet, Wieniawskys legend. Herre Gud, hvad den är vacker!

— Ack ja, gudomlig! Åh! himmelsk, _mo_sikalisk, _ott_omordentlig — hela kören föll in, fattad af en extas. — Och Fina fortsatte:

— Och Dion spela' den och alla grät. Wieniawsky sjelf tog Dion i famnen och klappa honom och sa', på tyska förstås, men det språket förstår vi alla, hela familjen, alla Mäienenar, liksom vi förstår fransyska, för det ha vi lärt, och vi ha så lätt för språk så. Också engelska kan vi, för mamma hade en vän, ja, hvad hette hon nu igen, Miss Eyles, uttalas Ails, som lärde oss och sa' att vi har utmärkt goda språkhufvud alla, för hon hade öfversatt från amerikanskan till finskan med min hjälp, för jag har så lätt att uttrycka mig i skrift på vårt sköna finska modersmål.

Hon drog djupt efter andan, och under denna ofrivilliga paus tog bror Anton upp den förlorade tråden och fortsatte:

— Och Wieniawsky tog Dion till sitt bröst och sade: kom, unge vän, i mina armar, ingen kan spela som vi båda, och under supén så sa' han åt pappa, hur var det nu igen, pappa?...

— Det är ändå ingenting, fröken Sergeievna, mot småfröknarnes röster. Jag hörde no sjelf i går på stora italienskan den der omskrikna Patti, som no skulle vara så utomordentlig. Ta' me' tusingen om jag no _e_stimerar henne så förskräckligt. Kokettera gjorde hon, och skrek gjorde hon med, men det var ingen riktig känsla. Int förstår jag jo mej på det, men min hustru Anna säger, att dom skalorna va' så slarfviga, så! Och drillarna, dom säger di va' på galen _ha_rmoni! Int vet no ja', men det tycker ja' visst, att våra småfröknar har lika så goda röster.

Fina, som vid ett glas vin och en kålpirogg återhämtat krafterna, satte nu i:

— Kapellmästar Lirus, som var hos Lagusses på soirée, sa' att di har di bästa röster som någonsin har sjungit på svenska teatern. För på svenska teatern är det bara skräp. Int kan di spela och int kan di sjunga, och det ligger inte i hela nation, det säger alltid farbror Klas. Svenskarne är en omusikalisk nation. Det är en historisk nation, ja, men harmonisk känsla har den inte...

Anton hostade och sköt in, röd af ifver:

— Svenskarne skryter alltid med sin Jenny Lind och sin Christine Nilsson. Om vi skulle skicka ut våra småfröknar, så skulle man få se, bara pappa hade pengar nog för att _re_klamera och _an_nonsera och _ko_kettera, och _in_trigera!

— För det är kläderna som gör det — suckade melankoliskt fru Mäienen från sin bordsända — som man är klädd, så gör man lycka i stora världen, man kommer ingenstädes med äkta finsk ärlighet och sanningskärlek, neej, glitter och krams och fåfänglighet, sådan är världen!

Fågelsteken gjorde slut på dessa reflexioner och i anledning af den uppkomna pausen fattade fader Mäienen sitt glas, höjde det mot Nadjas och talade:

— Unga finska qvinna, do älskliga, goldhåriga naturbarn, ifrån folkets egen kärna är do oppstånden, från landets oförfalskade hjerta, välkommen ibland oss! Gemensamma intressen, konsten, m_o_siken förenar oss. Vårt mål är att verka för vårt lands storhet, vi ska' offra vår blod för det!

Vid ordet blod tog han munnen full, och rösten fick en grafklang, dof och endast uppblandad med en liten tillsats af mat.

— Vi ska' älska det, berömma det, föra det fram. Vi ska' tala dess språk, om inte värden vore så — — okonning, förlåt, så skolle vi no också tala finska, men vi måste jo vara artiga mot honom också, för hvad man än må säga, menska är han ändå, nå, alltnog, vi ska också hålla ihop tillsammans. Vi ska' hjälpa hvarann och berömma hvarann och _in_tressera folk för hvarann och laga att vi kommer fram. Vi har en teater och en opera och der är våra bästa vänner, och jag har en brorson i en tidning, och Fina har en — hm, bekant i en annan tidning.

Fina tog honom ordet ur munnen och sade:

— Och Dion spelar i ena orkestern och Anton i den andra, och Dions vänner och Antons vänner blir bjudna på dans till oss, tillika med redaktörn af det ena bladet och kritikern i det andra, och så har jag en väninna, som är förlofvad med den andra recensentens bror, och ingen af dem törs skriva ett ord om vår teater och våra konserter, som inte är vackert, för när en gång kritikern var bortrest, så var det en fru som skref i hans ställe under tiden, som klandra Ella Visberg för falskhet, och sa' att inte Ella sjöng rent, och Ella blef ond och gick till direktörn, och direktörn gick till redaktörn, och redaktörn gick till frun, och hon blef afsatt strax. Den, som se'n kom, skref bara vackert om Ella och om alla *våra*. Så skall det vara!

Gamle Mäienen åt smält glace med matsked och talade emellan munfullarne: — Ja, vi ha dem no alla, _or_kester, _mo_sikanter, tidningsskrifvarne och poblikum. Det är bara en klick, som inte har vett, och det är s_ve_komanerna! Det är inte riktigt klart med vår värd, men eljes är han ett beskedligt och hyggligt v_ä_sende, som vi alla synnerligen värderar. Voj, voj, no börjar talena!

— Mina damer och herrar! — Herr Adolf steg upp, torkade sin bleka panna med en fin näsduk, hostade och såg på glaset, som väntade han derifrån den felande inspirationen.

— Mina damer och herrar! I det jag ber, att få uttrycka — få uttrycka, de känslor — som jag ber — att få uttrycka — för eder alla — ber jag — att få uttrycka, hm, få dricka denna skål, för — mina damer och herrar, min hustru ber, jag ber — tillika på det högsta förbunden och tacksam, min hustru, och jag...

Hustrun såg ut, som om herr Adolf sagt något, som kunde anstått en Cicero, hon smålog förnöjd, klingade med sina grannar, men korsade sig tyst, tog sin bordskavaljers arm och gick ut. Middagen var slut, damer och herrar begåfvo sig till rökrummen och rökte så den qvinliga delen af den artistiska familjen var nära att qväfvas; Nadja hade fått fatt i ingenjören och lutade sig mot honom, som om de aldrig varit annat än de ömmaste vänner, hon visade den unge mannen en högst smickrande uppmärksamhet, såg med oförstörd beundran på hans vackra unga ansigte, sade honom en hop ytterst vänliga saker, lade sin hand smekande på hans arm och såg honom ifrigt och hängifvet in i ögonen.

Den unge mannen, han hette Granberg, såg på en gång road och brydd ut. Han sneglade gång på gång förläget på sin hustru, som var en helt anspråkslös qvinna, icke mer ung och alls icke vacker, minst nu, då hon icke var frisk. Nadja roade honom, hon var så öppenhetig, så naturfrisk, så

passionerad. Det var som en varm sommarfläkt att känna hennes andedrägt nära sig och att höra hennes naiva frågor och se hennes eldiga, beundrande blickar. Hon hade strax fått klart för sig, att han också var »ett helgon», att han nära nog alltid varit ett helgon. Hon fick honom att tala om hela sin historia på en liten kort halftimme. Tidigt förlovad med en ung flicka, några år äldre än han sjelf, älskade han henne på afstånd, var henne trogen under alla de år han gick på akademien, och gifte sig vid tjugofem år, så fort han tagit examen och fått en god anställning. Han hade icke sett sin brud på sex hela år. Hon bodde i Åbo och han i St. Petersburg. Hon hade varit guvernant under tiden. Då de skildes, var hon en röd ros af vanlig sommarfärg, ett par och tjuu år, glad och söt. Vid tjugooåttan var hon allvarlig, blek, litet krokryggig och gudsnådlig. Hennes röst lät alltid docerande, det var någonting öfver hela hennes personlighet, som påminde om lärarinneseminarium. Rosens blad voro längesedan fälda, det återstod ett halfförtorkadt soppnjupon. Han hade varit trogen, Nadja satt just och talade om trohet, hon var rörd, dels af hans enkla berättelse, framställd i hennes frågor och hans svar, dels af den känsla han ingaf henne, och dessutom af vinerna. Medan hon såg på honom, fick hon tårar i ögonen och hennes läppar darrade. — Hvad ni är beundransvärd, — sade hon med sin låga stämma, — jag känner mig så ringa i bredd med er, så ovärdig, så dålig, jag stackars obildade flicka, ack! hvad den är lycklig, som får se er alla dar. Om jag bara finge tjena er, som den tjenarinna ni har, eller sjunga för er, eller skratta för er och göra er glad, ni ser minsann så melankolisk ut, stackars gosse, så det gör ens hjerta ondt.

Ingenjören tänkte på hustrun, som just i dag varit i dåligt humör, som gråtit och beklagat sig, sjuk och trött som hon alltid var. Nadja satt der som en kraftfull mörk ros, doftande som om en varm sol hade väckt henne fram ur en annan yppigare jord. Hon skulle kunna älska, denna qvinna! Hon skulle kunna göra jorden till ett paradys, icke ständigt påminna om att den var en jemmerdal! En mogen, dyrbar frukt, läcker och len som en spansk aprikos, svällande och söt som en ungersk drufva.

Han vågade icke mer se upp. Hennes ögon liksom fängslade hans blick. Han tänkte, att om någon observerade dem, skulle de märka, hvad? Hon var ett oförderfvadt, öppet naturbarn, ursprunglig som en skärgårdsfågel, litet vild kanske, men — så full af sann natur. Ett barn af folket! Hvilken charme var icke detta! Och genom en troligtvis rik begåfning hade hon blifvit framdragen eller dragit sig fram! Sjelf hade hon skaffat sig denna originella bildning, som ännu hade en bismak af saltvattensklippor och fiskarbåtar. Och nu, der satt hon, tjusande, frisk och varmblodig, en bild af Suomi sjelf, ung, oförderfvad, delvis ociviliserad, men skön, skön, skön!

Skulle de obehagliga fennomanerna få henne i sina klor? Sjelf var han svekoman, trodde endast och fanatiskt på svensk civilisation, hatade allt ryskt lika varmt som han hatade det fennomanska, och svärmade dåraktigt för Finlands återförening med Sverige.

Hon skulle ingalunda få bli fennoman. Han ville varna henne i tid och försöka eröfra henne för sin idé. Kanske hon kunde göra landet heder — — — t. ex. som skådespelerska vid svenska teatern. Hon skulle vara utmärkt på scenen, denna präktiga figur, detta gyllne hår, detta lifliga och uttrycksfulla ansigte.

Medan hon i sin tur berättade sina öden, eller rättare den del deraf, som hon tyckte tog sig bäst ut att omtala, satt han och betraktade henne med inspirerade blickar. Han såg henne som i en spegel, henne skärgårdsflickan, halfnaken, vild, yster, i lekar, upptåg och dans borta på Drumsö.

Han tänkte sig henne gå der längs den öfversvämmade stranden, med bara, mjellhvita ben och naken barm. Han blef nästan svartsjuk på Adolf, som hon svärmade för den gången, den då ännu litet smått karlaktige studenten, hvars parfymmer stego henne åt hufvudet. Han nästan led, när hon beskref, hur hon »under sina tjensteår» blifvit förtryckt af sina matmödrar, och han hade kunnat gå i fält mot dessa usla intrigörer, som åstadkommit hennes afsked från ryska teatern!... Dessa afundsamma, dessa förtalsjuka, dessa lögnare! Han hade kunnat ge sin heder i pant för denna oskuld, som förföljts så skuldlöst. Och när hon under små halfundertryckta suckar berättade om alla de onda rykten, som gått om henne, kände han blodet så varmt stiga sig upp i pannan, att han tvangs att vända sig bort. Hårdt och fast klämde han hennes stolokarm med sin hand och svor inom sig en ed att försvara henne mot dem, som kanske äfven här ämnade förfölja henne...

Ett stycke ifrån satt husets värd med den unge mannens hustru. Hon tyckte mycket om Adolf och kände sig lycklig att då och då få »tala ut» med honom.

Ehuru med ryggen vänd åt sin man, hade hon dock observerat honom och kände, utan att hon förstod sig sjelf, en underlig stickande smärta stiga upp ifrån hjertat och ända upp i halsen. Det var som om hon ville qväfvas. Hela hennes egen tarflighet tycktes henne nu så i ögonenfallande, hon liksom kände hela sin fulhet som en lekamlig smärta. Hennes längd skrämde henne, och hon sjönk ihop ofrivilligt, som om hon ville gömma sig.

Hon hörde icke deras tal. Först hade det varit skämt, små skratt och vanligt kallprat ... så blef det allvar. Nu var det afbrutna hviskningar ... hon kände hur han, hennes man, såg på den andra.

— Du är sjuk, Sigrid, — Adolf såg ifrigt ned på henne, — vill du gå in i ett annat rum kanhända?

Den unga frun rodnade ännu mer. Några förrädiska tårar stego henne i ögonen. Men, — att hon kunde blotta sig så! Hon, gamla människan! Hon blygdes, försökte stramma upp sig och jagade med våld en massa vilda tankar bort igen. Men, så blef hon förargad. Det »dåliga humöret» kom på. Hon sväljde sina tårar och sade med stadigare röst:

— Tack, Atte, jag vill tvärtom stanna kvar. Jag kan inte begripa den der människan ni har här i dag. Hon tycks alldeles ha intagit Carl ... jag tycker hon är faslig. Rå och — ja, du får ursäkt — riktigt fräck. Såg du, hur hon vid middagen koketterade med Mäienen? Så fick hon se Carl. Nu har hon honom. Och han ser minsann hängifven ut. Det är en obehaglig person. Jag är säker, att det är något ondt med henne.

Adolf försökte dra fram alla förmildrande omständigheter. Hennes brist på uppfostran, hennes sydländska temperament, hennes artistiska begåfning, som gaf anledning till så många frestelser, dem »vi andra hade svårt att förstå».

— Jag har alls inte svårt att förstå frestelser, — sade den stackars frun, som nu fullständigt retat upp sig, — för jag har sjelf stor frestelse att ta henne i örat och leda henne till närmaste polisstation. En sådan lösdripperska. Från ryska teatern! Fy då ... och artistisk begåfning. Jaså, det skall vara en ursäkt för folk att bära sig åt hur som helst. Det är så att — — hör du, för mig bort — till fru Mäienen i gröna salongen, jag kan inte se det der kurtiserandet. Förlåt, söta Atte ... ett glas vatten, men kokt, du — — jag törs inte dricka Neva-vatten, för jag blir strax dålig. Kom!

Hon tog hans arm och gick ut. Nadja och Carl hade ingenting märkt, de fortsatte sin lilla scen vid kakelugnen.

Fru Mäienen satt med husets värdinna och utgöt sitt hjerta. Hon talade i korta satser, uttrycksfulla liksom Expressionstämman på en kammarorgel, blåsande och sentimental, affekterad och hjertnjupen.

— Gud! fru Bäck, det är förfärligt med de pigorna! Hvad man måste lida! Hade jag inte mina barn, så! De är' i stället något, de! Det är roligt för en mor, skall jag säga. När Dion föddes, min lilla vän, så hade han, åh herre Gud! Tänk! Segerhufva! Min man! åh, ni skulle bara känna en sådan man! Lille mannen min! Den lille rare gubben min. Robert ja, han kom in. Min innerligt högt älskade, sade han. Det blir ett geni. Himmelske Fader! Ett geni! Vi är lyckliga i vår fattidom, vi. Tror du det, lille gubben min, sa jag. Anna, min lilla gumma, det tror jag, sad han!

— Var det er man som hade segerhufva? — frågade den ryska frun med artificiellt, men väl speladt intresse.

— Åh, men kära hjertandes, det syns att hon inte fått några barn än! Fast det skulle visst inte bli några segerhufvor; nå nå, hvem vet, herr Adolf är inte så dum som folk sade förr, nej... Åh! hvar var jag nu igen? Lilli min docka, gå och tag mammans näsduk ifrån muffen, nej du, från pappas bakficka. Jag måste skicka bort ungen, det är inte bra att ungdom hör sådant här. Ett ungt oskyldigt barnahjerta. Ack! Lilli är så oskyldig. Tänk, hon vet ingenting. Rakt ingenting. Härromdagen...

Hon lutade sig helt nära intill sin granne och fortsatte hviskande. I samma ögonblick hördes ett buller från rummet bredvid, dörren öppnades och herr Mäienens mage syntes, åtföljd af honom sjelf. Han kom in som en ångmaskin, pustande och med fart, och i hans kölvatten sväfvade de andra in som sjöjungfrurna efter Ägir. Fina i ljusblått, Lilli i ljusrött och Clara i gult. Sist Dion och Adolf släpande på sina instrument. Det blef ett stämmande och knäppande, ett dragande med stolar. Ett välsignadt försök med noter och kuddar på pianostolen, ett löpande öfver tangenterna, ett bestyr och ett bråk. Det skulle »_or_ganiseras» musik.

Fina uppvek sina klädningsärmar, som om hon beredt sig till kalfslagt. Så rullade och vek hon på noterna, gjorde hundöron på hvarje blad, skrufvade stolen ännu en stund, påsatte ett par blå glasögon, gaf bröderna en blick som en fältväbel, den der låtit ladda kanonen och ropar: fyr! höjde begge händerna, slog ned med ett brak och började.

Då de spelat en halftimme och stycket var slut, frågade Adolf troskyldigt: — Hvad hette det der vackra stycket? — hvarpå Fina med en knyck på nacken svarade:

— Trio.

— Hvem har komponerat det? — hans fråga var denna gång framställd ytterst ödmjukt.

— Beethoven naturligtvis.

— Åh, det kunde man så väl höra, det var förtjusande, briljant, sött, charmant. — En kör från de olika

åhörarne slösade med alla de för tillfället mest passande adjektiver, det haglade beröm, pappa Mäienen klappade sina söner på deras späda axlar och kysste dottern på den jungfruliga pannan.

— Ja, det säger jag bara, att det är något, det! Hvad sägs om det? De spela no minsann som m_ä_stare. Tre sådana har *jag* no aldrig hört på k_on_serterna, det är no riktigt sanning, det!

Fru Mäienen sprang fram och tackade sin dotter, de gröna negligébanden fladdrade om henne, hennes ögon lyste af stolthet och förtjusning. Fina sjelf torkade svetten från pannan, snöt sig och förklarade anspråkslöst, att »det här var nu ingenting, herrskapet skulle bara höra min solokonsert».

Fru Bäck, som med skäl fruktade för sin nya flygels hållbarhet i profvets ögonblick, gick till gruppen och blandade bort samtalet om solokonserten. Hon ville gerna höra Dion, andra Wieniawsky, som hon så smickrande kallade honom. Det skulle vara en sällsynt njutning, ifall han ville vara så god.

Dion bockade och tog fram fiolen. Han stämde och satte instrumentet på försök under hakan. Jo, det passade. Så slängde han upp sitt tunna artisthår, som likt en mörk flottig rullgardin på alla sidor föll ned öfver halsen, tog ett fast sigte på Nadja och begynte sin käpphäst legenden.

Hvad som fattades Fina i känsla, det hade han. En späd rosslig ton, som för mycket påminte om katt-tarmsträngar, eljes ungefärlig renhet, någon ansats och god rytm. Det var en elev, sådan som de flesta, som komma in i nedersta violinklassen på konservatoriet, icke sämre, icke bättre. Musikalisk nybegynnare, icke utan anlag.

Men han gjorde stormande lycka. Föräldrarna omfamnade hvarandra och sågo med tårade ögon på sitt segerhufvade geni. Fina applåderade, Adolf med, och småsyskonen hoppade omkring honom likt gula och röda små fjärilar. Fru Bäck var värtalig i sin hänryckning, och Dion sjelf bockade och tackade, skinande af vänlighet och en viss blygsam artistisk sjelfmedvetenhet.

Fru Granberg steg fram och räckte den unge mannen handen. — Ni har gjort mig en stor glädje — sade hon, — det skulle vara mycket roligt, om ni ofta i vinter ville besöka oss!

Detta var en stor kompliment, ty hon hade icke för vana att slösa med sitt beröm. Dion tog värdigt och likt en gammal lagerkrönt konstnär emot alltsamman, men häftade ännu sina ögon envist bort åt kakelugnen. Hans blickar uträttade dock ingenting. Nadja och ingenjören sutto alltjemt qvar, fördjupade i samtal.

»Småfröknarne», de sjuttonåriga tvillingarne Clara och Lilli, skulle så fram och sjunga. De drogo ned klädningslifssnibbarne, jenkade om rosetterna, stälde sig på ömse sidor om fru mor, som ackompanjerade, och gåfvo till lifs en af Mendelsohns duetter, »Ach, wie so bald».

Allegro agitatot »uppfattades» af sångerskor och accompagnatrice som ett vanligt andante. De små fjärilarne sjöngo klockrent. Det var som två myggor en ljum sommarafton, när man fält ner gardinen och det eljes är moltyst i rummet.

Så vekt och oskyldigt, så spädt och klart. Den lilla duetten kunde gerna ha hetat »liljornas grafsång» eller »sylfidernas dödsdrömmar», eller någonting annat i den stilen. De små applåderades väldigt och föredrogo derpå en mängd visor af Gumpert efter trasiga noter. En af sångerna hade en hop fioriturer och Clara sjöng dem con amore. Det var omöjligt att höra den lilla lärkan utan att känna sig rörd. Någonting mer täckt och sant musikaliskt kunde man ej höra. En miniatyr-genre, men korrekt utförd. Ett bullrande jubel belönade den uppträdande.

— Är det inte en stor och präktig operastämman, en riktig *it_aliensk_ko_lorator* — skrek fadern och klappade Clara på hufvudet — det har ju jag alltid sagt! Får jag no bara tjensten här i Petersburg, så skall hon minsann till stora operan, så sant som jag heter Robert Isaak Elias Mäienen! Och då skall hon också sjonga på finska, så sant som vi ä' finnar. För det är något, det!

Åter var fru Bäck framme vid pianot, denna gång med Nadja vid handen.

— Några finska nationalsånger — bad hon, och Nadja satte sig ned.

Hon begynte med några fatala preludier och treklanger, tog sedan en hop qvintparalleller, som skulle låta riktigt »stiliga», och föll så in med sången.

Hon sjöng en finsk folkvisa, en af de skönaste bland de sköna. Hennes verkliga starka och malmrika stämman saknade ej vällyd, hon sjöng icke alldeles rent, men det var icke alltför skärande. Hon kunde ej ha valt bättre. Sången klädde henne. Den gaf hennes stämman skönhet, liksom de vackra orden redan i och för sig voro musik. Hon uttalade tydligt och fick väl fram det passionerade i denna visa, hvars herrliga slutstrof skulle kunna röra en sten.

Om de andra gjort lycka, så uppväckte Nadja fullständig storm. Fennomanerna kysste henne, omfamnade henne, det proponerades du, farbror och tant öfver lag. Atte strålade, han bad henne i later och blickar om förlåtelse för att han förut behandlat henne så illa. Fru Bäck slungade en störtsjö af rysk förtjusning öfver henne. Carl stod qvar vid kakelugnen. Så svekoman var han icke, att icke den underbara sången tjusade hans själ ... och så mycket man var han, att han förstod, att hon sjöng för honom. En tår steg honom upp i ögonen, han sårades bittert öfver att hans hustru intet ord hade för sångerskan, utan stod stel och kall. Han fann henne så obehaglig just nu, känslolös och taktlös.

Dock Nadja märkte ingenting. Hon njöt af sin triumf och nekade bestämdt att sjunga mer. Dels kunde hon ingenting utantill, dels ville hon tala med ingeniören.

Fru Granberg begynte i detsamma taga afsked. Nadja bad att få följa med dem. Naturligtvis kunde man ej säga nej. Man tog en istschwoschick, de båda damerna sutto tysta och stumma inuti, Carl satt på kuskbocken. Nadja hade förlorat sin pratlust, frun paralyserade henne totalt. Ändtligen voro de på andra sidan Liteinaiabron och stannade vid Granbergs port. Carl följde sin hustru till porten, låste upp, låste igen om henne, vände om och hoppade derefter i släden bredvid Nadja.

De körde tillbaka i den kalla och stilla natten. Nu först såg Carl, att det var alldeles stjernklart. På afstånd skimrade der tusen och tusen af rödaktiga gaslyktor på andra sidan Newan, och floden låg bred och vid likt en väldig hafsfiärd, bunden i famnstjock is.

— Oh, jag fryser — Nadja smög sig närmare intill honom — Er hustru är så kall, så!

Carl teg, han beredde sig att ge henne sin pels.

— Nej — sade hon — låt mig komma inom den, eljes blir jag sjuk när jag fryser så här.

Han tog upp pelsen, hon gömde sig vid hans barm.

— Oh! jag är så ensam i världen — det kom efter en stunds paus — vill ni inte vara min allra bästa vän?

Carl svarade icke, han tryckte hennes hand. Han ville visst icke göra sin hustru för när, nej, långt derifrån, men han kunde å andra sidan inte heller vara oartig mot en så ensamt stäld ung varelse som Nadja. Han tyckte hans pligt ålade honom ridderlighet, ja, en viss vänskaplighet. Han rördes af det stora förtroende hon visade honom, han fann det så intagande, detta barnsliga, okonstlade sätt. Dessutom såg han väl, att han gjort ett djupt intryck på henne ... hon förstod minsann ej att dölja sina varma känslor.

Hans förnuft protesterade en liten smula mot dessa resonemanger, men det hjälpte inte. Nadja låg mot hans barm, pelsen värmdde dem begge. Hans ridderlighet och vänskap vidgade horisonten betydligt under resan, hon höll hans hand inne i muffen, smekte den och kysste den. Då de hunnit hennes hem, brände den första kyssen het på hans läppar, och då de skildes, hade han gifvit henne löfte att komma redan i morgon.

Fru Granberg låg hemma och grät. Gång på gång steg hon upp, lyssnade vid den öppnade fönsterluckan, gick till spegeln, såg sig i sitt elände, grät än mera, gick till tvättfatet och lät det friska, iskalla vattnet gång på gång skölja bort de varma tårarne.

Om ett par timmar hörde hon hans steg. Hon visste precis hur hans bottforer knarrade i den hårdt sammanpackade snön på trottoaren. Han gick uppför alla trapporna, det kunde dra om en minut, så kom han i förstun, sedan i tamburen. Nu tog han af sig sina kläder — så kom han in i salen. Ah! hon skulle vara så vänlig, icke säga hur sjuk hon var, hur sorgsen, hur misstänksam, hur väl hon skulle behöft hans hjälp, hans, hennes egen mans! Hon skulle tvärtom visa ett vänligt ansigte. Hon skulle le, ja, se så snäll ut. Med det samma brast hon på nytt ut i gråt.

Han hörde vid dörren den undertryckta snyftning och de häftiga suckar, som hon förgäfves försökte qväfva. Då vände han om, gick genom salen till sitt rum, stängde dörren med något hård hand och vred den i lås efter sig.

När pigan på morgonen kom in med fruns chokolad och herrns kaffe, hade den lilla frun just somnat. Med utvattnade röda ögon såg hon upp.

— Kom hit, Anuschka.

— Ja, matmor.

— Lägg din hand på mitt hufvud! Så der ja, det är så skönt. Du är snäll, Anuschka. Jag har en snäll flicka i dig, Anuschka, och det är godt, när man är sjuk och ensam.

Pigan pysslade vänligt om sin matmor och kysste hennes hand. Hon förstod så godt situationen. Hon hade varit med om sådant förut, på andra ställen. Hon hjälpte på med morgonklädningen, ledde frun till bordet, serverade chokoladen och kammade håret. Så gick hon in till herrn. Fru Granberg tog sitt handarbete, tårarne trillade en efter en ned på den lilla småbarnsskjorta hon sydde. Och så tryckte hon sina läppar mot det fina linnet och kysste det innerligt, som hade det förstått henne.

De talade härefter sällan till hvarandra, de två, herrn och frun. De »förstodo» icke mer hvarandra. Han gick sin väg, hon sin. Han var så mycket ute, alltid affärer. På qvällarne var han än hos den ena, än den andra kamraten. En gång skulle han gå till Sibrynoff — på bjudning. Kl. 8 kom Sibrynoff och sökte honom. Frun förstod för första gången, att Carl hade talat osant. Hvar var han? Hvad gjorde han? Hvarför var han ständigt borta, hvarför var hon så ensam? Var det kanske alltsamman hennes egen skuld? Hon hade visst alltid visat sig för kall, emedan hon var för blyg att blotta sina verkliga känslor för honom.

Hon funderade och tänkte, hon grubblade och led. Hon ångrade allt och fattade hundra nya beslut. Hon begrät sin försvunna lycka, som hon en gång begråtit sin moders död. Men hon hade denna gång ingen att förtro sig åt. Inga egentliga vänner i den stora främmande staden, hvars språk hon ej kunde. Den ende hon hade kunnat förtro sig åt var Adolf Bäck, och han var ju dock »ej egentligen» qvinna. Så behöll hon sin sorg för sig sjelf, och dagarne gingo, tunga och långa.

* * * * *

En af Dions buketter med band i de finska färgerna var fästad på »ryssgudens» bild i Nadjas rum. Den eviga elden brann och osade der framför, det var en ynkelig liten låga, lampan var illa skött och grön af erg. De vissnande blommorna spredo en angenäm doft, men hängde redan med bladen, liksom de vetat, hur föga glädje de gjorde den de voro ämnade åt. Dion hade dock haft så stor möda att få ihop pengarne. Stackars pappa hade så litet, och det måste räcka till för allt möjligt. Dion hade lånat litet här och litet der, 25 kop. af Fina, 10 kop. af mamma, 5 af små fröknarna och 15 af Adolf. När han så till sina egna 30 kop. lade pappas blanka rubel, så hade han summan.

Man arbetade i Mäienenska familjen ifrigt för Nadja. De sågo i henne en ny profet för sitt fädernesland och voro lika ifriga att befrämja hennes sak, som om hon varit en af deras allra närmaste. Fader Mäienen, som fått ett lönande arbete af en privat person i Petersburg, tillbragte sin lediga tid med att agitera för henne lika energiskt som för sina egna underbarn. Att få Fina in på konservatoriet som lärarinna, Dion och Adolf i kejsrerliga operans kapell som kammarmusici och tvillingarna till operan eller till konsertsångerskor, det var hans plan, och han fruktade icke ett ögonblick, att den kunde gå om intet. Nadja skulle genast få engagement vid stora operan, annat kunde väl inte komma i fråga med hennes stämman och dramatiska begåfning.

Han var en ifrig korrespondent till ett par af landets finska tidningar. Med glödande färger skildrade han »en privat-soirée i en petersburgsk societé» och beskref noga det musikaliska programmets utförare och utförarinnor. Den finska hufvudstadens publik fick till sin förundran höra, att Nadja Sergeiewna gjort fullständig furore som kammarsångerska, att Finland i denna sin unga dotter hade en musikalisk stjärna af rang, hvars stämmedel, känsla och stora begåfning säkert voro fenomenela. Landet hade så föga råd att förlora en talang, att det vore att tillråda, att man toge vara på denna, skaffade henne medel, först att utrikes utveckla sina rika och lofvande anlag för att sedan möjligen få henne engagerad i St. Petersburg eller Helsingfors, om hon ej, som så många andra stora, föredrog att stanna ute, vid någon verldsteater borta i Södern.

Och detta var icke det enda man läste om Nadja. Den unge svekomanen Carl Granberg, som var tillfällig medarbetare i ett af hufvudstadens mest ansedda svenska blad, skyndade sig att meddela Nadjas succès till sina läsare. »Det är en originel och rik begåfning», skref han, »ett naturligt, friskt sprudlande geni, värddt uppmuntran. Framsprungen som en kraftig telning från den folkstam, hvars ädlaste söner och döttrar fått andlig näring från brödralandet i vester, har hon någonting till hälften svenskt i hela sin uppenbarelse. Högre, fyllig och stark påminner hon om en af Tegnér beskrifven Ingeborgsfigur, på samma gång som hennes eldiga glänsande ögon tala om österländskt inflytande, och hennes varmt bruna hy om lifligt kosackblod. Men», slutade han, »fröken Sergeiewna är en dotter af vårt land, och vårt land skall hafsa äran af henne, när hon en gång färdigrustad står på scenen, redo att mäta sig med de bästa vårt land hittills kunnat prestera. Fröken Sergeiewnas många gynnare och beundrare i Petersburg vänta att kunna utverka ett statsanslag till 1:sta maj, då det är ett faktum, att vår unga landsmaninna hittills haft att kämpa mot stora ekonomiska svårigheter. Hon har beklädt de anspråkslösaste platser för att kunna dra sig fram, och hon har arbetat med en rörande ifver under kampen för lifvet. Detta mål att bli konstnär har dock ständigt som högsta ideal sväfvat för henne — och det är genom törnen hon vandrat fram, omgifven af förtal, intriger och afund af forna kamrater, som missunnat henne hennes rikare begåfning. Att sålunda en ljusare framtid må beskäras denna uppgående stjärna, önska vi här alla, vi som haft tillfälle att höra och beundra hennes vackra sång.»

Vidare hade man till hennes förmån tänkt arrangera en soirée, hvartill biljetter skulle säljas först under hand och så offentligt. Familjen Mäienen skulle naturligtvis biträda. Fina skulle spela solo, Dion spela sin Wieniawsky, småfröknarna sjunga Gumpert och frun ackompanjera alltsamman både det vokala och det instrumentala.

Det blef ett oerhördt bråk. Mäienenens sletto ut flere par skor under sina promenader från den ena ändan af staden till den andra. Ingeniör Granberg hade de ekonomiska arrangementerna, och det var inte det minsta. Fru Bäck hade åtagit sig att presentera Nadja för några ryska musici, hvilkas välsignelse det var godt att ha till sitt förehafvande; hon hade äfven lofvat att hjälpa med råd och dåd angående toaletten, i fall det skulle behövas.

Det var nu planen. Nadja visste af ingenting sjelf, hennes vänner hade tänkt för henne. Allting var redan afgjordt då hon blef underrättad, sal hyrd, tillstånd utfärdadt, dag bestämd, programmet uttänkt, allt utom hennes två solostycken och två ensembler. Detta skulle hon naturligtvis bestämma sjelf.

Förnöjda och med lätta samveten gingo så en vacker marsdag fru Mäienen och fru Bäck till Nadjas bostad för att meddela henne den glada underrättelsen, att hon bara behöfde sträcka ut handen för att få några och hundrade rublar, bara sjunga några små enkla toner, allt besvär vore undanröjdt, allt klappadt och klart, hon hade nu bara att niga och tacka.

När de båda fruarna stego in, träffade de den unga damen insvept i en ny och elegant nattrock, liggande på soffan med fötterna på fåtöljkarmen, en roman i handen och cigarr i munnen.

Hon steg upp, förvånad och generad öfver besöket och glömde att be de främmande sitta ned. Hennes frukostbricka stod på en stol, en mängd klädespersedlar lågo på en annan. Öfver pianot en ljus, något trasgrann sidenklädning, och vid soffan stod hon sjelf med gapande mun och ett misstroget, icke välkomnande leende. Fru Mäienen tog till ordet.

Efter otaliga utrop och onödiga preludier kom hon slutligen fram med sitt ärende. Man hade, för att bereda fröken Sergeiewna tillfälle att låta höra sig, arrangerat en liten konsert, en liten söt konsert; ifall fröken ville sjunga, skulle hon få alltihop, hela nettot. Kanske ett par hundra rubel, hvem vet, hon hade många beundrare, kanske flere hundra rubel. Tänk!

Den lilla godhertade gumman strålade som en sol, hon blinkade vänligt med sina blanka och stora ögon, böjde af och an på hufvudet, som om halslinningen satt för stramt, men det var idel välvilja. Hon älskade att göra andra glada. Det var hennes mission i lifvet att lyckliggöra alla, som kommo i hennes närhet. Voro de bara inte hennes fiender på ett eller annat vis, så voro de hennes vänner. Och hade de något med den finska saken att göra, så kunde hon gå i elden för dem. Hon idealiserade sina »vänner» liksom hon gjorde med sina barn. Hon omstrålade dem med helgongloria. Hon kanoniserade dem, så att de blefvo så fläckfria som de första kristna martyrerna. Hon pådiktade dem allsköns fullkomligheter. Och när hon så fått dem färdiga, föll hon ned och tillbad tillika med sin »lille gubbe, den käre Robert Elias», lille Dion, lille Adolf, unga Fina samt begge småfröknarna.

Hon gaf sig ingen ro, innan de förut vunna vännerna föllo till fota liksom hon. Hon måste ha med sig alla trogna. Hela klicken.

Hur ofta blef hon icke bedragen! Men det märkte hon icke. Hon trodde ändå. Hon steg alltid upp igen, hur hon än blef slagen till jorden. Hennes spänstiga natur kände icke slagen. Hennes goda hjerta måste likt ett ymnighetshorn evigt flöda öfver. Och det fans alltid någon, som först tog emot...

Fru Bäck var så nyligen gift och hade ännu så litet att göra, att det för henne var ett icke oangenämt tidsfördrif att »protegera konsten». Nadja var till hälften hennes, till hälften hennes »lille mans» landsmaninna, för tillfället kunde man ju pröfva krafterna på henne. Hon tyckte alls icke om henne, men var för mycket verldsdam för att låta sina tycken kujonera sig. Dessutom voro ju de finnar hon sett, i allmänhet smått originela, med Nadja var det ju föröfrigt förklarligt nog, en fattig fiskarflicka... För resten helt poetiskt!

Nadja hade stående hört på fru Mäienen. Hon hade svårt att förstå. Men ändtligen begrep hon. Det slog henne som en blix. Hon konsertgifverska, hon solosångerska! Något så roligt hade hon aldrig tänkt sig.

Hon slog ihop händerna och gaf sig till att skratta. När hon kunde hejda sig, slängde hon sig ned på soffan och utbrast, ännu i skrott:

— Men är ni galna, gummor, *hvad* skall jag sjunga?

Lilla fru Mäienen blef litet dekontenancerad, fru Bäck gjorde en något förvånad mine med sin mustaschbeprydda läpp, och begge sågo på hvarandra.

— Ni ser ut, som om ni inte förstod svenska, — fortsatte Nadja, — hvad skall jag sjunga?

— Någon liten vacker aria, — proponerade fru Mäienen blygt, — om vi skulle ta Lucrezia Borgia, »nella fatal», — och hon gnolade melodien.

— Nella Fatal? Känner jag er Nella! Visst inte. Hitta på något annat.

— Kanske Fidès' aria ur »Profeten.»

— Hvad för en profet? Daniel eller Manasse, dem känner mamma till, inte jag.

— Men mitt kära barn, ack, hvad ni är naiv och söt, ja, det är så nått, är det inte, fru Bäck? Var ni inte vid ryska operan, jag trodde ni kunde alla möjliga stycken?

— Jag sjöng i kören i den der Kocks operetter, och min altstämman i »En löjtnant i kloster» kan jag ännu, den lät så här:

Hon trallade och klappade takten på den lilla fruns späda axlar.

— Men, min söta flicka, något kan ni väl?...

— Jo, »Joachim uti Babylon
hade en hustru Susanna».

De båda fruarna skrattade. Det frivola skämtet hade något godmodigt, som de icke kunde motstå.

— Nå, och mera?

— Den här duger kanske: »Har ni hört en så ynkeliger händelse». Ja, den är om kungen i norra Amerika, vill frun ha den?

— Allvarsamt, mitt barn, kan ni inga programsånger, passande för konserter? Några ordentliga repertoirstycken?

— Jo, »Minä seison», »Yksittäin ole heittäty», »Toull on mun», »Minun kultani kaunis» och — »Rullan går».

— De blir charmanta som ett smånummer, men ni måste ha en introduktionsaria.

— Skall det vara en marsch, så tar vi Björneborgarne?

— Ni har ingen aria?

— »Såa blomaande hallena», är det en aria eller är det något annat?

— Jaså, ni kan det der, den är ur »Martha». Ska vi försöka ... hur högt vill ni gå?

— Hur högt som helst, gerna för mig.

Fru Mäienen vände sig till fru Bäck:

— Beundransvärdt! Hur högt som helst! Vi ta den i Ess dur — på försök.

— Hör på! Nadja satte sig på fåtöljkarmen och försökte sjunga. Men det passade inte med accompagnementet. Fru Mäienen gjorde hvad hon kunde, generad för sig sjelf och för sin protégé, men det gick inte. Nadja hade »glömt» takten. Melodien hade gått henne ur hufvudet. Och i höjden skrek hon, så den helige St. Isaks heliga eld var nära att blåsa ut. Det var alldeles stört omöjligt.

Fru Mäienen vred sig på pianostolen, fingrade på sina hattband, hostade, rodnade och visste inte hvad hon skulle tänka.

— Jag skall skicka hit Dion med noter, — menade hon, — och så kan han lära Er.

— Kan Dion plugga? — Nadja var så glad som en fågel, — jag behöfver en riktig tusan, om jag skall få i mig någon krånglig takt. Men känslan, den skall han inte behöfva lära mig, för kan jag en gång noterna, si, då sjunger jag så ni skall få ondt i magen allihop af bara känsla och passion. För det är det, som är min furore, sir ni, små gummor! Begriper ni det, hva'?

Hon bearbetade alltjemt fru Mäienens skuldror och tog fru Bäck beskyddande under hakan. Damerna bjödo Nadja hvar sin afton »på repetition», lofvade skicka Dion och gingo. På återvägen voro de båda tysta. De tvekade att omtala sina intryck för hvarandra. Fru Bäck, emedan hon ansåg fru Mäienen sig så underlägsen, att hon icke trodde sig bli förstådd. Fru Mäienen, emedan hon kände, att hennes

nyaste pelarhelgon var färdigt att hoppa ned med hufvudet förut från piedestalen för att ta till fötters.

Och de skildes under förbindliga leenden, vänskapsförsäkringar och varma handtryckningar.

Några timmar senare satt Nadja ensam med sin lampa i rummet. Det var nu städadt och fint, på bordet doftade en blomkorg full af friska rosor. En dyrbar matta, ännu med prislapp på, låg på golvet, och en magnifik toiletspegel hade fått plats der den fula byrån nyss stod.

Utan att knacka steg ingenjör Granberg in; Nadja sprang upp och kastade sig i hans armar. Han tryckte henne till sitt bröst och betäckte hennes hufvud med kyssar.

— Du ruinerar dig, Calle lilla, — sade hon, — sådana blommor, och sådan solfjäder! Du skämmer alldeles bort din fiskarflicka! Men — så är hon också lycklig! Säg! och du?

Den unge mannen svarade icke. Han såg upp med en stor, feberaktig älskareblick och tryckte henne ännu en gång till sig.

— Kanske du ruinerar mig ... det är möjligt, — hviskade han, — men du är ljuf att ha i armarne! Min fiskarflicka! Min omisstänksamma älskling. Ja, jag ger dig hvad jag kan, litet af hvad jag kan undvara, men du, älskade, du ger tusen, tusenfaldt mer, du ger det dyraste du har, utan klagan, utan tvekan, med kärlek och entusiasm, du ger dig sjelf, och du offrar allt — allt, till och med ditt goda namn och rykte. Du knusslar icke, du! Hur skulle då jag kunna tveka?

— Bryr jag mig om rykte, då jag har dig! — Hon omfamnade honom på nytt.

— Och jag, jag tänker icke på konventionela band och tråk och gnat och olycka, när jag har dig.

— Min hjertepojke!

— Min engel!

Nadja började berätta om fruarnes besök. Den unge mannens excentriska blickar voro fästade på henne med ett uttryck midt emellan melankoli och fanatism, han såg henne, men hörde henne icke. Han hade redan offrat så mycket och var redo att ge henne mycket mer. Hemmets frid och lycka hade försvunnit som en rök, hans arbetslust var borta, hans hälsa led. Hans lilla obetydliga förmögenhet kunde hon få, den var han skyldig henne som den ringaste återgåld — men hvad var det emot hvad han velat ge? Sin själ, sitt hjerta, sitt lif, sin tid. Allt!

De togo en droschka och åkte ut. Vår luften trängde stark och ljum genom de öppnade fönsterna. De superade på Petrowsk, men Carl längtade hem ... till Nadja.

Sent på qvällen suto de åter i hennes lilla salong. Fönstren voro äfven här öppna, endast de skira gardinerna nedfälda. Månen sken in blek och fager. I spegeln, den nya stora toiletspegeln, Carls sista gåfva, återspeglades rummets motsatta hörn så vackert. Der stod pianot, bordet med blomsterkorgen, Nadjas stora mörkröda fåtölj och dörren midt emot. Draperier i samma färg föllo ned och täckte till hälften ingången till sofrummet, tapetseradt och möbleradt i grönt.

Han drog henne sakta till spegeln. I det osäkra skenet stodo de der och betraktade hvarandra. Han var ljus och blek, hon mörk och blossande. Han svärmisk och poetisk, hon redig och realistisk. Hon slöt sina ögon och lät sin leende mun kyssas. Och så, när det blef hennes tur, dolde hon hans ögon med sina händer och ledde honom som en magnetisör hvart hon ville. De mörkröda draperierna föllo slutligen ned för det rum, der St. Isaks eviga eld brann. Och i den nya toiletspegeln speglade sig månen ensam. Rosorna i korgen vissnade allesamman. Hon hade glömt att stänka dem med vatten, och vatten behöfde de för att lefva. Carl hade tillbringat en hel förmiddag för att ordna dem riktigt smakfullt. Och han hade betalat så mycket for dem, som Kajsa hade kunnat lefva af en hel månad. Men nu dogo de ohjelpigt. Nadjas små skratt ljödo ifrån det gröna rummet, dämpade af det tjocka förhänget, de förtonade och tystnade slutligen af. Klockorna i tornen slogo fyra. En svag strimma af dager trängde in genom rutorna.

Sakta lyftades gardinen vid dörren upp. Den unge ingenjören smög fram med stöflarne i handen. Hans ögon flammade, hans kinder voro blårröda. Han skyndade ut, kastade en slängkyss mot den åter tillslutna dörren och försvann. Nu sof hon ljudligt. Hennes andedrag voro regelbundna och djupa. »Naturbarnet» drömde, tills solen var högt uppe.

*****

Fru Bäck hade ett ovanligt långt samtal med sin man. Herr Adolf berättade i skonsamma ordalag en idealiserad upplaga af Nadjas historia. Men han romantiserade mot sin vilja. Han hade gerna velat vara sann och var det på sitt sätt. Endast att hans sätt att se sakerna var så vackert. Hans naturel tillät

honom icke att uppfatta verkligheten som den var. Han såg världen som genom ett rödt försköningsglas, som hade den lyckliga egenskapen att aflägsna det fula och dåliga på samma gång det ännu mer framhäfde det vackra och goda.

— Vi voro vänner — berättade han och slog troskyldigt upp sina ögon och blickade in i sin hustrus klara och skarpa bruna — vi voro vänner, på det viset att jag tog emot henne hemma. Ibland, när hon var exalterad, kastade hon sig i mina armar, fastän jag sade, att det inte alls gick an.

— Horribel person — afbröt frun.

— Jag betalade hennes utgifter en tid ... jag trodde, att det var min pligt som hennes bekant.

— Saliga äro de som tro — frun talade litet à part.

— Men så gjorde hon dåliga bekantskaper. Hur det var, kom hon på sjukhuset. Du förstår! Barnet dog. Hm, professorn — hm, skaffade henne en utmärkt bra plats, der hon fick stor lön och blef firad och hållen som en prinsessa.

— Dygdens belöning.

— Derefter, hm, hon fick snart engagement vid en ambulans teater, der det gick bra i början, tills hon en afton blef sjuk på teatern.

— Tills hon åter igen kom på sjukhus? Hvad? Och professorn...

— Nej, visst inte. Åh! hvad kan du tro? Hon blef sjuk på scenen, tog afsked och kom hit, som vi vet', för att studera.

— Vet du hvad, Attuschka, vi kan ju betala för henne hos en sånglärare, låta henne ta lektioner hos min gamla guvernant i spelning, så kan hon med det samma få lite »sätt», för nu är hon alltför vulgär. Fina Mäienen öfvar in henne till konserten. Hon har det svårt, mycket svårt. Protégén är visst mer än lofligt dum.

Herr Adolf bad sin hustru att tala med fru Granberg, för att få henne att intressera sig för Nadja, men fru Bäck ville icke. — Gå sjelf — sade hon — *mig* förstår hon icke, och dig tycker hon om! Hon är inte af mina får. — Och dermed tog hon sin man under hakan, klappade honom beskyddande på hans bleka kind och gick.

Herr Adolf iklädde sig sin promenadkostym, lät pigan hjälpa på sig pelsen, tog ett par nya gredelina glacéhandskar, trädde ytterligare på dem pelsfodrade mufftiser, tände en liten fin papyross och gick med små försigtiga steg den långa vägen åt finska jernvägen till.

Frun var hemma och tog emot. Hon satt i en fåtölj med sitt arbete och log trött, men så vänligt hon kunde emot sin släkting. Atte observerade, att hennes ansigte hade samma uttryck som man ofta återfinner hos en viss kategori af gifta qvinnor.

Man kunde säga, att hon såg försummad ut. Liksom en krukväxt, som stått i skuggan och som man glömt vattna.

De talade om likgiltiga ämnen. Atte trodde för resten, att alla ämnen i världen voro henne likgiltiga. Hon var som uttorkad. Och ännu för ett år sedan hade han sett henne glad, liflig i sina rörelser, med rodnande kinder, visserligen blyg och stillsam, men intresserad och varmhjertad. Då hade hon varit lycklig. Hade några få månaders kroppsligt illabefinnande kunnat göra så mycket? Det var då väl, att hans hustru var så frisk. Han var innerligen förnöjd med sin lott och med hela världen. Gerna hade han hjälpt sin släkting, om han kunnat. Men — när icke ens läkarne...

Äntligen tyckte herr Adolf sig böra komma fram med sitt ärende. Det skulle bli en konsert till förmån för den fullkomligt medellösa fröken Sergeiewna, ville hon icke intressera sig därför, köpa några tiotal biljetter för den stackars värlösa flickans skull?

— Nej, det vill jag verkligen inte, jag hatar det usla kräket, och kunde jag göra henne något ondt, så gjorde jag det ... men nej, det skulle jag likväl inte. Jag orkar egentligen inte heller hata henne nu mera. Hon är mig endast vidrig som en giftig spindel. Men hjälpa henne — det bryr jag mig inte om.

— Du dömer förfärligt strängt. — Atte såg förebrående på henne. — Du är kanske ännu — svartsjuk! Hvad? En liten smula?

— Inte nu mera. Då jag fick visshet, var jag ju rasande några dar, — jag skulle kanske säga några veckor, — men så, ju mer jag fick tänka mig in i allting, dess mer lugnade jag mig. Nu är jag resignerad. Det hela intresserar mig inte. Var så god, fröken Sergeiewna! Var så god! Slit honom med

hälsan. Sug ut blodet på honom, efter han så vill. Jag är snart ifrån det. Men vara med om när det odjuret skall visas för pengar, nej tack.

Hon talade helt lugnt. Hennes stämma darrade icke af vrede och gaf icke någon illustration till hennes ord. Hon läste upp hela detta anathema, som om det varit en katekeslexa.

Der kom blott ett litet föraktfullt drag kring öfverläppen, eljes skulle man kunnat tro, att hon talade om sista snön, det lät så fullkomligt likgiltigt.

— Men — Atte rodnade och hostade af förlägenhet, han aftog stillsamt sin andra handske, höjde handen i nivå med sina ögon, böjde fingrarna och betraktade sina långa välskötta naglar, som om de kunde ge honom förklaring — men jag förstår inte.

— Inte? Hvad?

— Hvad du menar. Du vill väl inte insinuera, söta vän, att din käre man — hur skall jag säga — har något, hm, något slags förhållande, vänskapligt förhållande till — hm, damen i fråga.

— Eftersom du är min enda slägtning här på orten, kan du gerna höra hela historien, om eljes dina finkänsliga öron kunna tåla vid det: din protégé är sedan två månader min mans älskarinna.

Atte var nära att korsa sig. Han hostade nervöst och stack omedvetet alla venstra handens naglar på en gång i munnen, hoppade upp ifrån stolen, satte sig igen och rättade förläget på sin krage, generad öfver sin brist på sjelfbeherskning.

— Herre Gud! Söta vän. Bevare oss Gud! kära lilla ... det är väl inte ditt allvar?

— Det är *deras* allvar ... jag skämtar inte ... ser jag ut, som om jag ljög, tycker du?

Hon lyfte upp sitt allvarliga, förgråtna ansigte med de mörka ringarna kring ögonen. Långsamt slöt hon ögonlocken och öppnade dem så igen och såg länge och sorgset på honom. — Ser jag ut som om jag ljög? — Hon sade det snyftande, men med undertryckt rörelse. Af tonen i hennes röst kunde man ej veta, hur mycket hon lidit.

Atte kände sitt hjerta krympa ihop. Han hade lätt att röras, och tårarna stodo honom redan i ögonen.

— Är det sanning, är det verklig sanning? Kan en menniska — kan vår Carl vara så elak? Hvad skall man göra? Herre Gud ändå!

Han hade tappat koncepterna och satt och såg hjälplös ut. Den ena handen sträckte han ut emot den unga fruns, som han fattade och kysste. — Jag vore glad, om jag kunde göra någonting. Men — hvad?

— Ingenting kan göras, käre Atte, ingenting. Mitt lif är nu en gång förstördt och kan inte bli lappadt ihop igen. Jag reser om en månad, se'n jag samlat en smula krafter, så jag kan komma till Finland. Det är alltihop.

— Resa, utan Carl? Men det kan du väl inte?

— Jo, jag kan det!

— Jag trodde, att...

— Att det förestod mig något? icke sant?

Atte såg ned, återigen litet brydd. — Ja, jag hörde, att du...

— Det *var* sant, det du hörde, men det *är* det inte! Vi trodde för några månader se'n, Carl och jag, att vi skulle bli nog lyckliga att få ett litet barn. Men för några veckor tillbaka, då jag såg — och hörde och förstod...

För första gången darrade hennes röst en smula. Men hon hämtade sig snart och fortfor:

— Då jag förstod, hur det var, då blef jag så upprörd och kunde inte beherska mig! Jag grät och sörjde, och — det var mitt eget fel. Alltnog, jag blef sjuk och — hela vårt hopp gick om intet. Ännu kan jag inte resa, jag har inte öfvervunnit det och inte återfått krafterna. Men — doktorn tror, att om tre à fyra veckor —

— Och hvad säger Carl? Den Carl, den Carl, ack! hur kan han?

— Han har icke ens brytt sig om att höra efter hvad som felats mig. Han har nästan glömt, att jag fins till. Han tycker — för resten liksom jag sjelf — att vi inte passa för hvarann. Han ser mig icke mer, om

han också har mig framför sig. Och det är knappt fjorton månader sedan vi vigdes, lyckliga och sälla.

Atte skakade på hufvudet. Han hade icke mer ord, så grep honom vissheten om denna världens ondska. Slutligen kom han på en idé.

— Du misstar dig kanske, alltsamman är kanhända ett litet ledsamt missförstånd.

Hon nickade långsamt med hufvudet. — Ett litet missförstånd! Om det så väl vore! Jag gick en gång, sjuk och svag som jag var, efter honom, då han sagt, att han skulle gå till klubben, för att hinna upp honom och be honom om förlåtelse för att jag varit ... nå, det der förstår du inte. Emellertid gick han icke i den riktningen, utan åt motsatt håll. Jag följde. Han gick till henne. Jag gick efter. Jag såg hennes namn på dörren och tänkte gå in, men vågade inte. Så hörde jag honom sjunga ... som han förr gjorde för mig. Jag gick då ned, der fins ett kafé i porten, och derinne satte jag mig vid fönstret. Det dröjde ett par timmar, innan de kommo ut. Så åkte de bort. Jag tog en istschwoschick och följde dem. De foro till Pawlowsk. Der togo de in på gula värdshuset. Jag var i rummet bredvid. Då de superat, foro de af igen. Jag följde alltjemt med min istschwoschick. De togo vägen hem till henne ännu en gång. Han stannade der, jag var alltjemt på kaféet. När klockan slog tolf, måste jag gå hem, ensam i mörka natten. Klockan var nära sex, då han återvände. Sedan dess har mycket hänt.

Hon stannade en stund. Klockans pickande lät fredligt i det lilla hemmet. Det var ett litet lifligt kabinettsur inne i det rum, der de suto, i det andra rörde sig långsamt en gammal ärevördig matsalsklocka i förra århundradets stil.

Den unga frun fortsatte:

— Jag sjuknade på morgonen efter den vandringen och Carl tyckte, att han gjort nog, då han gick efter en läkare. Sedan dess har doktorn icke sett honom. Jag heller icke mycket. Han skänker mig då och då en ny bok, en påse drufvor, några resedor i kruka... Nå, det är inte mera, hela historien är slut, det är ju helt hvardagligt, inte sant?

— Men får jag inte tala med Carl, förehålla honom, eller — kanske skicka bort henne?

— Nej — ingenting kan göras. Jag vill, att ingenting skall sägas. Jag har redan arrangerat om allt. Min vän, fru Stenius, hvars man är prest i Kyrkslätt, tar mig till sig. Jag skall läsa med hennes barn, jag får fritt vivre och en liten lön. Det är hvad som passar mig. Jag är ju guvernant. Jag skulle aldrig ha gift mig. Jag, som är så obehaglig. Som har ingenting att bjuda. Med mig *måste* han bli olycklig.

Hon talade för sig sjelf, som om hon varit omedveten om Attes dervaro.
Efter ännu en paus fortsatte hon i samma ton:

— Från första maj är jag bunden vid min guvernantsyssla och, låt se, i dag ha vi tjuugoandra mars ... det är vår, jag blir nu snart raskare. Det är hoppets årstid. Säg, det är ju så, Atte? Den här tiden går det raskt?

— Om du skulle tala med honom sjelf, du älskar honom ju? Hvarför skall du uppge hoppet så der. Fick Carl bara veta detta, så gaf hän nog flickan på båten.

— Jag skall säga Carl allt, innan jag reser. Men det kommer ingen ändring i fråga. Mellan Carl och mig är allt slut. Jag har mist tron på honom. Jag vill aldrig mer tillhöra honom. Jag är för god att äta upp hennes kvarlevor. Han är mig nu så likgiltig som — vore han en annan. Ingenting kan upprätta honom! — Och tro mig, min vän. Han *är* en annan. Och han blir aldrig mer sig sjelf. Han är besmittad och blir aldrig mer frisk.

— Du skulle inte vara sträng och oförsonlig. Tänk på den menskliga naturens skröplighet.

— Ja visst, men ursäkta, så usel är jag inte, att jag behöfver taga på mig den klädning som i månadtal legat i rännstenen. Så usel är jag inte, att jag behöfver taga till mig den man, som i månadtal legat i rännstenen eller det som värre är. Ingenting binder mig. Ingenting skall heller binda honom. Vi vilja begge bli fria.

— Men tänk på världens dom?

— Hvad bryr jag mig om den? Mitt lif är rent som en engels, det veta alla. Min karaktär är utan vank — åtminstone för hvad man kallar »verlden». Om jag felat som hustru, nå, så har jag fått min lön! Jag kan stå mitt öde. Och nu, min käre vän, du måste gå, för jag är trött. Kom hit ibland med din hustru, hon är så snäll. Och — lycka till med din protegé. Du förstår mig ju och är inte ledsen, inte sant?

Hon nickade till afsked. Herr Bäck kysste ännu en gång hennes magra och heta hand och gick, echaufferad och upprörd. Så fort han kom hem, meddelade han sin hustru alltihop. Med många utrop

och korsningar åhörde hon honom, kastade så på sig sin pels, tog en droska och for direkte till Mäienens.

* * * * *

Mäienens hade en liten bakgårdsvåning på tre små rum, högt uppe. I ett af rummen logerade familjens damer, i ett annat herrarne. I det tredje, som på en gång var mottagningsrum och matsal, musicerade man dagen lång. Der stod ett pianino, utbankadt som en gammal åkarehäst, det ljud och klagade från morgon till afton. Grannarne våndades, bultade i väggar och tak, beklagade sig för portvakt och värd, allt lika förgäfves. Det spelade nu mera nästan af sig sjelf, detta pianino. Och när Fina öfvade »stora konserten» derpå, jemrade sig Dions violin i fars rum, medan Adolfs violoncell brummade i mors.

Men belåten var man. Vid sitt skrifbord satt far och ritade med stift och linialer, mor höll på att i stort köksförkläde koka potatis på fotogenköket; småfröknarne diskade och skurade knifvar. Man hade ingen piga, det kom en gång om dagen en madam och gjorde det grofva... Far och »gossarne» buro mestadels upp maten från butikerna nedanför.

Det ringde. Fina, styf i händerna efter en förfärlig octavpassage, öppnade. Fru Bäck! Det blef ett skrattande och fnissande, ett välkomnande och kyssande. Småfröknarna stucko från dörröppningen in sina lockiga tvillingshufvud, slängde bort förkläden och dukar, och trädde in i salongen. Man slet i idel kärvänlighet bort kappan från den besökande, knöt upp hattbanden, ref af handskarne och tvang den välkomna gästen in i främmanderummets bästa vaxdukssoffa, der hon efter ett envist krusande och genom en arkipelag af fåtöljer, bord och pallar, äntligen hamnade alldeles utmattad.

Man begynte strax tala om konserten. Fina skulle spela en fantasi öfver »Don Juan» af Liszt, en rhapsodie af dito och så trion, naturligtvis af Beethoven, med bröderna. Dion skulle ge Legenden till lifs, Adolf en bit Goltermann.

— Och så pluggar jag »Lucrezia» med Nadja Sergeiewna. Ack, hvad hon är söt. — Finas mörkröda, omfångsrika kinder liknade mer än någonsin röda strandladan vid Morsviken, och hennes ögon glänste. — Vi tala finska, och det är så roligt! Hon lär sig så bra. Hon tycker så mycket om mig, vi ä' så goa vänner, så! Vi lär oss också »hafvets unga tärna» af Pacius förstås. Och Dion är också der, och hon är här. Och Dion är alldeles tokig i henne, småfröknarna tror att di ska förlovfa sig och göra konsertresor och få så mycket pengar, att di kan inrätta ett nytt konservatorium i Helsingfors, och der skall jag bli lärarinna och då får jag visst en sju, åtta mark i timmen, för si fröken Algren, som var i Paris...

Fru Mäienen kom in, hon ålade sig fram med vänligt blinkande, af fotogenkökselden glänsande ögon och kinder ännu fuktiga af ångan från den nykokta potatisen.

Nytt välkomnande, nytt ordflöde, allt i samma musikaliska strömriktning.

Äntligen fick fru Bäck med en mycket uttrycksfull gest fru Mäienen att förstå, att de borde vara i enrum.

De unga damerna försvunno som rök dit fotogenkökets läckerheter lockade dem.

Man begynte samtalet hviskande. Fru Bäck berättade hvad hon visste om Nadja.

Fru Mäienen himlade sig och ville icke tro. Det var kanske till sist bara inbillning.

— Kära hjertandes, det är visst förtal! Det är svekomanerna, som ha spridt ut det. Nog är hon litet oförsigtig, men det är ju bara naturen. Det är bestämdt inte sant! Har han varit der en afton — så har han väl läst högt, tills det dragit litet länge ut ... ungt folk ... en svartsjuk fru ... från Åbotrakten, der är' di alltid så tråkiga, så ... nej, det är bara prat, Dion har tänkt sjelf — han är alldeles betagen, nog vet man, unga menniskan!

Fru Bäck gick henne närmare inpå lifvet, visade henne allt flera sannolikheter, hjälpte henne att se och tro, nästan att sticka fingrarna i såren. Men det hjälpte ändå inte. Fru Mäienen var så hjertans god.

— Lilla hjertans kära fru Bäck, vi måste hålla upp henne, hon är finska, riktigt landsbarn, förstår ni, och skall nu sjunga »Nella fatal» på finska, som min lilla englagubbe der har öfversatt! Och vi ha bestyrt om till alla tidningar, och vi ha sprungit här till alla möjliga, och konserten skall bli om åtta da'r och mina barn ska' spela och sjunga, och biljetter ä' sålda, och nu kan det inte ändras!

Det kunde icke ändras. Fru Bäck insåg det nog. Hon menade, att möjligen de, som protegerade en sådan äfventyrlig uppenbarelse, komprometterade sig, men icke heller det kunde numera komma fru

Mäienens att uppge Nadja. Mäienens hade rört på bastrumman, och en gång i farten gick den af sig sjelf och kunde icke hejdas. Reklamerna växte, det var så romantiskt med denna unga sångerska, som var en verklig fiskarflicka, ett barn af folket! Finskt i förening med ryskt, så intressant! Hon hade dessutom lärt sig sjelf allt hvad hon kunde och var så naturlig och ursprunglig, på samma gång som verkligt genialisk.

Konserten gick af stapeln på den bestämda dagen. Huset var något mer än halft. Herr Adolf Bäck hade köpt några och trettio stycken biljetter och delat ut dem som han bäst kunde bland kreti och pleti. Ingeniör Granberg disponerade femtio, hans kamrater, deras fruar och barn, deras väninnor och väns vänner. Flere korrespondenter hade blifvit inviterade, man hade icke försummat något. De Mäienenska numren gjorde lycka, isynnerhet småfröknarnas. Fina i ponsorödt atlaslif hade slagit af ett par strängar med Liszt, eljes hade det gått utmärkt. Nadjas furore var mer artifiel än naturlig. Hon kom af sig i både text och melodi, men skrattade bort alltsamman. Hennes toilett var dyrbar och affekteradt enkel, men bars illa. Hon hade icke glömt sina forna teaterfasoner och sparkade med släpet lika som förr. Sin dramatiska talent visade hon medelst några häftiga rörelser med armarne och med våldsamma rynkningar på ögonbrynen så ofta som möjligt. Några korrespondenter tog hon med sina då och då ut och in vända ögon, andra med sina uppmuntrande leenden och små skratt, hennes »naturliga och otvungna väsende» behagade dem alla.

Damerna deremot intogos genast af en oförklarlig antipati för debutanten. De tyckte, att hon bäst hade passat för något caféchantant, några ville till och med förpassa henne ända till zoologiska trädgårdens tältföreställningar. Icke en tyckte om hennes sång! De funno rösten rå och utan klang samt hennes föredrag lika plumpt som affekteradt. Allmänt anmärktes mot intonationen.

På återvägen från konserten ifriga disputer. Man tatlade bland fruarna dem, som gifvit henne buketterna. Tvenne lagerkransar hade efter folkvisorna tillkastats henne nedifrån, de hade präktiga band i de finska färgerna, och denna hyllning fann man opassande. Men herrarne skrattade åt alla dessa anmärkingar. De funno den nya artisten pikant, retande, artistiskt begåfvad och absolut naturfrisk. Det var bara afunden, som kunde döma annorlunda.

I de ryska blad, hvilkas kritici närvaro på konserten, funnos inga recensioner. Endast i en liten tidning syntes morgonen derpå en svassande blomsterspäckad artikel, deri Nadjas uppträdande rosades som någonting utmärkt. »I den fullsatta salongen jublade en hänförd publik, och ett regn af blommor jemte lagerkransar höljde snart den unga stjernan, som nu för första gången visade sig för en större publik».

I finska blad citerades begärligt allt detta. Nadjas rykte växte. De, som kände henne, ryckte föraktligt på axlarne, men andra gladde sig åt att landet fått en ny storhet.

Med de samlade medlen skulle Nadja resa till Paris, så var bestämmelsen. Hon hyrde sig i stället en egen liten våning, möblerade den och klädde upp sig sjelf. Dion kom på ett märkvärdigt sätt att hjälpa till vid arrangementerna. Fru Mäienens upptäckte för sent, att hon gjort en dumhet i att beskydda deras bekantskap. Pappa Mäienens än hotade än bad sin son, — der var nära att ske en olycka. Dion hade blifvit som en »annan människa», emanciperat sig från familjen, sagt upp »pappas kammare» och svärmade både dag och natt borta på egen hand.

Maj månad kom. Fru Granberg hade rest. Herrskapet Bäckes hade förbjudit Nadja huset, Mäienens förnekade bestämdt hennes existens. De hade aldrig känt någon Nadja Sergeiewna. Der hade bara varit ett åskmoln någonstädes vid horisonten. Det hade stält till någon oreda, i förbifarten slagit ned i deras hem och gjort deras son smått galen. Den älskvärda och präktiga fru Granberg hade också fått en stöt och blifvit skild från sin man. För dem var hon icke mera till, Nadja Sergeiewna, det odjuret.

Ingeniör Granberg hade blifvit melankoliker och gick hos sin läkare hvarannan dag. Han medicinerade och tog massage, men blef icke bättre. Skygg och lynnessjuk undvek han sina landsmän, och de kamrater, hvilkas sällskap han förr mest sökte, flydde han nu som vore de hans fiender.

Fram på sommaren återfick herrskapet Mäienens sin förlorade son. Hon hade fått nog af honom.

Och han, han hade rasat ut. Han hade också fått nog. Och man stekte kärleksfullt den gödda kalfven vid hans återkomst.

Talet om den utmärkta nyupptäckta talangfulla sångerskan Nadja Sergeiewna tystnade fort. Man glömde henne för nya utmärktheter. Statsanslagsfrågan, som för det året blifvit bordlagd, glömdes också. I några smånotiser i finska blad lästes, att fröken Sergeiewna rest till Paris för att utbilda sina ovanliga anlag hos Frankrikes förnämsta mästare. Och dermed var man nöjd. Om man bara hade tålmod att vänta, skulle hon nog återkomma som en storhet.

I den region, dit hon stigit ned, gaf emellertid detta korta rykte henne en viss popularitet. Hon blef

modern och förstod en tid att hålla sig på höjden. Granberg och unge Mäienen förkastades, den förre emedan han plågade henne med sina löjligen fordringar på hennes ömhet för sig allena, den senare helt enkelt emedan han var »både fattig och dum». Löjtnant Ulf, numera stationerad i St. Petersburg, togs till nåder igen, det gamla kamratlika vänskapsbandet emellan henne och honom återknöts på nytt.

Hon förde eget hus, tog en kock, en betjent och en huspiga, hade en bestämd hyrvagn, loge i de olika teatrarne och egen perukmakare. De bättre teatrarne besökte hon dock icke, hon vantrifdes på »italienskan», gäspade sig halft ihjäl på »ryskan» och roade sig egentligen blott på »Bouffe», »Varietés» och andra tvetydigare ställen. »Benstyckena» voro nu en gång i hennes smak. Offenbach hennes musikaliska afgud. Cancan hennes förtjusning. Och i allt detta trufdes hon utmärkt. Och var lycklig.

* * * * *

I det lilla rummet vid Torparbacken sken sommarens aftonsol. Genom en uthuggning i skogen kunde man öfver fälten se en bit af hafvet och holmarne långt borta. Höga skogbevuxna klippor med sluttningar, som stupade brant ned. Och vid stranden lyste den gulröda graniten bjert. Vattnet sqvalpade friskt och grönt om de djupa bräddarne, och några seglare kryssade genom sunden. Det var en augustiqväll.

Rågen vaggade, och längs gärdesgårdarne vuxo höga hallonbuskar, tunga af bär. Lingonen stodo stinna och rodnade på ena sidan, de trufdes öfverallt på de sandiga tufvorna, fetmade för hvar dag och trängdes i klasarne. I de fuktiga dikena suto ännu en mängd öfvermogna åkerbär bland blommor och strå, lärkorna sjöngo alltjemt och sparfvarne småqvitrade i säden.

Ofvanför Kajsas fönster hade svalor byggt sina bon. De flögo af och till med korta jublande skri, stora färdigfjädrade ungar stucko upp öppnade gap ur boen och ville ständigt ha mera. Snart skulle de ut och flyga.

På lilla blomstertäppan nedanför stod en rad resedor och löfkojor. De doftade och aftonvinden bar den fina doften varm och stark in genom fönstret. Grannfamiljens sophög sände en fiendtlig lukt omkring, men vinden kom vänligt från vester och förde bort de osunda ångorna. Den sjuka inne i rummet kände blott de goda.

Golfvet var beströdt med enris, och vid tröskeln låg en sammanflätad, af granrisqvistar hopsatt matta. Elden småpratade i spiseln, sprakade upp någon gång, då en kådig tallgren tog eld, men domnade af igen under askan.

På trefoten puttrade sumppannan. Kaffepannan stod nyskurad bredvid på sanden. Allt var rent i den lilla stugan, skinande och putsadt. I en stor, bred stol satt Kajsa med stickstrumpan, svag och feberaktig. Hon hade haft lunginflammation och lidit mycket. Det onda hade emellertid »slagit inåt», hon hade det alltsamman qvar; inte så att hon låg och yrade som för fjorton dagar sedan, men på ett annat vis.

Det var hennes femtiondeförsta födelsedag, och den firade hon allena. Herrskapet från gården hade sändt henne kaffe, socker och en ny huspostilla med knäppen, alltsamman var lagdt på byrån, pryddigt i rad. En af grannhustrurna hade på förmiddagen lånat henne sin lilla dotter, medan hon sjelf var på utarbete. Den lilla hade legat på golfvet och lekt med några af Welis gamla trädockor, ty Nadjas alla voro förstörda, så att icke ens ruinerna återstodo. Det hade varit en fest för Kajsa att observera barnets små fridsamma lekar. Hur täckt det lekte med hvad som helst. En träd kunde sysselsätta den lilla Majalisa en hel halftimme. Hon gjorde ett barn af en ullgarnstofs, vyssjade det, lindade det i en liten pappersremsa, vaggade det i ett barkskal, gaf det mat med en liten sticka, stor som en knappnål, och lärde det att tala sitt eget outvecklade lallande jollerspråk.

Kajsa satt och tänkte på Nadja, när hon var vid samma ålder. Skrikig och bullrande, vild och missundsam hade hon aldrig tålt det hon hade sjelf, utan endast det brodern hade. Så hade hon förstört allt för dem båda, bråkat och krånglat, utan att unna sin mor någon ro, och skrikigt dag ut och dag in, år ut och år in, tills hon fann på att skratta i alla väder, när hon var ond som när hon var god. Kajsa hade alltid tröstat sig med att Nadja var så god, oaktadt allt det andra. Denna godhet uppvägde ju mycket, tyckte hon. God, men svag. Ett hjerta, men villigt till allting.

Det var ett och ett halft år sedan hon sist haft bref från Nadja. Kort derefter hade det stått i tidningarne så mycket om henne. Hon hade blifvit nämnd med utmärkelse, som en musikalisk artist. Återigen det der märkvärdiga artistiska, som hon, Kajsa, hela sitt lif hatat och kämpat emot. Hade således Sergej det också? Eller hade hon det kanske sjelf, eftersom det gjorde så starkt intryck på henne?

Måhända var hon sjelf ett slags musikalisk talent? Hon tänkte efter. Nej. Det var inte möjligt. Väl

hade hon som helt ung fått beröm för sin röst, patrons fru hade ju försökt henne vid pianot och sagt, att hon kunde komma in vid operan, men musik hade hon ju aldrig tålt. Bara orgel. Inte sådan der lättfärdig dansmusik med horninstrumenter, eller gnidmusik på fiol, eller klingeliklang på fortepiano, nej, bara ordentlig, långsam klar sång, i stämmor eller ensamt, men allvarligt. Hon älskade blott predikomusik.

Af henne hade således Nadja icke det artistiska, men af hvem? Om hon varit Rellus — men det var ju inte så. Sergei hade kanske varit vid musiken? Det visste hon inte. Han hade en häst och var kosack, hade lefvat, älskat i förbifarten och dött i en hast. Det var hvad hon kände om honom.

Nadja skulle således bli en teatermamsell på allvar. Hon hade sörjt deröfver den första tiden i Helsingfors, men gladde sig, då hon i tidningarne läste om hennes triumfer. Nu kunde hon kanske stadga sig. Hon hade redan gifvit dottern förlorad, hon hade öfver henne gråtit sina kinder vissna, sina ögon röda ... kanske hon nu kunde blifva någonting stort.

På de bref Samuli skref efter Kajsas diktamen hade Nadja aldrig svarat. En gång hade hon sändt modern en tiorubelsedel, men inte ett ord. Hon hade dock hellre emottagit ett aldrig så kort bref med några vänliga ord. Tiorubeln hade hon ännu, i sin gamla svarta psalmbok. Nadja kunde kanske en gång behöfva den sjelf ... hvem vet.

Kajsa och Samuli disputerade den tiden ofta om Nadja. Han trodde, att hela den nya historien var till hennes olycka. Han visste, att »herrarne satt ihop alltsammans», allt det granna man läste om henne. Hon var icke en riktig, menade han, och hon kunde aldrig i verlden bli en riktig. En verklig stadsdam, som dugde för en ordentlig herrskapsteater. Hon passade inte, påstod han, »och blir hon något, så blir det till hennes eget förderf».

Kajsa deremot trodde på dottern. Hon hoppades och lefde på detta hopp. Hon planerade, väntade, såg i rosenskimmer en lugn, lycklig framtid. Sin vildfogel såg hon som en skön, firad storhet och sig sjelf vid hennes fötter, tjenande, ödmjukt aflägsnande alla hinder och alla obehag från hennes väg!

Så blef det tyst i tidningarne en lång tid. Modern blef orolig. Samuli rynkade ännu mer ögonbrynen och ingen vågade börja ett samtal om den de båda tänkte på.

Samuli reste ofta till staden. Då och då hörde han något från resande, som sett eller hört om henne i St. Petersburg. Han kom hem igen till Kajsa och svarade missnöjdt och afböjande på hennes fråga: Nadja har det bra...

Men nu en tid hade han ingenting alls fått veta, tills för någon vecka sedan löjtnant Ulfs betjent återvändt till den finska hufvudstaden, emedan hans herre dött. Denne betjent, som var en gammal bekant till Samuli, hade ute i staden berättat, att Nadja var fullkomligt på förfall. Det sista året hade hon alldeles ohjelpigt sjunkit. Det var för att höra detaljer Samuli hade rest till Helsingfors i går. I afton skulle han komma hem.

Kajsa väntade så säkert några glada underrättelser, hon tyckte sig nästan ha rätt att fordra någon glädje, det hade ju länge varit så sorgligt för henne, lifvet. Hon väntade, nästan i högtidsstämning. Med otrolig möda hade hon sjelf skurat golvet och plockat enris för att strö öfver ... allt var nu färdigt, han måste komma och med honom någon helsning från hennes enda barn.

Solen sjönk allt mer, det led och led, men han kom icke. Kajsa hörde hur katten, som krupit in genom fönstret, lade sig på sin vanliga plats under sängen och snurrade liksom en slummersång åt sig sjelf. Minnena stego, hon såg tillbaka som i en spegel sitt förflutna lif inom ramen af detta trånga rum, utom hvilket hon aldrig kommit, oakadt all sin flit och sin sträfsamhet. Och hon kände, att hon hunnit till sista kapitlet utan att någon lycklig förändring var att vänta. Endast någonting godt ifrån Nadja, det var hennes hopp, den väntade fodelsedagsgåfvan. Gud var ju så god, och hon hade fått upp en så hoppingifvande vacker vers ur nya testamentet nu på qvällen. Det måste komma någonting godt, — men han dröjde.

Tänk om han hade henne med sig! En fin och ordentlig herrskapsfröken, med förnäma manér, litet högmodig kanske, men med ett godt leende, sådant hon hade som barn, då hon ville ha någonting och försökte kokettera sig till det...

Kajsa smålog för sig sjelf. Hon såg sin Nadja för sig, ehuru hennes ögon voro fästade på den grå strumpan, hon såg sin dotter sitta i sidenklädning på stolen och såg sig sjelf lycklig och förtjust böja sig ned för att smekande känna på det mjuka, fina klädningstyget. Hon tyckte, att hon, den simpla bondqvinnan, icke vågade beröra Nadja sjelf, bara sakta smeka hennes kläder. Och hon tänkte, att om Nadja ville sjunga en enda ton, så skulle hon, modern, visst inte kunna hålla tillbaka sina tårar. Det var visst så skönt, så rörande, det hon sjöng. Hennes enda älskade dotter!

Hur hon ville göra allting nätt och bekvämt för sin kära gäst! De fina sakerna hon säkert tagit med sig, skulle pryda rummet, i byrån fans dessutom god plats. Och Kajsa lofvade sig sjelf att aldrig tråka ut sin dotter med »förföringar» eller »predikningar», som hon visste att Nadja icke tålde. Och aldrig skulle hon nämna ett ord om det förflutna och de ungdomsdårskaper Nadja begått.

Allt skulle gå så sakta och behagligt. Allt som inlagdt i mjuk, lös bomull. Dämpadt höstsolsken inne i det lilla rummet. Hvita musslingardiner öfver de dunkla, gröna fönsterrutorna.

Kajsas ögonlock begynte tynga. Det föll en slöja öfver hennes ögon, en slöja i lätt, matt rosenskimmer. Alla tankar blefvo ljusare och gladare, fingor vingar och flögo ut i den stora, vida, obekanta verlden.

De lyfte hennes afmagrade gestalt så stilla öfver alla materiella hinder, buro den öfver land och haf, fylde lungorna med frisk luft och utbredde öfver hennes hela varelse en atmosfär af stilla lycka.

Tankarne i drömgestalter förde henne till ett annat och bättre land, der allt var så putsadt och fint, att fattigdom och elände icke kunde trifvas der. Allt var färdigt och ingenting behöfde göras. Kajsa kände hur ungdomskraften återkom och det glada, välsignade ungdomsmodet.

Hon gick åter igen ung och lätt i det höga och doftande gräset, hörde sorl af bäckar och ett qvitter af tusen foglar. Hon var så glad, att hon måste springa, och i stället för att låta sina fötter följa den gröna stigen, höjde de sig ofrivilligt och hon bars liksom en fjäril fram öfver blomstren, mellan höga träd, mot fjärran sköna trakter, allt längre och längre.

Hon såg någon framför sig, ett ungt väsen liksom hon sjelf. Det var dottern. Hon ville taga hennes hand, men det lyckades icke. Kajsa såg att Nadja föll ned mot jorden, och ville hjälpa henne. Men till sin oro märkte hon, att hon sjelf icke var tung nog för att få fäste vid marken. Hon försökte tynga sig ned, gjorde ansträngningar för att nå jorden, men studsade upp igen lik en ballong och Nadja snafvade, gick alltmer krokig, tills hon slutligen kröp. Med gråtande suckar ville modern lyfta upp henne, men förgäfves. Hon nådde icke dit ned.

Också här fans således en ofullkomlighet. Kajsa kände det som ett moln af missnöje, som likväl försvann snart, hon höjdes så småningom alltmer, kom upp i dimmiga regioner, der hon förlorade allt medvetande om sig sjelf och allt annat. Hon sof. Drömmarne kommo och gingo likt töcken.

En kall pust ifrån det öppna fönstret väckte henne slutligen. Hon frös. Kalla rysningar skakade hennes kropp, det var skymning i rummet, och glöden i spiseln var slocknad. Hon var åter gammal och skröplig, åter sitt eget sjelf.

Hon höjde sig för att stänga fönstret, lyfte sig mödosamt från sin plats, flyttade fötterna besväradt. Hon tog ett steg, men stannade. Hvad var det? Der på stolen, vid bordet. Hvem? Hvad?

Någon, som låg med hufvudet på händerna, lutad mot bordet. Han, inspektorn, den regelrätte och nyktre inspektorn, som åtnjöt Kajsas stora aktning, honom som hon beundrade och nästan älskade som en son. Han här — och i sömn.

Hon gick så sakta hon kunde, sväfvade som en ande, stilla och ljudlöst till fönstret, stängde det och gick tillbaka.

Då höjde han sitt hufvud, såg upp och lät åter hufvudet falla.

Kajsa såg, att han icke druckit, Hans ansigte var förvridet, men af sinnesrörelse, och hon förstod, att han var i uppror. Hvad hade händt? Hon vågade icke fråga. Hon var rädd för sanningen.

Utän att säga ett ord, satte hon sig. De magra händerna knäppte hon igen öfver knät och gaf sig till att stirra på golfvet.

Det mörknade. Klockan slog half nio. Den slog nio. Så steg han upp och slog tungt sin hand i bordet. Hon spratt till, skrämmd. — Hvad är det, spektor, har något händt? — hon vågade knappt tala.

Om en stund kom der fram ifrån honom ett ljud som ett hot eller en förbannelse. Han svor en ed och slog ännu en gång i bordet. Kajsa hörde några afbrutna ord och förstod, att de gälde Nadja:

— Om jag inte skall straffa henne i hennes förbannade synd, tills fan far ur kroppen på henne, så må jag aldrig få namn af hederlig karl mer! Om jag inte skall ge henne ett knifhugg i ansigtet, så den röda blodet rinner ur och bleker hennes fagra kinder, så må djefvulen kasta mig i sin eviga eld. Om jag inte piskar henne och flår henne, tills hon inte har ett qvitt af synden i sig mer, så må ni spotta på mig, mor, men så mycket vet jag, att straff ska hon ha och det så att lifvet hennes inte är värdt en pris snus. Förr blir hon inte menniska! Ja, ni må ursäkta, men det är det sista medlet. Om jag inte haft henne kär, så

hade jag låtit henne fara för längese'n. En annan skulle inte vilja ta i en sådan der med hoftång en gång. Men jag, jag skall aga henne. Jag skall märka henne. Det skall inte bli många hon förför mer. Och med superiet ska det också ta en ända. Nu vet ni hvar ni har mig, mor Kajsa. Jag far i morgon till Petersburg. Sist om en månad är jag tillbaka. Så, gråt inte. Jag har ett paket åt er. Var inte ledsen, hon skall bli folk ännu, skall ni få se, men jag skall försöka mitt sätt hvad det kan hjälpa. Godnatt, vi ses igen.

»Spektorn» gick. Kajsas födelsedag var till ända. Hon klädde sakta af sig och lade sig att sofva i det tomma rummet. Men hon somnade icke och såg inga ljusa syner mer, inga glada drömmar kommo, bara sorgsna och tunga tankar.

Om några dagar träffade hon uppe på gården Ulfs betjent, som varit Samulis sagesman. Hon hade svårt att få honom att tala. Men så mycket fick hon veta, att Nadja stiftat olycka i Granbergs familj, skilt makarne åt och ruinerat mannen. Att hon sedermera lefvat ett år i »större förhållanden», men för tillfället hade det mindre gladt. Hon var ofta hemlös och dref omkring på gatorna i S:t Petersburg. Hjelppte man henne, lefde hon bekymmerslöst några dagar, »etablerade» sig, men öfvergaf snart alltsamman för att börja om på nytt igen med det gamla lefnadssättet. »Hon har blifvit äldre och ser inte mer så bra ut», berättade mannen, »men är lika glad och lustig som förr.» Och för att försona någon del af det onda han sagt, tillade han: — men hjälpsam är hon mot alla fattiga och gamla, och hjerta, det har hon också! — Han räknade upp en hel hop med tillfällen, då hon hjälpt landsmän, som sökt upp henne, — en god själ, — slutade han och tillade ännu en gång som tröst: — fast hon har en dålig natur, men det kan hon inte rå för.

Kajsa hade i sitt lif burit så mycket, att hon nog kunde bära detta till, tänkte hon. Och hon visste, att det var Guds straff, och att han aldrig lägger tyngre kors på en än man kan bära. Hon skulle försöka skicka sitt stackars barn något penningar, alltid kunde man få ihop något. Kanske det kunde göra henne en glädje.

Hvarför hade Nadja blifvit sådan? Hon frågade sig sjelf detta tusen gånger, och kunde inte få det klart för sig. Hon hade dålig natur, sade man. Hvarifrån? Af henne, modern sjelf? Eller af Sergei?

Eller var det dålig uppfostran? Kajsa hade inte förstått att göra det bättre. Hon hade gifvit henne det bästa hon kunde. Ett godt exempel. Och sin kärlek. Och sin bön till den allsmäktige Guden. Ingenting hade hjälpt.

Inte ännu. Men kanske med tiden.

Kajsa funderade hit och dit. Hon rådslog med sig sjelf och sin erfarenhet. Hvarför bli menniskor, speciellt flickor, dåliga på det viset?

Vanligen frestas de först i begynnelsen af andra, falla för frestelsen och fortsätta i synd. Några få af hennes bekanta hade lockats oskyldiga i olycka. Det var en eller två. Men Nadja? Hvem hade lockat och frestat och fört henne in på denna väg?

Den ryske officern ... ja, nej? Hon hade redan förut varit så der lite... Hvad hade varit hennes frestelse? Fåfängan? Ärelystnaden? Nej och återigen nej. Med ohjelpelig envishet kom hon jemt tillbaka, det var den onda naturen. Och boten deremot? Fans det någonting annat än hennes gamla, eviga botemedel, det som ändå inte hjälpte, kärleken och bönen?

Kajsa gick till sitt lilla hem, gick långsamt med sin grå stickstrumpa i handen. Hon tog vägen genom stengårderna, den gamla välbekanta vägen, och fingrarne flyttade stickorna så flinkt och snabbt. Hon gick rak och styf, munnen litet snörpt, de glänsande ögonen fästade på skogen framför henne. En het rodnad brann på de magra kinderna, och endast hufvudet med den svarta sidenduken på var böjdt, som fruktade hon ett slag.

Undergifven och from till sinnes steg hon in i sin stuga och återtog med vanlig lugn ifver försummadt och kärt arbete, som dock i dag ansträngde henne dubbelt. Men hon hade nu ett nytt mål. Att bereda sin stackars olyckliga dotter en glädje. Då hon nu var i olycka och saknade hem och vänner skulle hon kanske med förtjusning emotta en hjälp af sin ringa föraktade mor.

Hon strök med lugnare mod sina kragar. Det var alltid så uppfriskande att arbeta, också om det ansträngde en liten smula. För hela denna tvätt kunde hon få ihop en tre, fyra mark. Och mer hade hon i sparbanksboken. Ja, hon kunde ännu arbeta, och så roligt, hon skulle hjälpa sin dotter!

Samuli hade kostat ut en del af hvad han under året sparat på sin jernvägsbiljett. Han hade uttagit allt hvad han hade i sparbanksboken. Men den han sökte fans ej mer i S:t Petersburg, hon hade med »ett sällskap» rest till Moskwa. Sällskapet skulle ge föreställningar någonstades, på någon stor och utmärkt teater. Nadja hade berättat i det hus, der hon bott i S:t Petersburg, att det var någon kejslerlig

opera hon skulle till, men madamen i porten menade, att en sådan trasvarg som Sergeiewna egentligen vore för dålig till och med för cirkus. »Sällskapet» gjorde konster på lina för det mesta — Nadja hade redan en tid sjungit på samma ställe som de dansat ... och nu skulle de försöka sin lycka i Moskwa.

Samuli, som för längesedan lärt sig något ryska, förstod likväl icke mycket af portvaktarmadamens berättelse, men hufvudsaken begrep han. Polisen hjälpte honom på trafven, och nu var han på väg efter henne. Det var icke kärlek, som dref honom. Det var hämd. Han visste ej hvad han ville, blott straffa. Den långa resan öfver den hundra mil långa steppen föreföll honom oändlig. De breda floderna, som vältrade sina vattenmassor från öster till vester, från norr till söder liknade kolossala ormar, som slingrade fram genom öknen, städerna med sitt bullrande lif liknade i hans tycke små obehagliga oaser, mot hvilka sjelfva ödemarken var tilldragande och angenäm.

Men ändtligen kom han fram.

Han tog sig rum i zigenarqvarteret borta vid Ukrainii pereolok i närheten af det hus, der han genom polisen fått veta att Nadja bodde. Det dröjde, innan han kunde orientera sig så mycket, att han förmådde söka upp henne. Luften i det värdshus, der han logerade, plågade honom, bemängd som den var med osunda dunster; maten, tillagad med stinkande bomolja, qväljde honom, och rummen, låga och illaluktande, voro så smutsiga, att han med sina nya kläder fruktade att sätta sig ned.

Kocken i detta hus var honom en gåta, fin och hvitklädd stod han halfva dagen i porten och paraderade. Köket såg ut som en svinstia, det var inte troligt, att kocken någonsin var der.

Och så gatorna. De slingrade som labyrinth utan utgångar åt samma håll, förvillande och farliga.

Mörka, låga hus i hela denna stadsdel med omöjliga gårdar och märkvärdiga trappor. Öfverallt kyrkor och kapell, öppna hela dagen. Kling-klang i kyrkklockor och kastelltorn. Kaftanklädda prester, poper i fladdrande hår och långt skägg, med tofflor och smutsiga kalsonger som syntes inunder kaftanen då de gingo, korpojkar, som stulo från pepparkaksdamamerna vid hörnen och sjöngo, svängande rökelsekaren ögonblicket derefter inne vid altaret, glädjeflickor, som korsade sig och knäfölla i smutsen vid den helige St. Sebastians i nattrock klädda messingsbeläte, käringar med qvastar längre än de sjelfva, och som sopade gatan, så att all orenlighet stannade kvar, allt såg han med yrvakna, missnöjda ögon, utan att rätt veta hvart han skulle eller hvad han ville.

Den eleganta staden roade honom icke. De breda gatorna, som gingo i backar och bugter, de vackra trädombifna husen i lackerad sten med tornspiror och originela prydnader intresserade honom icke, han förbryllades af det högljudda larmet, som i styrka vida öfversteg bullret på gatorna i St. Petersburg, han skrämdes af stojet på Stritninka och fann Kremls underjordiska butikstad mera lik en kolossal röfvarkula än en orientalisk marknadsplats.

Endast uppe i Kreml bland palatserna och kyrkorna tyckte han sig kunna andas. Der var högt till himlen och vida utsigter öfverallt omkring. Flodens gula vatten bredde sig nedanför, flöt under breda broar och rann som ett bälte af guld genom ängarne. De herrliga antika palatsen med sina borggårdar fängslade honom som underverk från drömlanden, de hundrade kyrkorna af originela, barbariskt omöjliga former och i bizarra, djerfva färger kommo honom att häpna. Gyllne kapellets solglänsande kupol bländade honom, och han stod som en bildstod framför Guds moders hus vid röda porten, någonting så praktfullt, så vansinnigt praktfullt hade han aldrig kunnat tänka sig!

Det folk, som stimmade omkring honom på gator och torg, syntes honom så främmande, som hade han hamnat på en annan planet. Samuli kunde inte få i sitt hufvud, att de alla voro »kristna». De rödkjolade ryska matuschkorna i perlor, band och kakoschnickar hade han redan i Petersburg vant sig vid, också männen i sina rynkade svarta sammetskjolar och de röda, vida skjortorna, med vida byxor och höga stöflar, fann han sig i, men det var en massa annat märkvärdigt folk, som sågo okristliga ut och som Samuli inte kunde se sig mått på.

Det var armenier med sina bruna kaftaner, silfverstickade långvästar och fezer, malarosser med brokiga silkessjalar kring länderna, arkangeliter med hvita långa rockar, tscherkesser i blå, åtsittande, pistolbeprydda syrtuter, glittrande af silfverbroderier, tofsar och knappar, och så militärer i otaliga olika uniformer, röda, gröna, blå och gula, i silfversnodder eller guld, i fina kläder eller illa dolda trasor.

Och qvinnorna! De eleganta damerna i moderna vagnar öfverstrålades lätt af de brokigt klädda, som gingo till fots. I blått och rött, i själar och slöjor, i sammet och silke, oäkta och billigt, slitet och gammalt, men pittoreskt och lifligt i färgen. Ett stoj och ett skrattande, ett lif och ett spel med svarta ögon.

Samuli skuffade ifrån sig allt hvad han kunde. Några togo honom under armen, andra fattade honom i handen, några talade med honom, andra förföljde honom eller gifvo honom de otvetydigaste blickar.

Han skakade sitt långa hvitgula hår, som om det varit bromsar, som angripit och stuckit honom. Han ryckte på sig, som om de varit insekter, dessa sköna med mogna behag, som erbjödo honom sitt sällskap. Och när det icke hjälpte, höjde han hotande armen utan en gnista ridderlighet. Det var en björn utan manér och omöjlig att uppfostra. Och der han gick fram, skallade det hånande skratt efter honom. Han hade varit färdig att »märka» flere än en af »damerna» med sin knytnäfve, han hade sinnet uppe, det hade bara behöfts en fläkt, och det hade brustit ut och tagit låga.

Ändtligen, efter många bemödanden, hade han fått rätt på Nadjas egentliga bostad. I ett af zigenarqvarterets största och minst väl beryktade hus bodde hon med några af sällskapet. Men det var omöjligt att träffa henne. Hon var alltid borta, och den, som bevakade detta de förtrollade prinsessornas hus, hade intet förtroende för Samulis ärliga ansigte, härute var det en dålig rekommendation.

Han beslöt att stå utanför och vänta. Dag förgick efter dag och han träffade henne icke. Det var en långträdig parad; i denna kasern var det många som kommo och gingo, men henne såg han icke.

En dag, han var så uppretad, så föga blid och i en sådan sinnesstämning, att han hade kunnat företaga sig hvad som helst, en dag försökte han att tränga sig in och söka henne genom hela huset, genom alla de eländiga flyglarne, rum ut och rum in, om så skulle behövas. Men han hejdades redan i porten. »Njanian» med de väldiga armarne i sidan tog honom i armen och vände om honom, ledde honom ut på gatan, som om han varit en vante. Den gamla megärans grin verkade som ett ögonkast af medusa, Samuli lät sig motståndslöst föras tillbaka, förbluffad inför detta odjur till qvinna; han beslöt att vänta till afton, utan att förtära något på ett helt dygn, om det vore nödvändigt.

Han blef icke gladare mot qvällen. Hon dröjde och dröjde. Klockan slog åtta och nio och tio, och hon syntes icke. Men när han var färdig att springa till polisen för att ännu en gång be om hjälp, hörde han ett skratt inne på gården...

Rösterna kommo närmare. Ett par tre slamsiga qvinnor, inhöljda i kappor. Hon gick emellan dem, hon var den längsta. Det var ryska de talade, hon en bruten rotväliska, de andra genuint. Det var icke vänliga röster, icke vänskapliga knuffar de utdelade till hvarandra. Nadja, något lifvad af sitt konjaksblandade té, munhöggs så godt hon kunde, och när de ryska oqvädinsorden icke voro tillräckliga, tog hon till svenska och finska.

Samuli följde efter. Han ville observera dem en stund. De gingo alltjemt grälände gatan framåt. Kom der en herre, blef han tilltalad af deras vänliga, inställsamma stämmor och i smickrande ordalag, kom der en dam, skrattade de, som om de sett en karrikatur.

Samuli gjorde sig färdig att bakifrån fatta tag i Nadjas axlar och ta henne med sig. Men innan han visste ordet af, kilade de in i en portgång och försvunno.

Der brann en grön lykta vid porten, och en skylt med bilder hängde öfver ingången. Samuli ringde, blef insläppt och stod framför ett slags svartmuskig väktare, som mer liknade en röfvare än en hederlig människa. I sjelfva portgången var halfmörkt, den gröna lyktans sken upplyste helt otydligt en trappa, som ledde nedåt, och visade de tjocka röda draperier, som skylde en dörr långt i fonden.

Vaktmästaren hindrade Samuli att gå vidare. Han mönstrade honom noga och sträckte ut handen med ett dundrande: »Stcho?» Men förmildrades så småningom och nickade.

Samuli stack handen i fickan, tog fram en silfverrubel, tryckte den i handen på den svarte och gick till trappan.

Med fasta steg klef han nedåt, lyfte gardinen, skuffade dörren till sidan och steg på.

Han befann sig i ett slags krogسال med spelbord. Der brann ingen gas, endast några osande lampor. I hörnet närmast dörren lyste en Kristusbild i messingskläder vid skenet af en liten låga i ett oljefat. Derunder sutto en hop män i skjortärmarne och spelade. Några drucko öl ur de stora stopsbuteljer, som voro uppstaplade på stolarne och bänkarne bredvid dem, andra bara spelade, alltför ifriga för att ge sig tid att dricka.

Vid de öfriga borden nära der han stod såg Samuli några andra drickande, spelande eller konverserande. Det var inga handtverkare eller arbetare, inga i blusar eller i vanliga ryska nationalkostymer klädda män bland dessa kunder, utan idel lösdrivare och vagabonder i europeiska kläder, hattarne på. Sjomän och positivspelare, musikanter med och utan ben, tiggare och förfallna fördettingar af alla slag. Cylinderhattar, frackar, rester af militäruniformer, bestraffade polismän utan tjänst, men med galonprydda mössor, utsläppta förbrytare, efterspanade misstänkte, alla slags personer, som hade någon anledning att sky dagern och människorna, samlades här att ostörtdt roa sig efter bästa förmåga natten igenom.

Det låga rummet var öfverfullt med rök. Samuli kunde icke se det hvälfda taket, der uppe var luften tjock, så den skulle kunnat skäras i skifvor. Långt borta i fonden var en upphöjning, en hop små fotogenlampor brunno deromkring. Uppe närmast denna estrad var det lifligare bland gästerna. Det skrattades och skreks, halfsjöngs och hojtades. Samuli tog sig en stol, bestälde sig af en kringsspringande piga en biffstek och öl, och så väntade han hvad som komma skulle.

Fyra fem herrar i fantasikostymer sprungo in på estraden, bockade och stälde sig i rad. Så begynte de sjunga. En var första sopran, en andra, en var alt och så ett par basar. Samuli tyckte i början, att det verkligen liknade sång, men så påminte det honom om kattorna vid Torparbacken, då de skreko i hunger. Publikum skrattade, några sjöngo med, endast några trötta stackare gäspade åt alltihop.

Andra numret intresserade allmännare. Der kom något in på fyra ben, ett stort djur i hvita fällar. Det dansade och svängde sig, pep och jamade, stälde sig än på fötterna, än på händerna, under jubel nedifrån. Men då applåderna ljödo som starkast, afkastade det pelsen, och derur kröp fram en stor och yppig qvinna, klädd i en balettdanserskas lätta drägt.

Hon satte armarne i sidorna och begynte sjunga. Men sången var hes, hon hostade och blef allt mer utan röst. Ackompanjerande henne med glasen, märkte man icke i början något, men när slutligen ingen sång hördes, föll det en af åhörarne in att ropa till sångerskan, att hon skulle sjunga bättre. Hon blef ond, rynkade ögonbrynen och hötte med knytnäfven åt den näsvis.

Den tillrättavisade tog upp en lök ur sin ficka och kastade på sångerskan, som träffades på ögat. Ursinnig af vrede tog hon en af de lampor, som bildade ramp, och slungade den ned i hopen, i mening att träffa honom med löken.

Men den föll midt ibland åhörarne, den brinnande fotogenoljan flöt ned på golfvat, lemnade en låga på bordet och åstadkom stor oreda. Man skrek, svor, sprang, slog omkring sig och försökte släcka.

Det var en förvirring och derunder haglade det glas och buteljer på den flyende sångerskan. Hon sprang ut, gråtande af förskräckelse. Samuli rusade efter, banande sig väg genom denna människomassa tack vare sin styrka och sitt lugn. Han nådde Nadja, der hon blödande och högt gråtande sprang i korridoren för att finna en utgång, kastade sin långa paletå öfver henne, tog henne i armen och förde henne med våld ut. Gården, stor som ett torg, var aldeles tom. I en halfförfallen vedbod på andra sidan stod en gammal man vid en lykta och samlade spån.

Samuli sprang till honom, gaf honom en rubel, pekade på sin dam och lät honom förstå, att hon var sjuk och att han ville under tak. Gubben tog lyktan, betraktade i förbigående den blödande och klagande qvinnan och bad dem följa sig.

Han gick genom vedboden och uppför en trappa. Der låg ett rum, jemförelsevis snyggt och varmt. Gubben pekade på ett ämbar vatten, en handduk, en stor, bred säng och gick.

Samuli drog kappan af Nadja och beskådade henne. Hon blödde i ansigtet och darrade af köld i sin tunna drägt, halfnaken och trasig.

— Fall på knä, — sade han, — fall på knä och kyss mina fötter.

Hon föll snyftande ned och grät som ett elakt och ilsket barn.

— Bed om förlåtelse och lofva, att du ångrar, — befalde han med sin inspektorsstämma.

Nadja höjde trotsigt hufvudet och såg mot dörren, färdig till flykt.

— Bed om förlåtelse.

— Nej.

— Bed om förlåtelse.

— Nej. Hon såg upp med sina blodsprängda, oklara ögon och det strömmade emot honom en doft af konjak.

— Så böj din rygg, för nu kommer ändtligen din stund. — Samuli höjde sin käpp af god mazur, den gamla käppen, som så mången gång skipat lag bland bruksarbetarne på Drumsö och om hvilken ännu ingen klagat, att den varit i orättvis hand. Men Nadja flög upp som en boll och sprang emot dörren, skrämmd af hans ton och hans blickar.

Han fick fatt i henne, tog tag med sin venstra hand och tryckte henne till golfvat samt höjde käppen, blek af vrede, men lugn och trygg. Han slog henne. Han var så hårdhänt som han förmådde och skonade icke ens ansigtet. Han visste väl hur mycket man kunde tåla utan att taga skada för alltid. Och

han gick till yttersta gränsen.

Hon kunde icke mer skrika. Hon låg på golfvet i yttersta elände och drog efter andan med slutna ögon. Samuli torkade sig med sin stora lärftsnäsduk om pannan och stod och såg på henne, der hon låg, sönderslagen, en blodig massa.

— Du kan inte röra dig tills i morgon, — sade han, — ligg der och törsta. Skrika kan du ej heller. Och ingen skulle höra dig! När solen går upp, är jag här! En timme derefter ä' vi på väg hem. Ifall du inte är beskedlig, får du mer stryk. Och hvar gång du härefter syndar, så kommer käppen. Nu vet du hur den smakar; adjö.

Nadja kunde icke svara. Hon låg redan utan medvetande. Gubben fick med en ny silfverpenning befallning att icke gå in. Han förstod och höll sig undan.

På morgonen hade Samuli köpt en omgång vanliga bomullstygskläder från en hvitvarubutik i den eleganta stadsdelen. Han fann henne ännu på golfvet, nu i sömn. Han tog ett ämbar vatten och stälde det bredvid henne, lade kläderna derjemte.

Ännu en gång gick han ut, köpte denna gång en enkel paletå och en duk i ett klädstånd och återvände.

Nadja hade vaknat, tvättat och klädt sig. Hon satt på sängen och kammade sitt hår, oigenkänlig, svullen och i feber.

— Du blir nog frisk, — sade Samuli. — Mat får du när vi äro på vägen. Det första du dricker något starkt, kommer käppen. Vill du be om någonting, får du falla på knä for mig. För mig, som är en hederlig menniska!

Nadja kastade sig på golfvet. — Lite mat! — bad hon.

— Drick vatten. — Han såg ett stop med vatten i spisen och räckte henne det, — och plågas liten smula! Du står nog ut med det. Ja, du! jag har blifvit elak jag, som nyss var from som ett får, och — det är din skuld. Men jag är elak bara emot dem, som ä' sådana som du!

Nadja klagade: — Åh käre, jag är så sjuk, ge mig en liten smula mat!

— Klä på dig klädningen, den är anständig och bra, och paletån, duken och vantarne! Skynda dig, när du är färdig, så gå vi.

Han gick. Gubben stod der nere i tal med en annan gammal man, iklädd ett slags kuskdräkt. Denne andre hade en smutsig hvit näsduk bunden om hufvudet, och på detta vis framstod hans gråplussiga och fårade ansigte tydligt. Ögonen voro dimmiga och utstående, hans tjocka läppar hängde slapt ned, och öfver hela ansigtet låg ett uttryck af verldstrött skenhelighet.

Magen stod ut som en trumma och den rynkade rocken hängde som en kjol ifrån höfterna ned till smalbenet, hvars strumplöshet den osnörda skon blottade. Bröstatet var insjunket och ryggen krokig, men som kjolen började redan under armarne, spelade öfverkroppen likväl ingen stor roll.

Men sina långa armar viljelöst hängande ned, som om de varit vissna, gjorde han ett egendomligt intryck, halft af amfibie, halft af prest.

När de båda männen fingo syn på Samuli, gingo de sakta emot honom. Den kuskklädde betraktade under sina halffälda ögonlock den stackars Samuli, som under den andres ordsvall stod alldeles handfallen. Han tyckte sig blott förstå, att gubben menade, att hans vän i kuskrocken var läkare och begärde tillstånd att få gå in till den sjuka uppe i rummet.

Samuli nickade och blef alldeles förvånad öfver att derpå se de båda männen aflägsna sig. Han gick sjelf af och an på gården och väntade.

Om fem minuter hörde han ett ekipage stanna utanför porten. Hans vän, gubben från vedboden, sprang först fram, öppnade med en gammal rostig nyckel de stora inkörsportarne, kastade sig, då han fick syn på vagnen, ned i smutsen, böjde hufvudet, tills det tre gånger berörde marken, steg sedan upp och bockade sig framför det långsamt inkörande åkdonet ända till jorden. Så gick han med mössan i handen, alltjemt korsande sig, framför hästarne, under det han med hög, andäktig röst mumlade några slavonska bönefraser, hvilkas mening han icke ens sjelf förstod.

Samuli stod och stirrade på hvad han såg. Det var ett slags vagn på fyra hjul med ett litet lusthusformadt tempel på. Vagn, hjul, lusthus och allt var måladt i hvit oljefärg och utsiradt med guld. På toppen af det lilla hvita lusthuset satt ett gyllne kors och inuti på en bänk en i hvita sidenkläder

utstyrd vaxdocka i naturlig storlek, med krona på sitt svarta, böljande hår, med röda rosor på vaxkinderna och otaliga rader olika färgade perlor kring hals och armar.

En silfverstickad slöja föll ned ifrån kronan på hennes hufvud, och ett grannt, stenbeprydt bälte var knäpt om det veka lifvet. Hon hade en spetsnäsduk i ena handen, i den andra ett krucifix.

En mängd folk sprang in på gården efter »den hvita guds moder». Arbetare, käringar, pigor och barn. Det var ett bullersamt sällskap, de talade med hvarandra, korsade sig, jemrade sig och beskrefvo för kusken eller diakonen, som satt bredvid honom, sina lidandens historier.

Det slamrades med penningar och mynt, det handlades och prutades, afslogs och ingicks köp om den underliga vara, som kusken, han med näsduken på hufvudet, kallade »Guds moders välsignelse». De allra fattigaste nöjde sig med att kasta sig ned på gårdens smuts för att med händerna omfatta de »heliga» hjulen och på så vis möjligen göra sig helbregda, andra kysste fransen på det smutshvita sammetstäcke madonnan hade öfver fötterna, men detta kostade redan fem kopek. Åter andra, som fingo bestroyka sina sjuka ställen med en flik af hennes klädning, fingo betala 25 kopek.

Det var flere, som fingo styrka och kraft, som blefvo tröstade eller läkta genom att kyssa, trycka eller beröra kuskens rock. Men det var icke så dyrt. Denna lycka betalades mest med varor. Några stucko en strut med konfekt, russin eller torkad frukt i lådan under kuskbocken, andra kommo med en butelj öl, en flaska bränvin eller en droppflaska, full med konjak. Barn med kålhufvuden i händerna sprungo fram och bådo om välsignelse, små flickor med tändsticksaskar eller en knippa lök erhöilo nådegåfvan och handpåläggning för hvad de erlagt.

Allt vandrade i vagnslådan eller i botten på vagnen, der kuskens strumplösa fötter hade plats, och handpåläggningen följde med välsignelsen, uttalad i denna enformiga sångton med stor intervall på slutordet, som är den ryska messan egen. Alla gingo derifrån, glada och lyckliga, strålande af tillfredsställelse, de sjuka friska, de sorgsna fulla af nyvaknadt hopp.

Diakonen sjelf satt under denna ceremoni lika orörlig som den heliga madonnan sjelf. Hans ansigte, till tre fjerdelar bevuxet med mörkbrunt skägg, uttryckte oomkullrunkeligt lugn.

Gubben från vedboden gick under allt detta till Samuli och gjorde honom en mängd vänliga frågor under lifliga gester, dels pekande på madonnan, dels på fönstret, der Nadja fans.

Samuli svor och bad honom dra åt Helsingland. Gubben nickade förnöjd, som om han fått höra den angenämaste sak i verlden, gjorde ett tecken åt diakonen, och så blef der ett sjungande, ett välsignande och ett bråk. Kusken steg ned, diakonen steg ned. Kusken bockade, tills hufvudet nästan berörde jorden, diakonen bockade. Kusken korsade sig, diakonen korsade sig. Kusken tog fram ett rökelsekar, svängde det och sjöng. Diakonen sekunderade, en oktav lägre i basen.

Så höjde de rösterna tillsammans och rabblade upp dubbelt så många ord som nyss, på dubbelt så kort tid. Derpå togo de under djupa bugningar den heliga guds moder, en under hvardera armen och buro henne under idkeligt bockande och sjungande upp mot det rum, der Nadja satt.

Väl der uppe sattes dockan på bordet mot fönstret. De båda männen föllo på knä under korsningar.

Gubben inträdde derpå med två bränvinsbuteljer. Han räckte en till diakonen, en till kusken. Sedan dessa båda herrar uppfriskat sina strupar en smula, togo de på nytt fatt der de slutat och sjöngo så mycket de orkade.

Nadja satt på sängen iklädd duk och paletå. Hon var blek och uppsvullen, med stora blånader öfver hela ansigtet. Hennes kropp skälfdes af den smärta slagen förorsakat henne, och ögonen lyste af feber och oro.

Men uppträdet med madonnan roade henne dock. Hon drog en smula på munnen och sade på svenska till Samuli, som stod i dörren, att det var för hennes helbregdagörelse och heliggörelse som man släpat dit upp den heliga hvita Maria. — De veta, att jag är en synderska — sade hon — nu skall det här göra mig ren igen. Hm — som om det hjälpte med sådant.

När diakonen hörde de främmande, i hånfull ton uttalade orden på det främmande tungomålet, svängde han rökelsekaret öfver Nadja, sjöng i djupa basen och gestikulerade emellan madonnan och patienten.

Så tog han Nadjas hand, ledde henne till bordet och lät den hvita vaxhanden ett ögonblick beröra Nadjas panna. Med en qvick rörelse grep hon efter bränvinsflaskan, som tittade ut ur fickan på hans rock och var i färd med att föra den till sina läppar, när ett kraftigt slag kom henne att fälla handen.

Samuli hade fått nog af uppträdet. Han bad herrarne på god finska att packa in och gå sin väg, hans

religiösa känsla, i början tilltalad af det märkvärdiga i denna mystiska helbregdagörelse, gaf vika för hans sunda förnuft, och han blef ond öfver det föga heliga i diakonens såväl som kuskens uppförande.

Men de ville alls icke aflägsna sig. Samuli gick då fram till bordet, lyfte vaxbelätet, så att perlorna skramlade, och bar henne ned i vagnen under de tre männens förskräckta utrop, svordomar och förbannelser.

De omringade honom, ruskade om honom och skreko alla tre på »dengi, dengi, tio rubel för ett besök af hvita Guds moder, tio rubel, tio rubel». Han ref upp från sina fickor några stora och små silfverpenningar, kastade dem i bröstet på kusken, skuffade undan diakon och vedgubbe, så att de föllo i smutsen, tog Nadja under armen och gick med väldiga steg bort. Innan man hann räkna pengarne och rädda sin värdighet, var han försvunnen i folkhopen och ute på gatan.

En timme senare sutto de båda i en tredje klassens kupé på godståget till St. Petersburg. Hon var ombunden med en duk om pannan, den andra svarta ylleduken dolde för öfrigt hela hennes ansigte. Hon kunde knappt stå af smärta, att sitta var lika plågsamt. Hon halflåg med ögonen slutna och qved hela tiden.

Då och då hemtade han henne vid stationerna ett glas starkt té med bröd. Eljes talade han icke ett ord med henne.

Efter ett par dygns resa sutto de natten öfver på finska jernvägsstationen i St. Petersburg. Hon hade lagt sig på en stenkänk, han satt ett stycke derifrån.

Hon låg likt ett bylte kläder, ditkastade på måfå. Hon plågades af kyla. Utan hufvudgård, nästan utan hvila. De brände, hennes sår, som eld, och dock skakades hon af köld. Det var kallt, marken frusen och storm ute.

Samuli hade gjort upp sitt program för sig. Nadja kunde inte visas för modern. Han trodde, att Kajsa ingenting visste, och hade ingen aning om, att Jussi, Ulfs betjent, omtalat så mycket.

Kajsa skulle, så tänkte han, i sitt nuvarande svaghetstillstånd icke kunna bära åsynen af Nadja. Hon skulle dödas af vissheten att hennes dotter vore en förlorad varelse, en fullkomligt förfallen qvinna. Hon skulle sörja döden på sig, och det var bättre, att den stackars qvinnan fick somna af i frid, i tron på sitt kära barns oskuld.

Han ville leda Nadjas närmaste framtid sjelf. Sjelf ville han straffa henne. Och hennes framtid skulle bli ett enda långt och hårdt straff.

Först skulle hon fysiskt utmattas, ända derhän, att »djefvulen kunde drifvas» ur kroppen på henne. Så skulle hon komma i ordentlig skola. Han kände till en inrättning, der man tog vård om personer, som man var nog vänlig att kalla »värnlösa» qvinnor. Der fans flera af Nadjas sort. Den dam, som ledde styrelsen af detta hem, var en af landets mest högättade qvinnor, på samma gång hon var en af de mest begåfvade, de mest modiga och de mest godhertade man kunde finna.

Han tänkte vända sig till henne.

Men var hon tillräckligt sträng, kunde hon utföra det svåra uppfostringsverk, som var af nöden? Samuli påminte sig, att hon hade en annan qvinna till sin hjälp, en som »gjorde det grofva arbetet». Denna var van att skipa rättvisa. Det var hon, som med sin jernhand styrde det vilda spannet, hon, som såg till att föreståndarinnans befallningar gingo i verkställighet prompt och korrekt.

Till detta arbetshem ville han föra Nadja. Hon skulle äntligen få lära sig arbeta, med eller mot sin vilja. Upp om morgonen före solen, gnida och gno i tvätthuset, hela dagen igenom, mager kost, bön, tukt och Herrans förmaning.

Fru Lund, underföreståndarinnan, kände han ju dessutom till. Hon hade varit gift med en handelsman i staden och som enka tagit emot denna befatning. Det var ett rappt och dugligt fruntimmer, som kunde klämma till, då det behöfdes.

Nadja skulle läras ordning och flit. Modern hade ju alltid varit för svag och husmödrarne för ointresserade för att ge sig af med att uppfostra en vildkatt sådan som hon.

Samuli hade från början fått i sitt hufvud, att Nadja ursprungligen hade så mycket godt i sig, att hon icke för alltid skulle stanna kvar på samma dåliga moraliska ståndpunkt. Han trodde, att det ursprungligt goda en gång skulle komma fram. Hur mycket hade han ej hört om hennes ömhet för gamle Jaska, hans far. Den tiden hade Nadja lappat gubbens strumpor, bäddat hans säng, ja, tvättat och kammat honom. Jaska skulle ej med sina halfslocknande ögon betraktat henne så ömt och med ett sådant uttryck af tacksamhet, om hon ej varit god emot honom.

Der han satt i den kalla vinternatten på bangården vaktande hennes sömn, tänkte han på allt detta. Han gick igenom hvad han mindes af underverken i bibliska historien, speciellt funderade han öfver den samaritanska qvinnan.

Detta var ju en omvändelse. Hvarför skulle hon der ej kunna räddas genom bönen. Om straffet i hans hand kunde skärpas ännu ytterligare, så ginge det nog. Hon, den eländiga människovarelsen der borta, hon skulle kanske ännu kunna vinna syndernas förlåtelse inför Gud och bli återupprättad. Icke att hon kunde bli lika god som andra, nej, bara bli så pass duglig, att hon icke mer gjorde ondt. Kanske man kunde förmå henne att arbeta sig fri från fördömsen.

Några sömniga banvakter gingo med släpande steg längs golfven, tände någon lampa här och der, sopade perrongen och smälde i dörrarne så det dånade.

Morgonen randades blekgrå och daskig. Ändtligen blef der lifligt, passagerarne anlände, det dånade och brakade vid bagagets inlemnande i godsdepartementet, klockor ringde och tåget afgick mot den finska gränsen.

Timme efter timme förgick. De suto stumma i kupén. Samuli med rynkad panna och slutna läppar, Nadja bruten och utan en smula af sitt forna kurage.

Ändtligen böjde hon sig framåt, såg på Samuli och frågade:

— När får jag se mor?

— Det vet jag inte, — svarade han.

— Är hon frisk?

— När jag sist skref, fick du veta, att hon haft inflammation och icke kunde bli frisk; hvarför frågar du då?

— Får jag inte se mor, som är sjuk? Tänk om hon dör!

— Hon lefver inte länge, men fick hon se dig, så skulle hon inte kunna lefva en dag till.

Der blef en tystnad. Nadja såg med dof resignation ut från kupéfönstret.

— Vet hon ingenting?

— Åh jo, en del. Men inte hälften.

Åter en paus. Hon stirrade alltjemt ut. De voro nära hufvudstaden. Thölövikens låg frusen, träden i parken stodo hvita af rimfrost. De vackra klipporna aftecknade sina dristiga konturer mot qvällhimmeln, hela trakten lyste fager i aftonsolens skimmer.

Samuli pekade mot vester.

— Der borta bakom bergen och sjön är Drumsö. Der var en gång ditt hem. Du var en gång der en hederlig qvinnas enda glädje. En gammal man älskade dig, som om du varit hans dotter. Den tiden var du ett barn. Jag tror, att du en gång kan få din synd förlåten, ifall du vänder om nu.

— Det är för sent, jag kan inte numer.

— Mins du hvad Herren sade...

— Börjar du predika, så stoppar jag igen öronen på mig. Jag tål inte prestgnället. Det är det, som alltid hållit mig ifrån dig.

Samuli vände henne ryggen.

— Förlåt, — bad hon. — Jag glömde! Jag vill inte säga så der mera. Jag skall försöka tåla det. Jag skall inte suppa mer. Men — om du visste hvad det bränner...

— Om du inte lofvar att hålla dig ordentlig, så får du inte en bit mat på flere dygn. Nu tar du sakerna och följer mig. Bär!

Hon bar kappsäcken och gick med lutadt hufvud efter honom från bangården längs gatorna. Han vände sig plötsligt om och sade med ett sällsamt tonfall:

— Vill du rymma ifrån mig nu, så kan du. Gör du det, så tar jag aldrig mer upp dig. Och du kan roa dig i din frihet hur mycket du vill. Men följer du mig, så gäller det att gå igenom straff, och det blir en sträng kasern du kommer i. Gör nu hvad du vill här nere, jag går upp och köper mig mat här.

Han gick. Hon stannade vid gathörnet med kappsäcken i handen. Några soldater gingo förbi. Så några glada studenter. Ingen såg på den hopsjunkna gestalten. Der kommo två pigor med hvar sin gesällpojke under armen. De hade friserade luggar, sjaletterna kokett på de höga frisurerna, och skrattade utmanande och rått åt sina kavaljerer.

Nadja kände som en elektrisk stöt. Hon höjde på hufvudet, rätade på sig, lystrade som en kasserad militärhäst efter en bekant marschmelodi.

Hon tog ett steg som för att lemna alltsamman, men stannade. Hon kunde icke. Hon ville icke. Missmodig och flat vände hon tillbaka, tog den tunga kappsäcken som ett barn i armarne och stälde sig der han lemnat henne.

Om ett ögonblick gingo några damer förbi. Det frasade af siden och småklingade af perlor och armband. Då de gingo förbi, kände Nadja en stark bedöfvande lukt af dyrbar violetessens. En bidoft af fin cigarettök slog henne för näsan.

Hon såg rödsminkade och pudrade ansigten, som dolde vissnande rosor... Det var elegans och förfining, hennes hjerta började att klappa, hon var nära att springa efter dem, bönfällande.

Några enkelt klädda arbeterskor med glada ansigten mötte de eleganta damerna och yttrade skoningslöst dygdigt förakt för dem.

— Jag skulle inte våga ta i samma lås som en sådan der luktpåse för aldrig det, — sade den yngsta, — för 'en kunde få ondt för hela sin tid, — och så trippade de förnöjda hemåt med sina tvättkorgar på armarne.

Nadja gick närmare huset. I ett af fönstren hängde spetsar och dukar, sidenband och solfjädrar, i det andra charkuterivaror. Hon gick från det ena till det andra. Så han dröjde!

— Ur vägen, käring! — En gatpojke med ett tunnband kom svängande på trottoaren och gaf henne en knuff. Nadja var färdig att ta honom i nacken och ge honom en örfil, men hon afstod. I stället suckade hon och lät hufvudet sjunka än djupare. — Käring, ja, det är jag visst, och det är det lugnaste ... bara jag slapp svedan af allt ondt — bara jag fick mat.

— Så, du är här ännu. — Samuli kom ned med ett stort paket. — Jag tänkte du var borta. Vet du hvart vi ska' gå?

— Vill inspektorn aldrig mer gifta sig med mig, ifall jag blir ordentlig? — Hon stammade en smula och såg upp förstulet. — Om jag blir riktigt ordentlig?

— Är du galen, människa? — Han stannade och såg på henne, — med dig! Jag ämnar föra dig till arbetshemmet, till fru Lund, och höra, om hon vill ta dig. Du vet hur der är. Förhåller du dig hyggligt der, så det blir folk af dig, så kan du tjena dig opp att en gång få komma bland människor igen. Eljes inte. Jag lemna dig ännu en gång, jag skall köpa din mor en sjal här; du kan rymma, om du vill.

Hon satt kvar på butiktrappan, då han återvände.

— När träffar inspektorn mor?

— I morgon; hvad har du att säga?

— Att jag har sträng tienst och — — arbetar.

— Bra.

De gingo ett stycke utom staden. Der låg ett ensamt hus, omgifvet af träd och inhägnadt af ett plank. En skylt ofvanför inkörporten angaf: »Arbetshem för värnlösa qvinnor.»

Samuli ringde på. Dörren öppnades. Han steg in följd af Nadja.

* * * * *

Inspektören hade talat med patronen en timmes tid eller mer. Han skulle först återtaga arbetet andra dagen. De hade resonerat om resan och om Nadja. Patron kände hela historien om flickan från Torparbacken, han intresserade sig mycket för Samulis nya funderingar och gillade hans planer.

Kajsa hade dagligen blifvit sämre och väntade bara med oro »barnens» hemkomst. Hon kunde ej arbeta mer, men man sände henne dagligen mat från gården. Som hon ju ärligt tjenat dem i flere decennier, skulle de nog sköta om henne till det sista. Dessutom hade hon en sparbanksbok med 60 mark. Patron bad honom skynda till den sjuka, hon hade visst inte långt kvar.

Inspektören tog på sig söndagskläderna och gick. Land och vatten var i vinterdrägt, skatorna hoppade på taken, det var lugnt och grått och snötunga moln hängde lågt ned.

Torparbacken tycktes honom som om den krumpit ihop och blifvit ännu gråare än förr. Ett sådant litet mullvadshål med små dåliga fönster och förfallna skorstenar! Eller rättare, ett sådant getingbo uppe bland stenarne på kullen. Och der inne bodde en engel, som snart skulle flytta bort.

Hon sof, då han kom. Som vanligt satte han sig vid bordet. Den gamla qvinnan, som de sista dygnen skött Kajsa, neg litet vårdslöst för »spektorn», tog sin söm, den stora saxen och gick in till sig.

Då den sjuka vaknade, såg hon upp. Ett strålande och gladt leende. Hon såg nästan frisk ut med sina röda kinder och läppar. Den magra, nu så hvita handen sträckte hon ut.

— Än flickan, lefver hon, har spektorn henne med sig? — Hon talade sakta, men tydligt och med en ton af så glad tillförsigt, att Samuli fann, att han måste göra sitt ansigte så gladt som möjligt för att inte störa henne.

— Jo, visst lefver hon, och frisk är hon också. Bad så mycket hälsa mor sin. Och skicka' med så många vackra saker till er, Kajsa, jag har hela kappsäcken full.

Den sjuka fick ögonen fulla af tårar. Hennes ansigte lyste af glädje.

— Hvad jag är för en lycklig menniska. Alla är så goda mot mig och jag har så bra, vet spektorn. Sjuk är jag inte mera, bara trött, men det går nog öfver nu. Jaså, det var inte sant, som Jussi sade, att hon var så dålig. Det har gnagt mig länge, men i sista veckan kom spektorns bref, att allt skulle gå bra, och det gjorde mig liksom frisk igen. Hela trycket och tyngden på bröstet gick bort. Herre Gud, så lycklig jag är, som fått höra allt det goda om henne. Men säg, när kommer hon sjelf?

— Hon har tjenst nu, och kan inte komma ifrån ... hos en prost, nära Viborg ... ett stort hus ... frun håller henne som en perla ... och...

Spektorn hade svårt att få fram orden, men Kajsas stora strålande ögon belönade honom för hans bemödanden.

— Tycker Nadja om herrskapet? Det gjorde hon inte riktigt med sina förra herrskaper.

— Jo, nu är hon nöjd, mor Kajsa. Hon är så innerligt nöjd. Det är ett sådant rart herrskap. Fina vackra fröknar och sådan välsignadt bra prost.

Samuli hade redan vänjt sig en smula, det gick nu bättre.

— Der fins inga — hm — unga herrar?

— Neej, inte en.

— Har hon jungfruplats, eller hurudan?

— Hon är hushållerska.

— Såå! Gudskelof! Hon har då lärt sig mycket på de åren... Ordning och allt. Hvad det var för ett välsignadt land, det Ryssland, och för ena välsignadt goda menniskor, de ryssarne, som hon var hos, eftersom hon lärde sig så dugliga saker hos dem. Ja ja, hon hade nog ändå rätt och jag orätt. Hon visste nog hvad hon gjorde, då hon for. Fastän jag i min blindhet sörjde och grät. Jag har visst varit bra orättvis och gnatigt mot henne, stackare. Jag gamla tråkiga mor.

Inspektören gick till spisen och vände på bränderna med sin käpp. Kajsa slöt trött sina ögon, andtruten af talandet.

Då hon hemtat sig, vinkade hon honom att komma närmare.

— Spektor, jag vill sofva nu ... men lofva mig först en sak, med handen här på postillan — lofvar han?

Samuli nickade: — Om jag kan hålla det.

— Han kan nog, och jag tror också han vill. — Hon log smått skälmskt. Man såg fördjupningarne i hennes kinder, som förr i hennes ungdom spelat rollen af »kärleksgropar», och tänderna syntes en smula:

— Låt henne inte vara der länge, ni gifter er ju — — — så fort ni kan, lofva mig det.

Samuli betänkte sig. Men hon såg så bedjande på honom. — Säg, det gör ni ju, så fort ni bara kan.

— Ja, — hans röst var nu fast. Jag lofvar, så fort jag kan. Jag gifter mig med henne, så fort jag kan.

Det var ett uttryck i rösten, som Kajsa icke förstod. Men hon glömde det snart och tryckte sakta hans hand.

— Nu har jag så bra. Patrons skickar god mat och vin, och Gustafssonskan gör rummet här snyggt i ordning. Alla grannarne ä' så vänliga, och Carlson, han som söp, är borta. Här är lugnare nu och riktigt godt. Jag sofver hela dan, jag får så god medicin af doktorn, som jag tar tre gånger hvar dag. Jag blir nog snart frisk, jag sofver mig allt till stora krafter, skall spektorn tro. Gud är god mot mig, fattiga synderska. Presten var här i förra veckan. Han bad så vackra böner, så. Och — — — — nu kom den allra största glädjen, den med Nadja. Och så gifter ni er i vår och flytta in i stora byggningen. Nya tapeter, ljusa och nätta. Hvitt golf och hvita, stora fönster. Nadja håller ju rent nu, hon också! Och hon är arbetsam och kan sjunga. Små sommarvisor och julvisor och påskvisor. Alltihop till Guds lof. Och barnen skall jag lära älska Gud, som ... som ... hafver barnen kär.

Hon somnade med samma lycksaliga leende på läpparne, som nyss upplyst hela hennes ansigte. Sömmen blekte henne dock snart, och »spektorn» gick. Tidigt på morgonen fick han bud, att hon var död. Hon hade aldrig vaknat.

I hemmet.

Fina stod vid pulpeten och bläddrade i kontorsböckerna. Det Mäienenska blodet på hennes kinder hade koncentrerats inom några skarpt begränsade konturer, och de energiska blickarne hade under tio förflutna år icke förlorat något af sin glans. Hon bar ännu glasögon liksom den tid, då hon öfvade sju timmar dagligen på »stora konserten», och hon hade under det förflutna decenniet icke förlorat något af sitt lyckliga mäienenska sjelfförtroende. Tvärtom.

Nu var det »Hemmets för värnlösa qvinnor» affärer hon skötte med samma utomordentliga flit som fordom sina fortepianostudier. Hon hade för sex år sedan öfvertagit bokföringen på inrättningens kontor och hade strax kastat sig öfver det ekonomiskt administrativa med en märkvärdig, nästan virtuosmässig talent. Hon kalkylerade, gjorde upp räkenskaper, skref in och skref ut som en hel bokhållare. Hon lemnade ut och fördelade numera arbetet mellan de »värnlösa qvinnorna», höll räkning på allt, skref upp allt och glömde aldrig något.

Håret bar hon nu för tiden alldeles kortklippt och nyttjade på kontoret en herraktig rock af svart kläde. Pennan bakom örat, några skarpa veck mellan ögonbrynen. Eljes icke en rynka. Vid tjugonio år hade hon aldrig haft en sorg.

Böckerna voro i det utmärktaste skick. Hon hade utom hufvudböckerna 43 små filialhäften, en för hvar och en af de »värnlösa». Dessa häftens innehåll var af mer privat natur, ett slags betyg för vederbörandes uppförande, tecknad upp efter underförestånderskans uppgifter dag efter dag.

Det skulle komma besök i hemmet i dag, först skulle presten göra sin vanliga rond, derefter väntades några af Finas egna vänner för att hälsa på. Det var en lycka, att allt var så väl i ordning. Direktisen var utrikes på föreläsningsresa, men underföreståndarinnan var på sin plats, likaså uppsyningsfrun, tvättföreståndarinnan, syfröken och sist och förnämst hon sjelf, Josefina Susanna Mäienen.

Det knackade. I stället för pastor Mielk kom der en annan andans man, åtföljd af sin adjunkt. Herrarne bockade sig och började sina frågor. Pastorn hade antagit en gråtmild, sorgsen och beklagande ton, som Josefina alls icke tyckte om.

— Med hvad sysselsättas dessa arma qvinnor?

— Med arbete, hvad annars?

— Jag trodde med bön och sång.

— Jaså, pastorn trodde det! Det skulle vara skönt! Med bön! Våra flickor skulle sysselsättas hela dagen med bön! Då ginge det rakt uppåt väggarne. Och med sång! De få sjunga sina visor en half timme efter aftongröten, och det är nog.

Pastorn böjde sorgset sitt hufvud och såg beklagande till sin adjunkt.

— Har hemmet kunnat omvända några till den saliggörande kristliga tron?

— Nej, det tror jag inte. Men vänta, jo, der fins ett par sjuka gamla flickor, som gå och sucka dagen om. Den ena har lungсот, den andra ryggmärgslidande. De orka inte arbeta, utan sjunga verkligen för det mesta. Men dem ska' vi skicka bort till något sjukhus, så fort det bara passar, och det fastän de sjelfva inte vilja bort. För se, vi här...

Fina höll på att glömma sina föresatser och komma in i den gamla takten att berätta om allt och alla, då tvenne yngre flickor med famnarne fulla af ved och qvistbränsle trädde in.

Pastorn vände sig mot dem och frågade i långt utdragen predikoton: — Nå, ni stackars förlorade varelser, äro ni härifrån staden eller hvar ha ni fördrifvit ert syndiga lif förrän ni togs in här?

Fina tog pennan från örat och rynkade sina ögonbryn.

— Hvad säger pastorn, stackars förlorade varelser! Hvad vill det säga? Hvad menar herrn med det? Syndiga ä' vi allihop, herrn med och jag och vi allesamman. Stackra dem alls inte! De är' inte sämre än annat folk! De arbeta så godt de kunna. Gå ut, flickor, och be Maja komma in, om jag ringer. Muntra er nu i vedboden båda två. Du sågar ännu ett par mått, Visu, och Lotta hugger famnen till slut. Du! lemna inte en pinne, hör du! Så farväl, mina grisar, friskt kurage, och upp med hufvudena. Var bara inte ledsna!

Flickorna sågo tacksamt på Fina, sneglade på pastorn och försvunno. Fina öppnade en motsatt dörr och erbjöd sig att »visa lägenheten».

De kommo först in i en aflång sal med stora bord. Nio eller tio qvinnor af olika åldrar sutto här och sydde, klippte till eller stickade på maskin. Några stego upp och hälsade på de inträdande, andra gömde fnittrande och skrattande sina hufvud i sina handarbeten eller vände sig bort med sura miner. En ännu ung qvinna med ett anständigt ansigte och blek hy satt och »höll ordning». Pastorn vände sig med sina frågor till henne.

Adjunkten betraktade generad ett färdigt klädningslif, som låg på ett af borden. Han visste icke hvart han skulle se, det var som om luften i detta rum hade gjort honom yr i hufvudet. En af de yngre flickorna passade på, smög sig fram ett halft steg, ryckte honom i rocken och satt i samma sekund på stolen igen, stel och stram, syende som gälde det lifvet.

Den stackars adjunkten gick längre in i rummet och stannade vid ett nytt bord. Den unga flickan behöfde nu en sax, steg sakta upp, gick förbi adjunkten, drog åter i rocken och gled derefter hal som en ål tillbaka med saxen i hand och ett skenheligt uttryck i ansigtet.

Adjunkten rodnade och såg ut, som ville han brista i gråt. Fina hade bakom glasögonen sett uppträdet, gick till flickan, utan att säga ett ord, och medan hon halfhögt kritiserade ett af de andras arbeten, knep hon med sina långa naglar i örat på den unga flickan så länge och så eftertryckligt, att det strax svullnade upp, blått och nästan blödande. Den tillrättavisade satt derunder och sydde, hon vågade icke ett knyst.

I nästa rum ströks och stärktes. Här stodo tolf stycken, ifrigt sysselsatta under ett fett och svettigt äldre fruntimmers uppsigt. På ett par undantag när, voro arbeterskorna alla litet äldre och sågo härjade ut. De flesta af dessa ansigten hade ett obehagligt, förvildadt uttryck, de voro gråbleka eller blårröda och sågo ut att ha lemnat ett brokigt lif bakom sig.

Endast borta vid fönstret stod en ensam ännu ung qvinna och strök plisséer. Hon slog skyggt ned sina ögon och rodnade, då hon såg de främmande. Hennes drägt var mörk och anständig och man kunde af hennes yttre ej sluta till något som helst, som icke talade till hennes förmån.

Presten bad strykfrun underrätta honom om denna unga flickas historia. Men han fick intet direkt svar. — Hon är en flink strykerska, — blef det sagdt, — en gång rymde hon, det var för ett par år sedan, men nu vill hon inte bort, fastän hon blifvit erbjuden flere platser. Vi kunna heller inte mista henne nu mera. Och, — tillade hon sakta, — hon har så fint sätt, en riktig dam. Hon är också prestdotter — har varit mycket olycklig och mycket sjuk. Men nu är hon, tack vare fru von Bilde, alldeles frisk, både till kropp och själ, och vi tycka alla riktigt om henne!

— Guds nåd ha vi att tacka för denna omvändelse från mörker till ljus, — pastorn hostade och höjde rösten. — Kära — hm — barn — hm — I skolen vaka och bedja, att I icke falla i frestelse för djefvulen i edert eget kött.

En af stärkerskorna nere vid spisel'n började vid dessa hans ord att snyfta högljudt. Hon förvred sitt fula ansigte till grin och gjorde stort väsen med näsa och näsduk. Ett par af de andra gjorde henne sällskap, några småfnissade öfver sina jern åt alltihop. Ingen såg upp. Efter en stunds idkeligt förmanande i samma snyftande ton gick pastorn in i matsalarne, der dukningen som bäst försiggick.

Han skakade hela tiden på hufvudet, som om han hade något slags spasmer, och drog mungiporna ännu längre ned. Adjunkten trampade honom i hälarne, skygg, liksom ett barn i sin mors kjolfällar, och vågade inte se upp från golvet.

Vid borden sysslade två snygga flickor i alldagliga, icke obehagliga ansigten. Äfven de sågo hederliga och beskedliga ut, hade ingenting af denna »värnlöshet» öfver sig som gifvit inrättningen namn, och tycktes trifvas utmärkt.

Fina, som tillfrågades om dem, svarade, att de voro två riktigt hyggliga och bra flickor, som blifvit fångade på gatan, bjudna på »té» till hemmet och stannat. Den ena hade varit »för polisen» i flere år, den andra hade *bara* varit lösdrivverska och haft stora anlag för superi. Båda voro nu utmärkta och uppförde sig klanderfritt.

— Bland strykerskorna ha vi för tillfället våra värsta — upplyste hon vidare. — Två af dem ha suttit ut sin bästa tid i fängelse, båda för barnamord, en har stulit och suttit inne för det, de andra ha eljes varit litet äfventyrliga. — Men nu — sade hon raskt — nu äro de riktigt bra och snälla. De göra hvad de ska' och slåss sällan. Om någon ibland rymmer, så kryper hon snart till bönboken igen, kommer tillbaka, och är då dubbelt bättre än förr.

Pastorn befann sig icke rätt väl, han såg på sin klocka, hviskade något i örat på adjunkten och gick med en kall bugning för fröken Mäienen. Fina gjorde en liten fnurrig knyck på hufvudet, tog vägen till sitt kontor, antecknade i privatböckerna och var knappt färdig dermed, då det åter ringde.

Hon öppnade. Hela tamburen var full af folk. De trängdes in allesamman, barnen först. Fina tog ett par på armarne, medan ett tredje omfamnade henne öfver knäna.

En tjock och glänsande herre med långt artisthår kom med utbredda armar emot henne, kysste henne åtskilliga gånger på munnen och de röda kinderna, svängde om med henne och kysste henne åter igen. Hans långa hemväfda stoppade paletå var alltjemt i vägen och hans vida och något korta byxor stodo som stubbar om hans ben.

— Åh, min hjertans pojke, min söta lilla Dion, hvad du är dig lik, aldeles dig sjelf minsann, precis som i fjor...

Fru Dion, som sysselsatt sig med att i tamburen pelsa af ett af barnen, kröp nu fram, tunn och slank som en ande, hälsade hjertligt på svägerskan och presenterade yngste sonen, en knubbig treåring.

De kysstes allesamman om igen och satte sig i Finas breda och stora kontorssoffa.

— Men fet har du blifvit i Janakkala, det är visst mjölken hos svärfar, hvasa?

Fina knep honom i den stinna kinden och gaf honom en liten puff i magen. — Men artisthåret har han kvar, gudskelof, det var då roligt. Nå, hur må dina kalvvar och dina kor ... svärfar har ju en hel hop, lyckliga ost der!

Dion bara skrattade och svarade icke. Han drog ned sin hustru på ena knät, yngsta flickan på det andra och gungade. Han var sig så olik som möjligt. »Andre Wieniawsky» var som bortblåst, en ärlig landtis fans i stället med ett ansigte som en basunspelande kyrkengel och en mage som en prest.

— Nå, der kommer Clara med sin pojke, det blir ju ett riktigt slägtmöte! Och Lilli med! Att hon sluppit från sin skola så här tidigt. Välkommen, mina englar. Sitt ned! Sitt ned!

Småfröknarna hade blifvit stora. Clara var gift med en litteratör, som kunde föda både hustru och barn och sig sjelf dessutom. Barnen slogos redan i farstun om en karamell och gåfvo sig ingen ro, förrän Fina fann på ett bra sätt att lösa den gordiska knuten, i det hon proponerade, att den äldsta skulle suga den half och den andra ta resten. Sjelf öfvervakade hon domens verkställande, och frid stiftades.

Lilli var ej uteslutande skollärlarinna. Hon hade inte liksom systrarna aldeles öfvergifvit musiken, utan uppträdde stundom på konserter i quartetter eller duetter. Hon liknade alltjemt en blåklocka, gick i ljusblå rosetter och blickade omkring med blå förgätmigej-ögon, anständig och nätt.

Kontoret genljöd af munterhet. Barnen stojade, föräldrarne suto i det vänligaste samspråk. Finas seminaristiska miner hade försvunnit, hon bara diskuterade med Dion om allt angående hans landtliga hem, hans förvaltareverksamhet och sådant. Lilla Janakkala-frun satt och berättade Clara sin sista sjukdoms besvärligheter, det var aldeles förskräckligt, och Dion hade varit som galen af ängslan och gråtit.

Lilli gnolade på sopranstämman i en af Mozarts terzetter, gjorde små vigilanta löpningar och gladde

sig åt sin lilla stämmas stora böjlighet.

Kaffet dracks under trugningar och krus. Fina hade låtit koka det riktigt starkt och godt. Så skulle man bese inrättningen.

De gingo öfver gården, till tvätthuset, alla damerna. En ljum, våt ånga slog dem till mötes. Den låga och stora källarsalen var för tillfället litet skum, i en väldig spisel brann en eld, hvars sken färgade vattenångorna röda och visade de arbetande qvinnorna i rödflammande belysning.

De stodo vid sina höga bunkar och gnodde, så löddret skummade högt. De pratade, så orden flöto i kaskader från evigt rörliga läppar. Några sjöngo, en eller ett par borta vid fönstret hvisslade flinkt och behändigt några dansanta och lättsinniga melodier.

Bara armar, röda som tulpaner. Kraftiga höfter, kinder i ponso, svettiga pannor. När de besökande inträdde, blef der en liten stiltje, men blott för ett ögonblick. Flere par armar sattes i sidorna, och det blef ett ömsesidigt beskådande. När man fått nog, begynte arbetet igen.

Vid stora kitteln stod tvätterskornas kommandant och öfversteprestinna, i hvardagslag kallad »farmor». Det var en gladlynt men sträng fältherre, som förstod att på samma gång göra sig älskad och åtlydd. De nitton tvätterskorna sågo upp till »farmor» som till en högre försyn, hon var deras ideal och deras afgud. De voro lyckliga att arbeta under henne och gjorde allt hvad hon bjöd. Hon tillät dem att hålla sig glada med sång och prat under arbetet, som därför gick än bättre.

Farmor svängde om byken i lutvattnet. Hon hörde på ungdomen och gjorde bara då och då en mustig anmärkning, som ofelbart kom hela flocken att brista ut i skratt. Men ve! om någon slarfvade eller drönade vid arbetet. Då tog »farmor» spiran ur luten och smekte med den heta trädstöten vederbörandes kinder tämligen omildt. Också undvek man att göra henne ledsen. Farmors vrede var tung att bära. Hellre hvad som helst.

Tvättstaben var inrättningens stolthet. Man levererade ifrån tvättaafdelningen en utmärkt tvätt. Allmänhetens förtroende var vunnet, och det var egentligen tvätthusets förtjenst, att inrättningen ekonomiskt bar sig.

»Farmors» flickor gjorde alltså rätt för sig. Hon höll dem i styr, der var ständigt god ordning. Inga rymningar, inga bränvinshistorier, intet kif, ingen kurtis. En mönsterbataljon styrd af en idealkommandant.

De främmande gingo omkring till de olika grupperna och resonnerade lite smått. Fina, som stod något afsides vid dörren, berättade lilla svägerskan »farmors» historia i korta drag. Hon, den som helgon dyrkade gamla, som omvänt så många af de värsta synderskorna, som genom sitt personliga inflytande kunde tämja den vildaste och för ett ordnad lif vinna den mest depraverade, hon hade tillbragt trettio år af sitt lif i fängelse. Hon hade lösdrivvit, varit under polis och så stulit, rymt och åter stulit. Hon hade »öfverfallit öfverhetsperson», slagits och Gud vet inte allt hvad. För tio år tillbaka hade direktrisen tagit henne, samma dag hon uttjent sitt sista straff vid femtio års ålder. Och under dessa tio år hade hon varit exemplarisk.

Fina gick ändtligen fram till tvätterskorna, inledde här och der ett litet samtal, klappade några af flickorna på kinderna, tog de vackrare under hakan och gaf »farmor» en smekning på axeln, som skulle ha fält en vanlig spinkig balkavaljer till marken. »Farmors» runda skuldra bågnade icke under tyngden, den stod godt emot, och den gamla skrattade, så att de ännu friska tänderna lyste.

Hvar hon gick fram, »kontorsfröken», logo de emot henne, vexlade små frimodiga repliker och nickade vänligt. Dion, som skötte småbarnen utanför, blef otålig och stack in hufvudet. — Uh, hvad här var varmt, kom nu.

Man gick ut. Endast svägerskan ville se ännu litet till. Kanske köket.

Fina tog afsked af de andra och följde lilla svägerskan. Hon omtalade, att köket här var det bäst ordnade kök, hon någonsin sett. Ehuru det var alldeles för litet för så stor matlagning, kunde kokerskan likväl sköta alltsamman med underbar skicklighet. Hon lagade ensam dagligen mat för nära femtio personer, och ändå var der alltid exemplariskt snyggt i kök, skafferi och spisel.

Kokerskan stod vid kaffepannan, då de kommo in, hon hälsade buttert på Fina och vände ryggen till, så fort hon såg den främmande. Det var en hög och ännu rak gestalt, hon bar en mörkgrå bomullstygskjol, svart kofta och duk på hufvudet. Det tittade ett par mörka, lifliga ögon fram, men bara en enda gång, eljes såg hon oafbrutet ned på sin svarta blankskurade jernspisel.

Unga fru Mäienen tilltalade henne en gång med den vänligaste röst. Det kom ett mummel till svar,

omöjligt att förstå. Fina närmade sig och försökte inleda en konversation. Det gick inte.

— Han kommer ju i dag, kärestan, inte sant? Det är lördag, hans dag. Då har han åter igen något roligt med sig att läsa, få se hvad det blir?

Hon mumlade åter, det kunde vara både ja och nej. — Det är en af »farmors» omvändelser, hviskade Fina, — hon är eljes en mycket märkvärdig person. Ingen vill hon tala med, och hon är heller inte tåld af någon här i hemmet, utom oss föreståndarinnor, förstås!

— Hur länge har ni varit här nu, Maja? — frågade Fina, denna gång i en ton, som fordrade svar.

— Tio år. — Svaret, ehuru hörbart, uppmuntrade icke till vidare frågor.

Man beundrade golfvets hvithet, de nyskurade bordens glans, träkärlets aptitliga renlighet och messingskastrullers och kittlars blänkande fägring. Skafferiet med sina lårar, hyllor, lådor, tunnor, askar, påsar och fat väckte fru Dions entusiasm. Hon utropade alldeles hänryckt: Åh, herre Gud, Fina, jag har då aldrig sett något så nått och väl arrangeradt; Dion borde ovilkorligen vara med, han som påstår, att kök och skafferier alltid komma honom att qväljas. Men det här! kan man se! Och så fort hon fått det fint efter middagen. Fina lilla, få vi ropa på Dion?

Kokerskan vände sig för första gången om, såg med en mörk blick på Fina, gick fram till henne och bad: — Fröken, tag inte honom hit, jag ber, inte honom.

— Var lugn, Maja, vi gå nu! Du kokar väl godt kaffe åt din inspektor, hoppas jag. Hälsa honom från mig. Och hör du, skicka honom upp efter skåpnnyckeln till mig, så du får duka honom en liten sexa. Sedan kommer jag kanske sjelf och hälsar på, innan ni gå ut på aftonpromenaden.

Maja neg och lilla svägerskan också. Hon såg med sina grå, beundrande och vänliga ögon på denna stora, groteska figur utan behag, utan mjukhet och utan någonting tilltalande i sitt yttre. Hon, den unga frun, förstod dock att beundra detta sällsynta och utmärkta exemplar af en tjenarinna. Hon böjde sig ovilkorligen och ofrivilligt för denna duglighet, som så eklatant uppenbarade sig der inne i detta lilla bristfälliga kök, der så många moderna bekvämligheter saknades.

— Det är en argbigga — sade Fina — men en utmärkt människa.

— Hvarför är hon här? — frågade svägerskan — hon ser ju så korrekt ut? Har hon stulit?

— Neej. — Det var liksom Fina hade smittats af kokerskans ovillighet att svara på frågor.

— Har hon kanske mördat? — Svägerskan ryste till. — Det var verkligen något hemskt i hennes bruna ögon och rödaktiga hår.

— Nej du, aldrig — direkte.

— Nu förstår jag inte, Fina. Hon, den der, hon har väl aldrig i verlden varit lättsinnig.

— Åh jo, — det är just det.

Lilla svägerskan öppnade sina alltid häpnadsväckande ögon ännu mer.

— Det är väl inte möjligt, hon, som ser så sträng ut. Och ful se'n.

— Hon var inte ful för tio, tolf år se'n, då hon ännu hade sin hvita hy.

— Så löjligt, hvem kunde ha smak för en sådan rödhårig fuling! Och hon har ju ärr i ansigtet, icke sant?

— Jag vet inte, jag har aldrig fått se henne riktigt noga. Du vet, att jag är så närsynt. Hon visar sig också ogera.

— Har hon inte rymt?

— Inte på min tid, se'n hon kom under »farmor». Hon uppfostrades först under fyra år i tvättstugan. Hon lär ha varit farmors hårdaste nöt. Men knäckt blef hon, och nu är hon säker.

— Om jag bara visste hur någon kunde ha smak att förföra *henne*.

— Åh, förföra, det gjorde hon sjelf, söta du! Du skulle bara veta! Åh, du skulle bara veta. — Fina tog lilla svägerskan varsamt om hakan och såg medlidsamt ned på hennes oskyldiga ansigte med dess hjälplösa min.

— Och så talte du om kärestan, en inspektor, hvad vill det säga? Har den der gamla menniskan ännu en käresta och en inspektor till på köpet?

Finas ansigte fick ett uttryck af allvar och hennes röst klingade litet ovanlig, då hon sade:

— Den der märkvärdiga nu snart trettioåttåriga qvinnan har fått erfara mera trohet och kärlek här i verlden än de flesta sköna och begåfvade damer. En präktig och duktig karl har i omkring tjugo års tid hållit af henne, hvad säger du om det? Och under den tiden har hon varit amma ett par gånger, varit aktris på skojteatrar, dansat på kaféchantanger, och jag tror haft polisuppsigt öfver sig också i några år. Nå, jag vet inte ... ingen känner till det så noga. För tolf, tretton år se'n, i min första ungdom, hörde jag lite talas om henne. Men hon var så otäck då, usch — låt oss inte tänka på det. Jag blir ond på verlden och på de otäcka qvinnfolken, bara jag råkar tänka ditåt, och det passar inte min nuvarande ställning. Inte heller mina filantropiska qvinnoemancipationsträfvanden, nej! Maja är nog bra, hon nu!

— Och hennes inspektor?

— Han kommer hvarenda lördagseftermiddag kl 1/2 5. Så sitta de i köket, och han läser högt.

— Ah, hvad då, du?

— Historia och geografi. Allt möjligt. Också resebeskrifningar.

— Aldrig Guds ord?

— Nej, hon tycks ha någon inrotad fördom mot predikningar. På sista tiden ha vi dock ertappat henne med ett nytt testamente under hufvudgården... Jag vet inte hvad det betyder.

— Och hvarför gifta de sig inte, ha de inte råd?

— Det är gåtan! Han vill visst inte ännu. Och inte vill hon ta' tjenst, fast många fina hus ha låtit höra efter, om hon är ledig. Nej, han vill inte, och hon — hon väntar väl.

— Nå, vill *han* då verkligen, vet man det?

— Direktrisen lär ha talat med honom i julas. Han lär då ha' sagt, att om hon nu, »det sista pröfvåret», förhöll sig lika bra som de fem, sex föregående, så skulle han ta henne hem till sommaren. Så troligen mista vi henne till midsommar. Det blir riktigt ledsamt.

— Så märkvärdigt allt det der! Är det nu ingenting aktrisaktigt mer qvar hos henne se'n den tiden hon var på kafé?

— Ingen går nu så enkelt klädd som hon. Ingen har så släta kjortlar och ingen har så vid, ful kofta som hon. Hon har fullkomligt återgått till sitt eget stånds sätt att vara, i seder och klädedrägt. Det fick »farmor» henne till. Troligen inverkade kärestan också. Ja, kom nu in till mig, det är fuktigt att promenera så länge här i vinterluften. De andra äro längese'n hos mamma.

Fina gick in till sig, tog på sig hatt och kappa och kom ut igen. Lilla svägerskan stod under ett af gårdens nu löflösa träd och blickade svärmiskt mot köksfönstret, der föremålet för så trogen kärlek ännu stod vid sina kaffekoppar. I porten syntes en böjd medelålders man, hvars ljusgula hår hängde långt ned i nacken. Han bar ett par böcker under armen och styrde sina fasta och trygga steg långsamt mot kökstrappan. Han blottade hufvudet, då han såg Nadja i fönstret, tog de låga trappstegen i ett, knackade ljudligt på och steg in. Dörren slöt sig efter honom, och der inne i det varma lilla köket tändes lampan.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK "SÄMRE FOLK": EN BERÄTTELSE ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States

with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™ .

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the

second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses.

Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.